Julebogen

Fortællinger og Skildringer. Illustreret af [danske/norske/svenske] Kunstnere.

H. Hagerups Forlag.

Udkom 1902-20 og 1922. 1.-20. Aargang.

Om årbogen og indeksering af skønlitterært indhold på:

https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p149806.htm

Udarbejdet af Niels Jensen

JULEBOGEN
1914

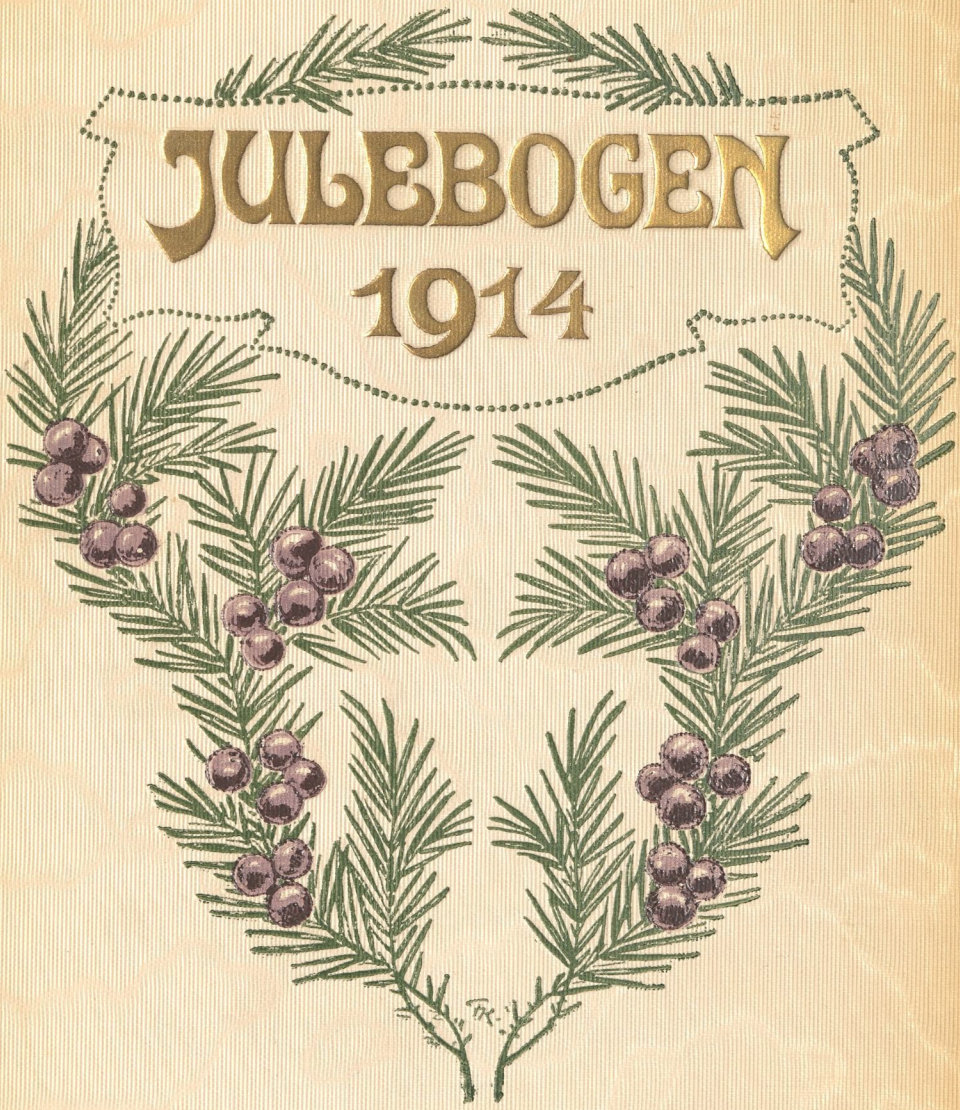

H. HAGERUP'S FORLAG

JULEBOGEN

FORTÆLLINGER OG SKILDRINGER

ILLUSTRATIONER AF DANSKE KUNSTNERE

1914

TRETTENDE AARGANG

KJØBENHAVN
H. HAGERUP'S FORLAG

NIELSEN & LYDICHE
(AXEL SIMMELKIÆR)

INDHOLD.

Side

JULEGILDET, Fortælling af Selma Lagerlöf; illustreret af Hans Nicolaj Hansen 5

MELLEM NYMFER OG FAUNER, Fortælling af Elith Reumert; illustreret af Simon Simonsen 17

ÆGTE, Fortælling af Johs. Paludan-Müller; illustreret af Paul Fischer 34

EN KULTEGNING, Fortælling af Bernt Lie; illustreret af Vilhelm Arnesen 50

HVAD EN KORRESPONDENT KAN OPLEVE I AMERIKA. Af Laura Kieler 67

SKIBBRUDNE, Fortælling af Gyrithe Lembche; illustreret af Franz Schwartz 79

I PRAKSIS PAA »ØERNE«, Fortælling af Rolf Harboe; illustreret af Axel Hou 100

N. F. S. GRUNDTVIG. Af H. Helweg 116

N. F. S. GRUNDTVIG i sit Arbejdsværelse, efter Maleri af Luplau Janssen 129

JUL I GAMLE HJEM.

I. »Julen i Vallensbæk Præstegaard«, af Juul Bondo 132

II. »Min Oldefars Jul«. Fra C. F. Hansens Hjem. Af Gustav Hetsch 140

III. »Juleminder«, af Olfert Ricard 145

IV. »Julen i Ørsted Præstegaard«, af Poul Richardt 151

Omslagstegning af Valdemar Kornerup.

Hvert enkelt Bidrag er meddelt med vedkommende Forfatters Retskrivning.

JULEGILDET.

Af Selma Lagerlöf.

Med Illustration af Hans Nicolai Hansen.

Der var engang en Mand i Svartsjö Sogn i Värmland, som en Juleaften gik om i Landsbyen for at bede Fremmede til om Aftenen, men han havde ikke kunnet faa fat i nogen, som den Dag vilde gaa hjemmefra. Han vandrede om baade langt og længe, men til sidst, da det begyndte at skumre, uden at det var lykkedes ham at lokke en eneste Gæst til at komme, indsaa' han, at der ikke var andet at gøre end at vende hjem med uforrettet Sag.

Manden kunde jo have sagt sig selv, at det ikke kunde gaa anderledes, og taget det med Ro, men det gjorde han ikke; han var meget vred over de Afslag, han havde faaet. Han havde købt baade Mad og Brændevin, og hans Kone var i Færd med at lave til Gilde. Men hvad Fornøjelse var der ved det hele, naar ingen lystig Kammerat vilde komme og gøre ham Selskab ved Julemaaltidet? »Det er naturligvis fordi de holder sig for gode til at komme til mig,« sagde han. »Det er fordi jeg er Graver, at det ikke er fint nok at holde Juleaften hos mig.«

Denne Anklage var ganske uretfærdig, for man kan sige hvad man vil om Folkene i Svartsjö, saa er det aldrig faldet et Menneske fra det Sogn ind at sige Nej til en Indbydelse, fordi Værten skulde være for ringe. Denne Mand

var jo heller ingen almindelig Graver. Han hed Anders Oster og var af en gammel Spillemandsslægt. Selv havde han været Regimentsmusiker ved Värmlands Jægere, og det var først efterat han havde faaet sin Afsked i Naade fra Krigstjenesten, at han havde taget imod Embedet som Graver.

Ovenikøbet var han ikke alene Graver, men ogsaa Kirkebetjent, en Bestilling, der ikke har det mindste afskrækkende ved sig, men i den Sindsstemning, han nu var i, tænkte han kun paa Livets mørke Sider.

»Naar ingen andre vil komme til mig, bliver jeg vel nødt til at indbyde nogle Genfærd fra Kirkegaarden,« mumlede han. »De skammer sig da ialtfald ikke for at gaa til Gilde hos Graveren.«

Han gik netop i det Øjeblik langsmed det gamle Stengærde, der omgiver Svartsjö Kirkegaard, og det var naturligvis derfor, en saadan Tanke kunde opstaa i hans Hjerne, men foreløbig var det sikkert ikke hans Mening at gøre Alvor af den.

Da han havde gaaet endnu nogle Skridt, skimtede han imidlertid en rund, hvid Genstand i det visne Græs ved Stien. Den skinnede meget hvidere end en almindelig Sten, og han blev staaende for at se, hvad det kunde være. Da saa' han i den blege Skumring hverken mere eller mindre end et Dødninghoved. Det var rimeligvis tilligemed Sten og Jord kastet op fra en Grav, han havde gravet den foregaaende Dag, og derefter var det vel af et eller andet Dyr blevet slæbt derhen, hvor det nu laa.

Under almindelige Forhold vilde Manden sikkert have taget denne Rest af et Menneske, der kunde have været en af hans Forfædre, og som da i alle Tilfælde havde levet og døet i samme Sogn som han, og bragt den ind i Lighuset, men nu var han ikke oplagt til at gøre noget saa simpelt og naturligt. I Steden for tog han til Hatten, bukkede smilende for Dødninghovedet og tiltalte det med en ejen-

dommelig blid og fløjtende Stemme, som man sjælden hørte, uden naar han ikke var god at komme nær.

»Godaften, Godaften,« sagde han, »og vel mødt! Ja, nu ønsker jeg først en glædelig Jul, og saa maa jeg fortælle, at jeg er ude for at byde til Gilde. Mon De skulde holde Dem for god til at komme til mig i Aften? Det er ikke noget fint Selskab, forstaar De, men De skal nok faa saa meget baade af Mad og Brændevin, at De kan klare Dem.«

Da han havde overbragt Indbydelsen, blev han staaende med Hatten i Haanden, som for at vente paa Svar.

»Ja, De siger da ialtfald ikke Nej« vedblev han, da han havde ventet en Tid, »saa jeg haaber da, at De kommer. Jeg bor derhenne i det store Hus midt paa Kirkebakken, saa De har ikke lang Gildesvej.«

Derpaa lo Anders Öster højt og vildt, satte sin Hat paa og gik hjem uden at gøre flere Ophold paa Vejen.

Det var rigtigt nok, at han var nærmeste Nabo til Kirkegaarden. Han boede i selve Menighedshuset i et Par maa Kvistværelser. Da han nu gik ind gennem Bislaget og lukkede Gangdøren op, mødte der ham et Syn, som ikke var skikket til at forbedre hans daarlige Humør. Hans Kone laa nemlig paa Gulvet lige indenfor Døren og skurede Forstuen. Et lille tyndt Tællelys i en Messingstage stod foran hende paa det vaade Gulv og skinnede paa Skurevisk, Spand og Gulvklud.

»Naa, det kan jeg lide, at du ligger og skurer endnu, naar de Fremmede kan komme hvad Øjeblik det skal være,« sagde Manden, idet han traadte ind. Hun løftede Ansigtet, der var overraskende smukt med rene og fine Træk, og kastede et hurtigt Blik paa ham. Hun var straks paa det rene med, hvordan Sagerne stod.

»Naa, saa der var ingen, der vilde komme,« sagde hun. »Det kunde jeg jo nok tænke. Jeg har da aldrig hørt tale om, at Folk gaar hjemmefra en Juleaften.«

»Nej, de havde det allesammen for godt til, at de vilde komme til os,« sagde han med en Heftighed, som om han udslyngede en Anklage imod hende. »Jo, det er sandt, der var dog en, som tog imod Indbydelsen,« henkastede han, »men han kommer ikke før senere.«

»Saa gaa op til os selv og vent paa ham,« sagde Konen. »Bordet er dækket, og der er tændt Lys. Jeg er straks færdig hernede.«

Men Anders Öster havde ingen Lyst til at gøre, som hans Kone foreslog. Han blev staaende i Forstuen, lige i Vejen for hende, der laa og skurede Gulv. Det vidste han, og det var ham en bitter Nydelse.

Til højre for ham var Døren til Mødestuen, et stort Værelse, hvor Sognets Folk holdt deres Møder og Sammenkomster. I den aabne Ovn brændte et stort blussende Baal, der oplyste hele Stuen, og Anders Øster blev staaende og saa' derind. Stuen var gammeldags indrettet, med uhøvlede, nøgne Bræddevægge, bredde Gulvbrædder og Bjælkeloft. Langs alle Væggene var der faste, solide Bænke, et stort umalet Træbord med drejede Ben stod i det øverste Hjørne, skraas over for Indgangen, og ved Bordet en højrygget, læderbetrukken Formandsstol, der var som et Billede paa sikker Myndighed og urokkelig Ro.

Konen havde ogsaa skuret derinde og bagefter strøet Gulvet med hvid Strandsand og Enebærkviste. I det flammende Ildskær fra det blussende Baal fandt Anders Öster Stuen smuk og stadselig, og han sagde til sin Kone:

»Naar du er færdig, kan du bringe Julemaden herned og dække her i Mødestuen. Jeg tror, jeg vil holde Juleaften herinde.«

Hans Kone saa forfærdet i Vejret.

»Hvad mener du?« spurgte hun. »Vil du sidde hernede og drikke med ham, du venter? Her er jo ikke noget

at trække for Vinduerne. Hvis der kommer nogen forbi, kan de se jer.«

Hun var helt rystet. Mødestuen hørte, ligesom Kirken, Menigheden til, og hun betragtede den næsten som et helligt Sted. Hun kunde ikke tænke sig den taget i Brug til et Drikkegilde.

Men Anders Öster vilde ikke finde sig i, at alt hvad han ønskede sig paa denne Dag skulde negtes ham.

»Nu ingen Vrøvl, Bolla,« sagde han. »Jeg siger dig, at jeg i Aften vil sidde herinde og spise min Julenadver.«

Det var det store Bord, den store Stol og den store Stue, der lokkede ham. Naar han kunde holde Jul siddende i saa værdig en Stol, spisende ved et Bord, hvor der var rigelig Plads til en tyve, tredive Mand, foruden ham selv, seende ud over en Stue, hvor alle de mægtige i Sognet plejede at samles, da vilde han føle sig som en anset Mand, en Storbonde, og det var det, han trængte til.

»Hvis du gør det, saa kan du være sikker paa, du mister dit Embede,« sagde hans Kone. »Den Slags Galskaber faar du ikke Lov at gøre, saa længe jeg lever.«

Da Konen paa denne bestemte Maade satte sig op imod hans Ønske, kendte hans Vrede ingen Grænser. Alt det Mismod, der i Dagens Løb havde samlet sig sammen i hans Sind, brusede op og maatte have Udbrud. Han svarede hende ikke et Ord, løb blot op ad Trappen, over Loftet og ind paa deres Værelse, hvor han rev sin Jagtbøsse ned fra Væggen.

Derpaa sneg han sig med lette Trin tilbage over Loftet hen til Trappen og bøjede sig ud over Rækværket, saa han kunde se sin Kone, der endnu laa og skurede Gulvet i Forstuen.

»Bolla, Bolla,« sagde han med en Stemme, der var saa mild og blid, at den næsten dryppede af Honning, »er det din Mening, at jeg ikke faar Lov at sidde og spise min Julenadver i den store Stue saa længe du lever?«

»Ja, det er det,« raabte hun rask tilbage, men i samme Øjeblik hun havde sagt det, kom hun til at tænke paa, at den Fløjtetone i hans Stemme aldrig plejede at betyde noget godt. Hun saa' hurtigt i Vejret og fik Øje paa en blank Bøssepibe et Par Alen ovenover sit Hoved.

Hun kastede sig bagover. I samme Øjeblik var Forstuen fuld af Røg og Ild, og en Kugle slog ned i Gulvet lige foran hende.

»Herre Gud i Himlen!« Hun lod Skurevisk og Spand i Stikken og flygtede over Hals og Hoved ud i Mørket.

Anders Öster gjorde ikke noget Forsøg paa at følge efter hende. Han slog en kold og skingrende Latter op ligesom før ude paa Vejen. Derpaa gik han ganske roligt op med Bøssen og hængte den paa Plads.

Derefter gav han sig hurtigt og behændigt til at indrette alt, som han vilde have det. Han skubbede Spand og Gulvklud hen i en Krog af Forstuen for at faa fri Gennemgang og bar saa alt det, hans Kone havde sat paa Bordet til Julegildet, ned i Mødestuen. Han bredte en Dug paa det store Bord, satte to pyntelige Grenelys paa Bordet, stillede midt imellem dem en stor Krukke Smør, der var sat op i de nydeligste Figurer, kom derpaa med flere Slags blødt Brød, Sødmælksost og Skummetmælksost, Pølse og Skinke, et Faarelaar, en Kande Juleøl samt Knive og Tallerkener. Til aller sidst kom han slæbende med Brændevinsankeret, som han stillede midt paa Bordet med en Række Glas foran Hanen.

Da alt var i Orden, satte han sig i Formandsstolen og spiste og drak i god Ro med en stærk Følelse af Velbefindende.

Den Vrede, der havde samlet sig sammen i ham og havde pint ham saadan, at det havde værket i alle hans Lemmer, havde rimeligvis faaet Afløb ved det Skud, han havde affyret. Han følte saa stor Lettelse, at han ikke kunde andet end synes, han havde handlet rigtigt.

Hvorfor skulde hans Kone sætte sig op imod ham i dette, der var saadan et uskyldigt Ønske? En Kone skal jo være sin Mand underdanig. Nu havde hun faaet, hvad hun havde fortjent. Det var fuld Retfærdighed, han havde øvet imod hende, og ikke nok med, at det var retfærdigt, det var ogsaa klogt.

Han sad og kom i Tanker om en hel Del Lejligheder, hvor hun havde været opsætsig. Men nu skulde der blive en Ende paa alt saadan noget. Nu havde han lært hende, hvem der var Herre i Huset. Det var et udmærket Paafund at skyde paa hende; for Fremtiden vilde han faa bedre Dage og have mere Glæde af sit Ægteskab.

Han var baade træt og sulten og lod sig Maden smage. Efter en Tids Forløb, da han begyndte at blive mæt, tænkte han imidlertid med fornyet Savn paa, at det ikke havde været ham muligt at skaffe sig Selskab.

Da kom han pludselig til at tænke paa Dødninghovedet. »Han har nok i Sinde at gøre som de andre og blive borte,« sagde han. »Der er vist ikke andet for, end at jeg gaar ud og henter ham.«

Han tog sin Hat paa, gik de faa Skridt hen til Kirkegaarden og kom snart tilbage med Dødninghovedet i Haanden.

Der sad en Del Jord paa det, og han dyppede det i Spanden og tørrede det med Gulvkluden. Da han havde gjort det saa fint, han kunde, stillede han det foran sig midt paa Bordet . . . .

* * *

Imidlertid sad hans Kone forgrædt og skælvende i en Bondegaard, der laa tæt ved Kirken. Hun var hos gode Venner og Naboer, der søgte at trøste hende, og da det var Juleaften, gjorde hun sit Bedste for ialtfald at holde op at græde, saa hun ikke skulde forstyrre deres Juleglæde med sin Fortvivlelse. Men det var for hende, som om hun

sad og stirrede ned i en Afgrund, som hun var lige ved at styrte i. »Han har skudt paa mig,« tænkte hun den ene Gang efter den anden. »Han har haft i Sinde at dræbe mig. Hvad skal der blive af os?«

Havde han været fuld, saa havde det ikke haft stort at betyde. Men han var ædru, og han vilde dræbe hende for saadan en Ubetydeligheds Skyld.

Hun tænkte paa den lange Tid, de havde levet sammen. De havde delt ondt og godt i over tyve Aar, og nu var det kommet til, at han havde skudt paa hende. Der var altsaa ikke den mindste Ømhed for hende i hans Hjerte efter al den Nød og alle de Sorger, de havde oplevet sammen.

I den Gaard, hvor hun havde søgt Tilflugt, var der et Par Smaadrenge, som var uhyre optagne af Begivenheden. Den ene Gang efter den anden løb de ud, kigede ind ad Vinduet i Mødestuen og kom og fortalte hende, hvad de havde set. »Nu bærer han Maden ned og dækker op paa det store Bord i Mødestuen,« fortalte de. Og lidt efter hed det: »Nu sidder han i Formandsstolen og spiser og drikker.«

Næste Gang meldte de, at han sad og talte, ganske som om der var nogen hos ham. Han løftede sit Glas og drak en til, som de ikke kunde se.

Konen brød sig ikke meget om at høre, hvad Manden tog sig for. Hun kunde ikke tænke paa andet end det ene, at han havde skudt paa hende. At tænke sig, at den Mand, som havde lovet at elske hende i Medgang og Modgang, havde skudt paa hende!

Hun syntes, det var umuligt at vende tilbage til ham. Det var ikke saa meget den Tanke, at hun vilde komme til at leve i bestandig Angst for en Mand, som ved den mindste Modsigelse greb til Bøssen, der hindrede hende i at vende tilbage til hans Hus. Det var snarere den knugende Følelse, at han maatte hade hende, naar han var i Stand til saaledes at falde over hende.

Dette var uopretteligt. Dette kunde der aldrig bødes paa; det kunde aldrig gøres ugjort. Den Grund, hvorpaa de havde bygget deres Lykke, var skredet ud under dem. Nu var der ikke mere nogen Grundvold for den.

Hvert Øjeblik foer der en Gysen igennem hende, mens hun gik og hjalp Bondekonen at røre i Grøden og dække Julebordet. »Han har alligevel dræbt mig med sit Skud,« tænkte hun. »Det er gaaet lige gennem Hjertet paa mig.«

Hun havde netop sat sig til Bords med de andre, da Døren sagte gik op og hendes Mand traadte ind. Han gik ikke ind i Stuen, men blev staaende i Skyggen nede ved Døren. Han vinkede ikke ad hende, at hun skulde komme hen til ham; han stod der blot.

I første Øjeblik følte hun ikke andet end Harme over, at han igen vovede at komme hende nær, og hun tvang sig til ikke at se paa ham eller lade sig mærke med, at hun vidste, han var der. Men naturligvis kunde hun ikke lade være nu og da at kaste et stjaalent Blik ned til Døren, og hun undrede sig over, at han stod saa stille. »Der er hændt ham noget,« tænkte hun. »Han er ikke den samme som han var for lidt siden. Han er kridhvid i Ansigtet. Han er vist syg. Maaske havde han Feber før, da han skød paa mig.«

Hun rejste sig fra Bordet. Sagde sagte: »Nu siger jeg saa mange Tak!« og gik ned til Døren. Manden lukkede den op og gik foran hende ud af Huset og hen til Menighedshuset. Han sagde ikke et Ord paa hele Vejen, og hun havde en Fornemmelse af, at det snarere var hans Genfærd, hun gik bagefter, end ham selv.

Hun vidste jo, at han havde dækket Bord i Mødestuen; men det var der ikke længer Spor af; alt var stillet paa Plads. Han gik opad Trappen til deres egne Stuer paa Kvisten. Der saa' ogsaa alting ud ganske som da hun løb hjemmefra

Det eneste, hun ikke kendtes ved, var et Dødninghoved, der stod paa et Bord i et Hjørne af Stuen. Manden gik hen til Bordet og pegede paa Dødninghovedet.

»Se paa det,« sagde han.

Det gjorde hun, men hun syntes ikke, der var noget mærkeligt at se ved det.

»Kan du se, at den Mand er blevet skudt, myrdet?« sagde han. »Det er ikke en Selvmorder. Skuddet er kommet bagfra, her tæt bagved Øret «

»Ja, nu ser jeg det,« sagde hun og følte pludselig en skælvende Forventning.

»Kan du huske, at du har hørt tale om nogen her i Sognet, der er blevet skudt? Nej, det er ikke hændt i vor Tid og heller ikke i vore Forældres. Det er vist ikke tit, nogen er bleven myrdet her paa Egnen. Han her er maaske den eneste af alle dem, der er begravet ude paa Kirkegaarden, som er faldet for et Skud, og han er kommet til mig netop i Aften.«

Han nikkede til hende som for at bekræfte hvad han lige havde sagt, og vedblev:

»Tænk, hvad det vil sige! Af de mange tusend Dødninghoveder, der ligger paa Kirkegaarden, er dette maaske det eneste, der er gennemboret af en Morderkugle, og netop det staar nu her foran mig.«

Konen tav stadig.

»Det laa i Vejen for mig, da jeg gik hjem i Aften, netop dette her med Hullet efter Skuddet. Det var vist hans Mening at vise sig for mig, men jeg saa' ikke saa meget paa ham lige dengang. Bagefter da jeg sad her alene, kom jeg hele Tiden til at tænke paa det, saa jeg til sidst var nødt til at gaa ud og hente det. Jeg syntes, det var Synd, at han skulde ligge alene ude i Kulde og Mørke, og for Resten vilde jeg ogsaa have en at tale med. Og da jeg saa satte ham foran mig paa Bordet og skænkede i et Glas

for at klinke med ham, da saa' jeg, at Hovedet var sprængt af et Skud. Hvad siger du til det, Bolla? Hvor er han kommen fra, og hvorfor kom han paa min Vej netop i Aften? Hvoraf kom det, at jeg maatte hente ham ind straks efter at jeg havde skudt paa dig?«

»Det var vel Gud,« hviskede hun og foldede sine Hænder.

»Ja,« svarede han, ogsaa hviskende. »Det var det. Det var Guds Vilje. Han vilde, at jeg skulde se netop dette. Det skulde vise mig, hvad det var, jeg havde haft i Sinde at gøre. Det blev sendt mig for at jeg skulde forstaa min store Synd og Elendighed.«

De nærmede sig hinanden. Uvilkaarlig greb de hinandens Hænder og blev staaende foran Dødninghovedet med et Udtryk i Ansigtet som to uskyldige Børn. Det var sikkerlig sendt dem af Gud. Det fortalte dem blot ved at være der, at Gud havde Omsorg for dem, at han havde Medlidenhed med dem og vilde frelse dem.

De følte pludselig, at alt andet var uden Betydning. Konen forlangte ikke, at Manden skulde sige hende, at han fortrød hvad han havde gjort. Hun glemte helt, at hun ikke mere vilde leve sammen med ham. Manden tænkte ikke mere paa, hvem af dem der nu skulde raade i Huset. De kunde have været tusend Gange saa vrede paa hinanden, de kunde haft tusend Gange mer at bebrejde hinanden, og det vilde altsammen være blevet glemt for den salige Forvisning, at Guds Øje havde fulgt dem, og at det var ham, der havde frelst dem fra at komme til at hade hinanden.

Gud vilde dem vel, derfor havde han sendt dem en, der skulde advare dem. Overfor noget saa stort glemte de ikke blot deres Vrede mod hinanden, de glemte ogsaa deres Fattigdom, deres Fremtidsbekymringer. De følte den største Lykke, som Mennesker kan opleve.

MELLEM NYMFER OG FAUNER.

Af Elith Reumert.

Med Illustrationer af Simon Simonsen.

Al Nordsjællands Skønhed samler sig, som i et Brændpunkt, i Egnen omkring Esrom Sø, der hviler i Landskabet som et smilende Øje, hvis vældige Bryn dannes af Grib Skov i Vest.

Denne Natur er først af alt: dansk. Det er Danmark i Danmark. Derfor elsker vi den.

Øst for Søen: Fredensborg dejlige Slotspark med de højloftede, tungsindige Alleer, der munder ud ved stille, sivklædte Bredder, og Sørup By med de smaa, hvidkalkede Huse under Hegn af Hyld, Poppel og Pil.

Sydligere: Stenholt Mølleværk med det aakandeblomstrende Kær, sine frodige Marker og side Engdrag, hvor Storkene spanker omkring. I Vest: det ensomme, drømmerige Holt under det højtliggende Nøddebo med sin ældgamle Kirke og sin landlige Kro. Og som Prikken over i'et: det sagnfyldte Esrom i Nord med de tusindaarige Ege.

Disse Egnes Alfa og Omega er dog Grib Skov, der milevidt kranser Søen mod Vest — Skoven for alle Danmarks Skove!

I sin Vælde rummer den enhver Stemning, der kan gribe Menneskers Sjæle, fra ungdommelig Livsjubel til andagts-

fuld Taushed og dyster Uhygge. Side om Side med den milde Idyl bygger her den dæmoniske Vildhed, — Følelsen af stille, fredfyldt Lykke kan hurtigt slaa over i den paniske Skræk, der lammer Foden og faar Blodet til at isne.

Træder Du fra de solbestraalede Marker for første Gang ind i Grib Skovs hemmelighedsfulde Halvmørke, da betages Dit Sind af festlig Forventning. Et Vidunderland, højtidsfuldt ensomt, aabner Dig sin Favn. Det lokker og daarer med en Trolddom, Du ikke kan staa imod. Det kogler Dine Sanser. Og er Du èn Gang fanget ind, er Du fanget ind for Livet.

Dejlige Skov! Til Dig sender jeg i den lange Vinter, naar Du drømmer under den hvide Sne, saa mange længselsfulde Tanker. Da ser jeg Dig klædt i Sommerens Pragt, og som saa ofte før staar jeg ved Bredden af Din Sø — dybest inde. Solen er sin Nedgang nær. Gennem sorte Trætoppe gløder de gyldne Bræmmer af en Sky, — lidt efter lidt dæmpes Ilden, Tusmørket sniger sig frem langs Jorden og rundt om de tusinde Stammer, — og i aandeløs Stilhed glider Maanen over den slumrende Skov.

Eller jeg staar i den alenhøje Lyng mellem Graner og Birk paa Toppen af Multebjerg, — under mig ligger et bølgende Hav af kuplede Bøge, og langt borte i Nord fanger jeg gennem Horizontens Sommerdis et Glimt af det virkelige Hav, det blaa Kattegat.

Eller jeg gaar fra Syvstjernebakken gennem det stride Enggræs ned over Bøndernes Tørvemose med de brunsorte Vandhuller, der kranses af den hvide, nikkende Kæruld og de mange selvsaaede Birke — ind gennem Tykningen til Lille Gribsø's dæmoniske Vand, der hviler dybt nede mellem stejle, løvklædte Skrænter, og som efter Sagn paa Kulsvieregnen gemmer Ligene af de Forvovne, der trodsede den lurende Hængesæk. Vilde Cannaer og Callaer med de brede,

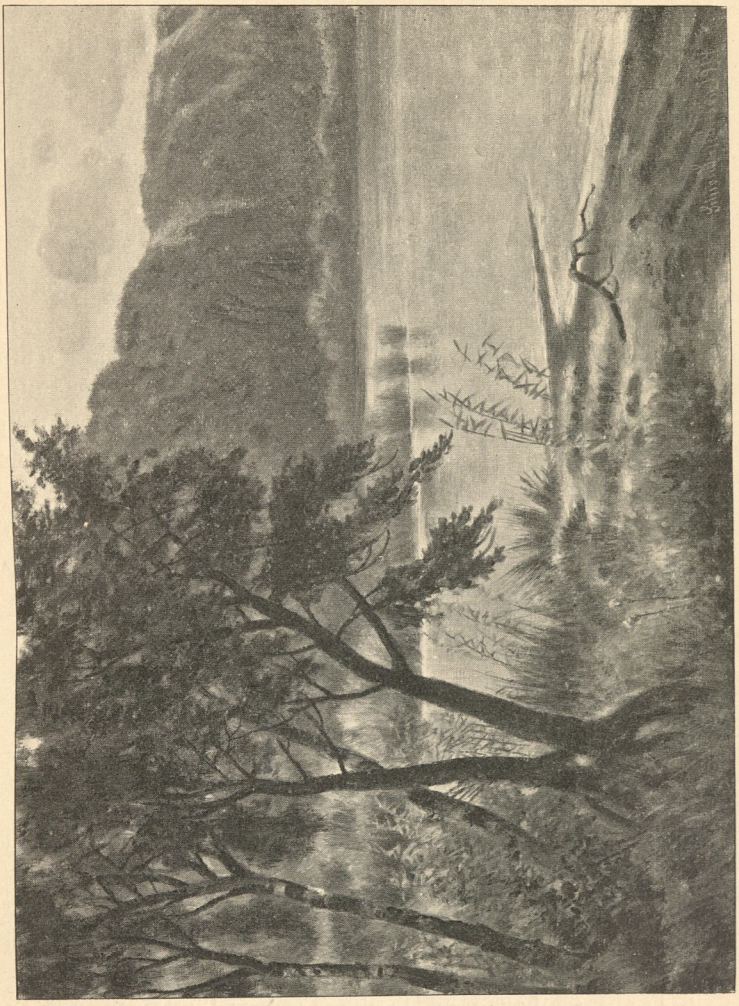

saftfyldte Blade voxer sig store i den sumpede Jord, som Maaneder igennem aldrig betrædes af et Menneskes Fod. — —

Jeg lukker Øjnene — og jeg oplever paany hin festlige Sommerdag for mange, mange Aar siden, da jeg for første Gang i mit Liv stod midt i al denne Herlighed.

Skovens Vildhed og Ensomhed var dengang mere fantastisk end nu.

Da var Jernvejens Staalskinner ikke stukket gennem dens Hjerte som et tveægget Sværd. Og ved Store Gribsø fandtes endnu ingen Pavillon, som serverede Dinér à la carte!

Skoven var dengang end ikke forsynet med en eneste Vejviserpæl. Paa disse fjerne Enemærker var jo aldrig Trafik. Paa disse Veje — siger Søren Kierkegaard, Grib Skovs tungsindige Elsker — færdedes Ingen uden Vinden, om hvem det ikke vides, hvorfra den kommer, eller hvor den farer hen, og at finde Søen var for den, der uden Fører for første Gang besøgte Egnen, et spændende Eventyr. Kun den, som »søgte værdeligen«, havde Haab om at finde den. Thi kun ham hjalp Naturens venlige Aander — Nymfer og Fauner — efter lang Søgen og udstandne Besværligheder og Skuffelser paa det rette Spor! —

— — —

Jeg var nybagt Student, sorgløs og grøn, da jeg fra Vejen Syd om Esrom Sø, en varm Junimorgen, ankom til Nøddebo Kro.

Den udmærkede Kromand, rig paa meget — Hustru og Børn, Venner, en skøn Natur og et uopslideligt Humør — men fattig paa jordisk Gods, bænkede sig faderligt ved min Side under de skyggefulde Linde i Haven, hvorfra vi i imponerende Højde saa' udover Esrom Sø.

Foran os havde en venlig Terne stillet Sodavand og en Flaske Cognac, hvis Utal af gyldne Stjerner paa Etiketten stemte Sindet mistænksomt, uden dog at gøre en støvet

Gane mindre modtagelig Vi klinkede, og jeg blev for første Gang ønsket velkommen paa dette Sted, der for Resten af mit Liv skulde blive det Mekka, hvorhen jeg valfartede baade i Sorg og i Glæde.

Som det eneste Bud fra den fjerne, travle Verden hørte vi det tynde Ekko af Dampfløjten fra et Jernbanetog, der pilede mod Nordøst paa Markerne hinsides Søen..

Dybt under os i den saftgrønne Eng græssede Kromandens Køer, der i forstenet Drøvtygger-Ro tegnede sig som skarpe Silhouetter i den klare Morgenluft, og tæt over vore Hoveder sejlede en Stork henimod Moserne omkring Stenholt.

»Her er da Fred, saa det kan forslaa!« udbrød jeg begejstret.

»Ja«, svarede Kromanden med et tørt Lune, »mere end jeg har Brug for. Der maa s'gu nødig være altfor megen Fred i en Kro, hvis den skal føde sin Familie. Nej — havde man Kapitalen, ser De, saa kunde Stedet her, med den Beliggenhed vi har fra Naturens Haand, meget let blive Knudepunktet for hele Lysttrafiken i Nordsjælland.«

Jeg takkede i mit stille Sind Skæbnen, som ikke havde gjort Nøddebo til et Knudepunkt, men gik af Høflighed ind paa Kromandens Tanke og spurgte ham om, hvad der saa skulde gøres.

»Gøres? Der skulde Pinedød smækkes en stor, moderne Hotelkaserne op, med mindst et halvt Hundrede Værelser, flot monterede og med kolde og varme Bade og med W. C., — en første Klasses Restaurant i Stuen og et tyve Mands Orkester i skinnende Uniformer her paa Terrassen. Og saa skulde vi ha' Dampfærge over Søen fra Fiskehuset ved Skipperalleen paa Fredensborg-Siden til Baadebroen hernede paa min Mark, og et Par elegante Char-à-bancer eller en Trækbane, der kunde køre Københavnerne fra Søen op til

Hotellet. For de er dovne, de Asner, og Bakken her er et Nummer for stejl. Jo — jeg véd s'gu nok, hvordan det skulde være. Saa blev her Mønt at tjene, min Fa'r!«

Vi støder igen Glassene sammen, mens jeg i al Beskedenhed tillader mig at mene, at det er bedst, som det er, og at den landsbyagtige Kro netop passer saa fortræffeligt ind i Ensemblet.

»Ja«, siger Kromanden, og klør sig med et skelmsk Smil bag Øret, »det ligger jo heller ikke for saadan lige i Øjeblikket, og De har maaske Ret i, hvad De siger. Og rent personlig vilde det Pinedød gøre mig morderlig ondt at se den gamle Smadrekasse blive jævnet med Jorden. For jeg er jo født og opdraget og voxet op paa Stedet. Og se — Mutter og jeg maatte jo *ogsaa* fixes op, for ikke at stikke altfor meget af i de fine Omgivelser, og det egner vi os ikke til i nærværende Omgang. Og det kan saamænd meget godt være, at der alligevel ikke kom Turister nok til at forrente Omforandringen. Og videre grinagtigt var det jo ikke at sidde her og holde uniformert Orkester for sin egen private Fornøjelse.«

I det Samme traadte en Skikkelse ud fra Havestuen, — en middelhøj, bredskuldret Mand omkring de Tredive, iført en grønlig Jægertrøje. Paa sit smukke, lyslokkede Hoved bar han en blød, bredskygget Hat med en stor Høgefjer. Hans djærve, ærlige Væsen tiltalte mig strax, men jeg anede ikke, at jeg i denne Mand skulde faa en god Ven, der i min Tanke skulde voxe sammen med den Egn, hvori han levede, og som fra nu af blev mig kærere end nogen anden i Danmark.

Kromanden vendte sig mod den Kommende og sagde:

»Ja, hvad mener *Du* om den Ting, Albrecht?«

»Om hvad?« spurgte Albrecht, idet han uden Præsentation gik hen til mig og trykkede mig saa fast og tro-

hjertet i Haanden, som om vi havde kendt hinanden i mange Aar.

»Vi taler om at rive den gamle Rønne ned her og bygge et flot Hotel op i Stedet med Orkestermusik og stor Restauration og Dampbaad og mange andre Herligheder.«

»Ja — den Historie har jeg hørt før«, svarede Albrecht. »Nej, lad os bare ikke skabe os mer end til Skikkelighed. Vi kan s'gu godt gaa fallit, uden at vi selv hjælper til, — hva' Frandsen? Men der er vel heller ikke Fare saadan lige i Øjeblikket, for Du har vel ikke vundet i Lotteriet, Frandsen?«

»Det skulde forbause mig svært, hvis jeg havde«, svarede Kromanden, »da jeg aldrig har spillet i det, saa der maatte i al Fald styrtende Held til at faa fat i den store Gevinst, og den maatte jeg da ha' i det allermindste.«

Mens Frandsen forsvandt et Kvarters Tid, nød jeg den brave Albrechts Selskab og erfarede, at han i sin Egenskab af Distriktsjæger havde sin Bolig midt inde i Grib Skov i Kommunikationshuset, saaledes kaldet fordi Vejene fra alle fire Verdenshjørner mødes der, endvidere, — at han var gift og havde sex sunde Børn, der alle var født paa Stedet.

Albrechts Kærlighed til Grib Skov blev det første stærke Bindeled mellem ham og mig. Han udtalte sig med næsten sværmerisk Begejstring om dens mangfoldige Natur og Skønhed og forsikkrede mig, at det var en af hans bedste Glæder at vise Folk, der havde »Skovforstand«, omkring derinde. Med sine 13000 Tønder Land var den lige til at fare vild i, — en Skov, man ikke kunde fare vild i, var jo ikke mange sure Sild værd. Og det turde han nok uden større Ubeskedenhed paastaa, at der var ikke ret mange i hele Landet, der kendte den bedre end han. Og da han kunde forstaa, at jeg var ankommen til Egnen væsenligt for

at besøge Grib Skov, vilde han være parat som min Cicerone, naarsomhelst jeg bare ønskede det. Enhver, der havde Interesse for hans Skov, betragtede han forud som sin svorne Ven.

Jeg takkede ham varmt men forklarede ham, at naar jeg nu for første Gang skulde lære den berømte Grib Skov at kende, vilde det netop ægge min Ærgerrighed at afsøge den paa egen Haand, selv om det skulde koste mig Besvær at orientere mig derinde. Navnlig vilde det friste mig uden andres Hjælp at finde Søen, hvad jo efter Sigende ikke skulde være saa ganske let.

»Let!« raabte Albrecht, og hans Øjne flammede af Iver, »nej, det skal De ha' Lov at sige! Naa, dér kommer Frandsen tilbage, — ham maa vi ha' med i det Spørgsmaal. Hør, Frandsen! Herren der vil finde Grib Sø paa egen Haand!«

»Ja — vil og vil — det er to Ting«, svarede Kromandøn sindigt. »Jeg vilde ogsaa gerne gaa over i Svinehuset og skovle et Par Tusind Kroner af Truget, men jeg tror alligevel, at jeg kan spare mig Ulejligheden.«

»Er Søen da virkelig *saa* vanskelig at finde?« spurgte jeg.

I det Samme rejste Albrecht sig fra sin Plads, og istedetfor at svare direkte paa mit Spørgsmaal tog han sit gamle Sejrværk op af Lommen paa sin Jægertrøje, og med en umiskendelig højtidelig Klang i Stemmen sagde han, henvendt til mig:

»Nu er Klokken snart 10, — — — saafremt Studenten har fundet Grib Sø til iaften Klokken — lad os sige 8 præcis, det er lige ti Timer, forpligter jeg mig til at gi' Frokost i Kommunikationshuset imorgen Formiddag, og saa skal Marie stege den Dyreryg, som Skovridderen sendte os forleden i Anledning af Kongens Fødselsdag, og saa skal I faa brunede Kartofler til og Rødvin af Kromandens Aftapning!«

»Ja, Tak«, skød Frandsen ind, »det sidste lokker mig s'gu ikke, for det er ligegodt en stram Drue.«

»En Skelm byder bedre end han har«, blev Albrecht uforstyrret ved. »Det er altsaa et Ord. Frokosten i Skoven hos mig sætter vi til Klokken 11, og saa henter jeg Jer her paa Kroen med den Sorte.«

»Bravo!« raabte jeg, »men saa vil jeg ha' Lov til at tage fat strax!«

»Det følger af sig selv«, svarede Albrecht, »men lad først Frandsen stoppe Dem en Taske fuld med Smørrebrød og Akvavit, for den Opdagelsesrejse vil i heldigste Tilfælde tage sin Tid. Naa — meget muligt er det jo, at Lykken er Dem god, og at De af Vanvare løber lige paa Søen. Men — hvis ikke, saa kan De rolig belave Dem paa at faa Sovekammer i Skoven for inat, og saa skal De allenfalds ikke lægge Dem i Lyngen, for dér bider Hugormene, og de spørger aldrig om Forlov.«

Jeg begyndte virkelig at blive en Smule betænkelig ligeoverfor Albrechts Profetier.

»Og — — — hvis jeg nu *ikke* finder Søen iaften — — hvad saa?«

»Ja — saa maa *De* begribeligvis give Frokosten paa Kroen imorgen, hvis vi da ellers kan faa støvet Dem op i rette Tid, for det er ikke saadan at lege Kis-Pus i Grib Skov! Men under alle Omstændigheder er jeg naturligvis ved Søen iaften Klokken 8. Kontrol skal der da være.«

Albrecht var henrykt over Spasen. Han lo som et Barn. Han trykkede mine Hænder og slog mig i ét væk over Skulderen, og i Frandsens altfor mangestjernede Cognac drak vi paa et lykkeligt Udfald af Expeditionen gennem den Grib Skov'ske Jungle.

Imidlertid havde Kromanden besørget min Randsel

fyldt med Smørrebrød, Kyllingesteg og et forsvarligt Flaskefoder, og snart efter stod jeg færdig til Afmarsch.

»Stop en halv!« raabte Albrecht, »jeg maa laane Dit Horn, Frandsen, for mit eget er hos Instrumentmageren i Hillerød. Jeg maa jo give Signal til Studenten, hvis han virkelig vinder Væddemaalet. Søen er jo ikke saa helt lille, og vi kunde nemt rende fejl af hinanden.«

Han løb ind og hentede Kromandens gamle, bulede Valdhorn og blæste saa — som en højtidsfuld Indledning til min Opdagerfærd i Grib Skov — det ene Jagtsignal efter det andet udover Esrom Sø og Nøddebo Holt, hvorfra et kraftigt Ekko sendte os Tonerne tilbage.

Og jeg saa' hen paa den kønne, stærke Distriktsjæger med det lystkrøllede Haar under Høgefjeren, og som han stod dèr med Hornet for Munden, og Tonerne klang udover det dejlige Landskab, forekom han mig at være Personliggørelsen af den Skov, som han elskede saa højt — et levende Billede af Chr. Winthers farende Folmer Sanger.

— — —

Saa stod jeg da derinde!

Fra den hvidtskinnende, af Solen gennemglødede, Landevej var Overgangen til Skovens kølige Mørke saa pludselig og stærk, at jeg maatte holde Haanden for Øjnene i de første Øjeblikke. Og paa Maa og Faa gik jeg saa ind mellem Træerne gennem det aargamle, visne Løv.

Nej — Rygtet havde ikke overdrevet! Dette var Skov — — større, vidunderligere end hvad jeg før havde set af dansk Skovnatur. Gang paa Gang standsede jeg, betaget af den Skønhed, som mødte mit Blik.

Hvilken Mangfoldighed i Træernes Arter, — hvilken Kraft i disse vældige Stammer! Bregnekrattene langs Grøfter og Gærder, hvor høje og tætte! Bakker og Dale i en evig Vexel, — aabne Hedesletter og smilende Engdrag, badede

i Himlens Lys, — smaa Indelukker, hvor aldrig en Solstraale trængte ind, — vidtstrakte Moser, idylliske Birkelunde, mægtige Naaleplantager, Bøgeskov og tæt Egekrat, — en Rigdom saa overvældende og herlig, som jeg aldrig før havde kendt!

Men — Søen!

Pludselig besindede jeg mig. Over al denne hidtil uanede Skønhed havde jeg helt glemt Væddemaalet. Jeg saa' paa mit Uhr, — Død og Pine! Jeg havde allerede været over en Time i Skoven uden at skænke Søen en eneste Tanke. Men jeg var mig dog bevidst bestandig at have holdt Retningen ind mod Dybet, hvor den, ifølge den eneste Vejledning, Distriktsjægeren vilde give mig, havde sin Plads.

Nu maatte Tiden benyttes! Albrecht og Frandsen skulde ikke faa Lov til at triumfere over mig. Og skulde jeg tabe, vilde jeg ialfald tabe med Ære.

Jeg slog nu pludselig — halvt paa Skrømt — over i en anden Retning; men da jeg i lang Tid havde fulgt den uden Held, slog jeg igen om i den gamle, og da Lykken vedblivende var mig ugunstig, valgte jeg en tredje, indtil jeg stod foran en stejl Bakke. En Anelse sagde mig, at entrede jeg denne Bakke, vilde jeg sikkert fra dens Top kunne skimte Søen.

Udaset, øm i alle Ledemod, stod jeg deroppe for kun at skuffes paany. Udsigten var spærret af tætte Trægrupper. I Firspring — halvt mismodig, halvt rasende over mit svigtende Held — skyndte jeg mig ned ad Bakken igen og kastede mig i et Bregnekrat ved dens Fod.

Efter en lille Hvile tog jeg atter fat og travede omkring snart i Vest, snart i Øst, Syd og Nord, — men bestandig gækkede Søen mig. Naar noget blankt tittede frem mellem Løvet, og jeg indbildte mig, at nu stod jeg endelig

ved Maalet — her var Søen! — smuttede den pludselig som en drillesyg Faun bag Stammerne, — det blanke var forsvundet, hvormeget jeg saa søgte.

Histhenne viste sig noget Blaat, — jeg mere løb end gik; men hvad var det saa andet, end den klare Sommerhimmel, der som et vestjysk Fata Morgana havde foregøglet mig en Sø!

Som en jaget Buk havde jeg sat over den ene Grøft efter den anden og arbejdet mig møjsomt gennem Buske og filtret Krat og sejge Snerler. Og bestandig havde jeg kun mødt Skuffelser til Tak for alle mine Anstrengelser.

Jeg havde kun nødig fulgt de Veje, jeg hist og her havde krydset. Hvad var det for Veje! Jeg havde ialfald ingen Tillid til dem. Hjulsporene var halvt slettede og overvoxede med mandshøjt Græs, og mellem Sporene havde nu og da et lille forvovent Bøgeskud fæstet Rod i Tillid til Skovens dybe Fred. Nej — nej — det var ikke Veje for en stakkels Dødelig, der søgte et Maal! Her kunde den kaade Nis Puk uforstyrret drive sit Elskovsspil og Nymfer og Alfer jage gennem Taagernes Slør over de aabne Sletter i Sommernattens koglende Maaneskær!

Saa hellere bane sig sin Vej selv, saa længe Kræfterne slog til! Men nu var jeg træt. Før jeg paany tog fat, maatte jeg hvile en Time eller to. Klokken var endnu kun 3, — jeg havde altsaa fem Timer tilbage. Slaget kunde mageligt vindes endnu.

Paa et Slettedrag lagde jeg mig under Skyggen af en Bøg, og efter et forsvarligt Indhug i Kromandens Fourage strakte jeg mig velbehageligt i Græsset med Piben i Munden, gav mig Skæbnen ivold og forsøgte saa at slibe mig en lille Skraber.

Jeg faldt hen i en halvt drømmeagtig Tilstand. Jeg

lukkede Øjnene til, og i Fantasien stod jeg ved Søen og hørte Bølgerne klukke mod Bredden.

Jeg var netop falden i den første lette Slummer, da jeg pludselig skræmmedes op af en Lyd som af et Piskesmæld eller et Bøsseknald.

Jeg sprang hurtigt op og saa' mig omkring til alle Sider.

Da jeg ikke opdagede andet end den aabne, tomme Slette foran mig, overtalte jeg mig selv til at tro, at Lyden kun havde været et Drømmefoster og lagde mig atter ned, i Begyndelsen mere aarvaagen og agtpaagivende end før. Og saa tog Søvnen mig paany.

Da skræmmedes jeg for anden Gang op. Og i en Afstand af et halvt Hundrede Alen saa' jeg en prægtig Raabuk bryde gennem Trægrenene ud paa Sletten.

For et Øjeblik standsede den sit tunge Løb, sænkede sit Hoved og udstødte et Par hæse klagende Skrig.

Den var anskudt.

Ned over Halsen randt Blodet i røde Baand, og Tungen hang den langt ud af Halsen, — jeg hørte den stønne dybt, og for hvert Aandedrag sittrede det slanke Legeme i Smerte og Rædsel.

Kun nogle faa Minutter blev den staaende derhenne. Da samlede den sin sidste Kraft, løftede Hovedet højt, udstødte et langt, skærende Brøl og satte i tungt, uregelmæssigt Løb henover Sletten.

Havde jeg havt min Bøsse ved Haanden, vilde jeg have skudt den ned. Nu var der Intet at gøre.

Troede det ulykkelige Dyr sig endnu forfulgt? Hvorfor løb det? Hvor vilde det hen?

Da slog pludselig som et Lyn, den Tanke ned i mig: Det er mod Søen, den haster! Dens Tunge er slap og tør, — i Søen vil den slukke sin Tørst og køle det brændende Saar!

I Hast og saa lydløst som muligt fulgte jeg det blodsprængte Spor.

Den kæmpede Dødens haabløse, fortvivlede Kamp, — dens Løb blev langsommere, tungere. Jeg kom den nærmere og nærmere, — det raslende Løv forraadte mig. Den vendte Hovedet og saa' mig, anspændte hver Muskel og Nerve og fordobblede, snublende, næsten segnende, sin Fart.

Jeg følte det som en Synd at forfølge det halvdræbte, skrækslagne Dyr. Jeg sagtnede mit Løb men gik bestandig i samme Retning.

Snart saa' jeg det ikke mere. Jeg hørte kun Bladene rasle under dets Fødder og Lyden af Grene, der knækkede, — og *da*, faa Minutter efter, saa' jeg mellem fjerne Stammer en skinnende blank Flade.

Det var Søen!

Ja! Denne Gang bedrog mit Øje mig ikke. Solen gled frem fra en Sky, det tindrede over Vandfladen med et Spil som fra tusinde Diamanter!

For nogle Øjeblikke glemte jeg min ufrivillige Vejviser, den anskudte Raabuk, der løb sin sikkre Død imøde derhen, hvor Livet i al sin Rigdom og Skønhed vinkede mig.

Dèr laa den udbredt foran mig, den stille, blinkende Sø, mine Længslers Maal!

Hvilken hellig Fred hvilede over dette ensomme Sted! Bag de høje Trætoppe dalede Solen, — endnu var der langt til Aftenmørket. Luften var sommerlig lun, Himlens Farve saa dyb-blaa, saa forklaret ren! Bølgernes sagte Kluk og en Rørsangers Fløjtetoner i Sivene var den eneste Lyd, jeg hørte. Men gennem den højtidsfulde Stilhed lød en aandeagtig Susen, Naturens egen Stemme, vidunderlig mild og dragende, saaledes som den kun lyder for den ensomme Vandrer, — Naturens hellige Røst, hvis Toner fødes af

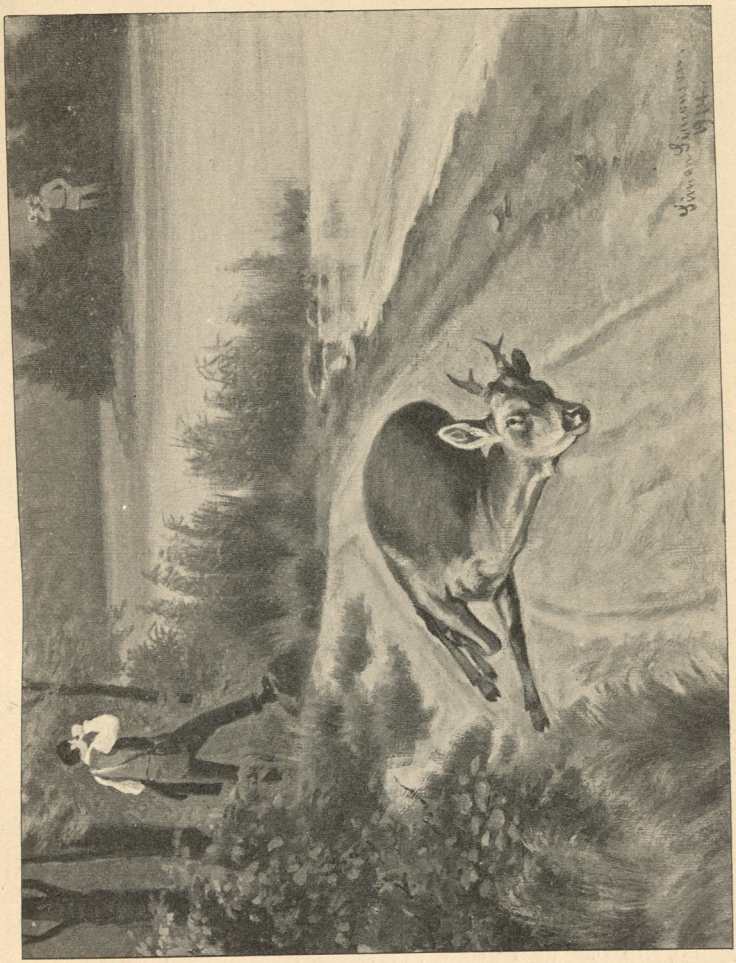

Solstraalens Varme, af Himlens Klarhed og Skovens evige Fred. — — —

Jeg gik rundt om den skønne Sø og oppebiede i Ro — og ikke uden Følelse af Overlegenhed — den brave Distriktsjægers Ankomst.

Og paa denne Rundtur fandt jeg min Hjælper i Nøden, den anskudte Raabuk, i det blodfarvede Vand mellem Sivene.

I Dødskampeu havde den boret Mulen ned i det bløde Sand. Jeg strøg med Haanden henover dens brune Skind, — Legemet var varmt endnu. —

Medens jeg stod i stille Betragtninger over Dyret, klang inde fra Skovtykningen et muntert Jagtsignal, Tegnet paa, at Klokken var 8, og Albrecht i Farvandet.

»Halloh?« raabte jeg med mine Lungers fulde Kraft, og lidt efter stod Distriktsjægeren ved min Side, og bag en tyk Bøgestamme i Nærheden saa' jeg Kromandens joviale Ansigt titte frem.

Albrecht tog højtideligt sin Hat af Hovedet. »Æres den, som æres bør!« sagde han. »Saa fandt De alligevel Søen. Oprigtig talt, jeg havde ikke troet det. Gratulerer, Hr. Student!«

Og saa trykkede han begejstret min Haand.

»Ja, men Du skal nu forstaa, Albrecht«, skød Kromanden ind, »at Herren dèr er ikke en af disse Søndags-Københavnere, der kommer farende med Toget, stikker Næsen indenfor Skoven og æder en Bøf i Kroen, bare for at kunne sige, at de har været her. Nej — han mener det alvorligt med Haandteringen, og saa har naturligvis èn eller anden Skovaand forbarmet sig over ham og magnetiseret ham ind paa de rigtige Veje!«

»Skulde det være det?« bemærkede Albrecht.

»Ja«, sagde saa jeg, »det er netop Sagen! Naar man har den rigtige Kærlighed til Naturen, saa kommer den En

imøde og fører En paa Gled, og saa faar Skovnymferne Medlidenhed med saadan en stakkels, vildfarende Turist og sender ham f. Ex. en anskudt Raabuk til Hjælp, der gaar foran ham og viser ham Vejen til alle Herlighederne.«

Saa fortalte jeg om det saarede Dyr, som jeg førte dem hen til. Kromanden gjorde store Øjne, og Albrecht betragtede det i dybe Tanker, hvorpaa han, rød af Ærgrelse og fægtende i Luften med Kromandens bulede Valdhorn, brød ud i følgende harmfulde Ord:

»Det er Fanden gale mig skændigt, dette hersens Krybskytteri! Saasandt jeg lever — det er den skeløjede Kristen Murer, der nu igen har været paa Spil. Men *den* Skovnymfe skal jeg alligevel nok med det første faa bagbundet og kørt op til Herredsfogden!« — — —

Aftenen endte vi paa Nøddebo Kro ved et muntert Glas.

Og næste Formiddag Klokken 11 stod saa Frokosten i Grib Skov paa Skovridderens Dyreryg og Kromandens Rødvin.

Det blev den længste Frokost, jeg nogensinde har været med til, For jeg sagde ikke Farvel til Kommunikationshuset før Fjortendedagen derefter! —

Og nu kan jeg finde Søen i Søvne.

ÆGTE.

Fortælling af Johs. Paludan-Müller.
Med Illustrationer af Paul Fischer.

Oversergent Eriksen ved Rytterregimentet i den lille Købstad er en agtet Mand baade indenfor Regimentet og mellem de civile Bekendte, han i sin lange Garnisonstid der i Byen har erhvervet sig. Men Oversergenten er en tavs Mand og en indesluttet Natur, der ikke har forstaaet at skaffe sig saa særdeles mange Venner, fordi han hverken er morsom i et selskabeligt Lag eller i Stand til at gaa med paa noget, der kan kaldes Extravagance. Han passer sin Tjeneste til Punkt og Prikke og indgyder de menige Dragoner en stor Respekt, fordi han er bestemt men retfærdig og høflig, selv naar han befaler. Hans foresatte sætter megen Pris paa ham, og hans Kollegaer Underofficererne paa en Vis ogsaa, men Mandens tavse, lidt tunge og tungsindige Væsen gør ham uskikket til at være en fornøjelig Kammerat, selv om han visselig er en god Kammerat.

Da Oversergentens Hustru, med hvem han levede i et stilfærdigt men meget lykkeligt Ægteskab, døde for et Aarstid siden, blev Manden endnu en Streg tavsere og to smaa Streger tungsindigere end før, og det hed sig ved Regimentet, at nu lignede Eriksen snart en Statue, saa stiv og tavs som han bevægede sig mellem de andre.

Men han var dog langtfra kold som en Statue. Der

rørte sig langt mere i Oversergentens Indre, end det afsluttede Ydre lod formode.

Det havde hans Hustru vidst, og det vidste ogsaa hans eneste Datter Marie — en køn og god Pige paa 20 Aar, som styrede det lille Husvæsen efter Moderens Død — og det vidste Sønnen, en flink 16-aarig Knægt, der var Elev inde paa Underofficerskolen paa Frederiksberg. De havde nok en tavs Fader, men ogsaa en god Fader, en Fader, der nægtede sig selv adskilligt for deres Skyld, og en Fader, der havde opdraget dem i gammeldags Gudfrygtighed. —

Saa var det da heller ikke noget uhørt, at samme Fader trods sin Tavshed kunde faa Lyst til at faa sig en lun og stille Passiar med Børnene, og han var altid villig til at høre, naar de havde noget paa Hjertet. —

Oversergent Eriksen var ret pengefattig som de fleste Underofficerer, og han havde aldrig haft særlig Greb paa at skaffe sig Extraindtægter, men der var — i Overensstemmelse med Mandens Natur — en mønsterværdig Orden i den lille Pengekasse, og Børnene var vante til at indstille deres Begæringer efter Faderens beskedne Pengeniveau. —

Oversergenten havde en vis ureflekteret Kærlighed til Naturen og fandt et trøstende Behag i paa ensomme Ride- og Spadsereture at se Aarstidernes Skiften i Skov og Bakke, paa Eng og Mark.

Det var henimod Jul — en graatung Eftermiddag i December — at Oversergenten lod sit rolige, mørke Øje med det smukke Blik hvile paa den afbladede Skov og paa Byens røde Tage nedenfor den Bakke, hvor han havde holdt sin Hest an. Hesten var ung og utaalmodig — Oversergenten red den til for en magelig Ritmester — den skummede om Bidslet og vilde gerne danse under sin Rytter, ja prøvede endogsaa paa at slaa lidt bag op. Der

var en mærkelig Modsætning mellem den urolige, kaade Hest og den rolige, alvorlige Mand, men Manden var Dyret overlegen, og Hesten skulde nok faa lært at ville, som han vilde. —

Det er som sædvanlig Tanken paa den afdøde Hustru, der gaar gennem Oversergentens stærke, men noget tungt arbejdende Hjerne.

»Hvorfor«, mumler han, »skulde saadan en Kone, der kun var til Glæde og Gavn, kaldes væk, medens Taaber og Tosser, ja rentud giftige Mennesker, faar Lov til at leve længe«. —

Sergenten kan ikke begribe det, og den mørke, graakolde Luft passer kun altfor godt til hans tunge Stemning.

Men Sergenten er en lydig Mand, og det falder ham ikke et Øjeblik ind at tvivle om, at den udstedte Dødsordre har haft sin Rod i en Visdom hos Overkommandoen, som han er for enfoldig til at fatte.

»Jeg tror ikke engang«, tænker han, »at Pastor Ludvigsen ved Mikkelskirken, hvor klog han end er paa de himmelske Ting, kan forklare mig denne Sag og andre Sager af samme Orden. Hvor skulde saa en simpel Underofficer kunde gennemtænke det. Vi faar nok bie, til vi bliver bedre«. —

Hans Øje slipper Vinterskoven, som nøgen bøjer sig ud over Byen ved Bakkens Fod. Han leder mellem de mange smaa Huse derinde og finder sit eget Tag. Der gaar nu Datteren væn og pæn og laver til Aften for ham, Datteren, som saa tappert har taget Opgaven op at være baade Kone og Datter i Huset og gøre Savnet mindre for sin alvorlige Fader. Sergentens Øjne bliver duggede ved Tanken paa, hvad hun er for ham. »Skade«, mumler han, »at jeg ikke kan skaane hende mere, at jeg er nødt til at tage saa meget Arbejde af hende. Marie havde nok

fortjent at have det lettere og finere, men naar Vilhelm skal have lidt Penge ind, og vi ikke skal komme i Gæld, saa maa den tages nøje«. —

Nu kan Hesten ikke længere udholde at opføre sig roligt, den kaster sig til Siden og gør mange meget ureglementerede Bevægelser, der absolut kræver Oversergentens Opmærksomhed, og hans Tankerække afbrydes. Men da han kort efter lader Dyret trave frit ud ad Byen til, er hans Sind en Kende lysere, fordi han er kommen til at tænke paa, hvor flinke de to Børn er, som han ejer.

Inde i Hovedgaden møder Eriksen, da han gaar hjem fra Kasernestalden, en ung Mand, som har gjort Forsøg paa at lære at ride og i den Anledning er kommen i Gæld til Oversergenten. Den unge Mand har en brav Moder, og hun har nu sendt sin noget mindre klarhjertede Søn hen at afgøre det ikke særlig store Mellemværende. Den unge Mand rykker straks ud med Pengene, da han ser Eriksen, og vil med flot Letsindighed ikke høre Tale om Nødvendigheden af en Kvittering. Men Sergenten er en bestemt Mand og en yderst ordentlig Mand. Hans Debitor maa følge et Par Skridt med til det beskedne Hus i Sidegaden, og der skriver Eriksen med stor, pæn Skoleskrift en højtidelig Tilstaaelse for de modtagne Kroner. —

Han havde nærmest opgivet at faa de Penge og er derfor helt oplivet, da den unge Mand er gaaet, thi en uventet Indtægt glæder selv en sørgmodig Mand.

Marie kommer ind fra Køkkenet og mærker, at Faderen er usædvanlig livlig efter sin Art. Hun faar et Hæklетøj frem, og de sludrer rigtig hyggeligt sammen, medens Kedlen med det varme Vand til Aftentheen snurrer i Kakkelovnen, og Ildskæret fra Ovnen falder forskønnende ind gennem den lille Stue.

De taler sammen om den forestaaende Jul, om Vilhelm,

der ventes hjem, om hvornaar han kan være færdig med Elevskolen og om meget andet. Det vil sige, efterhaanden bliver det mere og mere Marie, der fører Ordet, men Faderen hører venligsindet til og indskyder af og til en Bemærkning, der viser at han er med.

Da Marie omsider rejser sig for at tænde Lampen og faa Aftensmaden paa Bordet, har hun virkelig drevet de sørgmodige Tanker hos den brave Sergent paa Flugt for en lille Tid, og han ser med stor Ømhed efter hende, som hun gaar der ud og ind med de smaa Forberedelser til Maaltidet. »Marie«, siger han pludselig og sætter Piben i den vante Krog, »de Penge, som den unge Hr. Didriksen bragte mig i Dag, kom temmelig uventet. Jeg havde ikke taget dem med i mit Regnskabsoverslag for denne Maaned. Jeg vil dele dem med dig, saa har du lidt extra til Julindkøb«. Marie bliver rød af Glæde og giver sin Fader et taknemligt Kys, men er skikkelig nok til at mumle noget om, at hun vil dele sin Part med Broderen. Men det modsætter Oversergenten sig meget bestemt. Vilhelm faar sin Rejse hjem og har nylig faaet tilsendt Penge. Nej, Marie skal have den hele Halvdel. Men ikke nok hermed.

Da den brave Eriksen næste Dag er færdig med Tjenesten, styrer han sit store Legeme med faste Skridt mod den fine Manufakturhandler Nærums Butik paa Byens Hovedtorv. Sergenten kommer ellers aldrig der, men han har nu sat sig i Hovedet, at Didriksens Penge skal bruges til at forgylde Marie, og en Kende stædig er Oversergenten ikke fri for at være.

Han fylder godt for Disken, da han staar derinde og lægger Kasketten mellem ophobede Varer, og hans ærlige Ansigt møder snart et Par indsmigrende Kommisøjne, som betragter ham spørgende.

»Jeg vilde gerne«, siger Oversergenten, der føler sig

en Smule fremmed i den fine Butik, »jeg vilde gerne have noget godt, noget rigtig godt Kjoletøj«. »Er det til en ældre Dame«, spørger Kommis'en og lægger Hovedet lidt paa Siden, »maaske til Selskabsbrug?« »Nej«, svarer den alvorlige Krigsmand, idet hans Følelse af at være paa fremmed Grund stiger ved at et Par af Byens fineste Damer i det samme stryger forbi, eskorterede af den bukkende Købmand i egen Person, »nej ikke til en ældre Dame, til en ung Pige og saadan til Søndagsbrug, og hvis der er et Par fremmede«.

Han gaar i Staa ved at tænke paa, at de eneste »fremmede«, der kan vente at faa Lejlighed til at beundre Maries nye Kjole, er den gamle Pibedrejer Skou og hans nærsynede Viv, der plejer at se ind til dem ved Nytaarstid, og maaske Stabssergentens.

»Nej ikke til saadan stort Selskab«, begynder han igen, »men Tøjet skal være godt og — ægte«. Kommis'en, der efterhaanden er bleven noget mindre indsmigrende og noget mere overlegen, kaster et Par store Tøjruller, der fejer Sergentens Kasket i Støvet, ned paa Disken og beder ham betragte dem. —

Eriksen føler med sin store Haand paa Tøjet og betragter Mønsteret, men er ganske ukyndig til at bedømme Varen, og han ved det. Kommis'en siger et Par anbefalende Ord, men læner sig saa med Albuen paa Disken og lader med en træt Mine Sergenten famle og føle. »Hvordan har De tænkt Dem, at Kjolen skulde være?«, spørger han omsider ondskabsfuldt, »det har jo ogsaa noget at sige i Henseende til Valget af Stoffet«. Sergenten har slet ikke tænkt noget i den Retning. »Det skal være godt Tøj«, gentager han, »og — ægte —, det maa ikke falme«. Forhandlingen gaar i Staa. Kommis'en vipper med Alenen i Haanden og er nærved at falde i Tanker. Eriksen flytter

paa sig, saa Sporerne klirrer. »Til hvilken Pris«, spørger han pludselig for at bryde Fortryllelsen, »er dette Tøj«, han lægger Haanden paa en af Rullerne, »det er — meget — smukt«. »To Kroner Alenen — dobbelt Bredde«, svarer Kommis'en. — »Og hvor mange Alen vil der omtrent gaa med til en saadan Kjole?« »Er den unge Dame høj?« »Saa temmelig — ja — jo — saa temmelig«. »Af svær Figur?« »Nej ikke svær — nej ingenlunde — men kraftig bygget — god Figur — ret slank saadan . . .«

Oversergenten stopper atter op. Han er slet ikke vel tilmode ved at skulle beskrive Maries Figur for den unge Alensvinger. »Saa antager jeg, det vil blive omtrent 9 Alen«, siger Kommis'en. »Ni Alen«, udbryder Eriksen forskrækket — »altsaa atten Kroner?« — »Ja, og saa kommer der jo Besætning til«. »Atten Kroner og saa Besætning«, mumler Sergenten. Det overgaar langt hans Beregning. — Han staar meget raadvild. I det samme kommer Købmanden, der er bleven færdig med de fine Damer, selv til. Han opfatter hurtigt Situationen og griber den med stor Aandsnærværelse. »God Dag Hr. Oversergent. Det var noget godt Kjoletøj til Datteren. Ikke sandt — pænt Tøj. Saadan lidt let og net — men dog stærkt — ja naturligvis. Noget der kan klæde en ung Pige og dog ogsaa kan taale noget. Ikke for dyrt — men heller ikke det rene Godtkøb. Ja, ja — jeg forstaar godt, hvad De ønsker«. En forklarende Haandbevægelse og en halvhøj Ordre til Kommis'en. De optaarnede Tøjruller paa Disken forsvinder, og en ny hidbringes. Oversergenten synes, at det er mageløst, som Købmanden gætter hans Tanker, og føler sig meget lettet. Der begynder at komme gensidig Tilfredshed. Hos Købmanden fordi det Tøj, der nu rulles op, er en skrækkelig Vare, som han er bleven snydt dygtig paa af en smart Handelsrejsende og en slem Fabrik. Han er

1914

i stor Forlegenhed med at slippe nogenlunde helskindet af med dette Stof, men her er en udmærket Lejlighed til at føre det frem. — En ganske sjælden god Lejlighed. »Dette her Stykke«, siger Købmanden og løfter den ret prangende Vare op, »tror jeg vil passe Dem. Ikke sandt — smukt Mønster. Der er noget festligt ved det — ikke sandt — og dog douce — ikke skrigende og ret varmt«. »Er det«, siger Sergenten med sin gamle naive Fordring, »er det — ægte«. —

Købmanden smiler. »Ja — alt Tøj er jo ægte i sin Slags, og vi sælger ikke Tøjet i Mørke til Folk. Det er, som De ser, smukt efter min Mening — ret durabelt og kan faas til en moderat Pris — 1 Kr. 25 Alenen«.

»En Krone og femogtyve Alenen«, gentager Sergenten, »det er meget billigere end det andet«.

»Ja selvfølgelig, den anden Vare er betydelig finere, men jeg mente at forstaa, at De fandt den lovlig dyr«. —

»Ja, ja, det er sandt nok — og dette her vil De anbefale — det er jo meget smukt — men De vil ogsaa anbefale det som solidt og . . . «, han er ved at sige »ægte«, men nedsluger Ordet, da han har faaet en Fornemmelse af, at det ikke er rigtig gangbart her — ikke rigtig velset.

»Ja, jeg vil foreslaa Dem at blive ved dette Stykke. Den unge Dame vil faa en smuk Kjole. Cirka ni Alen antager jeg vil behøves. Deres Datter er jo høj og kraftig af Vækst, ... skal vi bestemme os til at tage det?« Han ser spørgende paa Sergenten, der meget ked af denne vanskelige Forhandling giver et bekræftende Nik.

Saa jager Saksen gennem Tøjet. Terningerne er kastede, og Marie kan glæde sig.

Oversergenten betaler efter haardnakket at have afslaaet, at Varen føres i Regning. Han paatvinges en Aftale om, at Besætning og Foer skal købes hos samme

Nærum af Marie selv, og saa forlader den brave Mand Butikken med lettet Pung og lettet Sind, snydt med Behændighed, men uden mindste Anelse derom. Han bærer det erhvervede Stof hen til Pibedrejeren, hvor det skal gemmes til Juleaften. —

Imidlertid har Marie ikke ligget ledig. Hun har aldrig før været i Besiddelse af saa mange Penge til fri Raadighed som nu, og Marie synes, at hun maa kunne faa Alverdens Ting for den Sum. Huset og Faderen har længe trængt til et nyt Stueuhr, og et »ægte« Schwarzwalderuhr til 10 Kr., ganske vist lille, men nydeligt og meget »præcist«, som Instrumentmageren skilter med, overvinder aldeles den rige Marie. Hun kan ikke staa imod. Hun sluger alle Betænkeligheder. Hun køber sandelig Uhret og fryder sig til at overrække Faderen det. Og saa skal hun forsyne sig hos Urtekræmmeren til Jul, meget mere end de plejer. Hun køber Ansjoser — ægte norske —, hun køber »Schweizerost« og en Smule Marzipan. Hun køber en halv Kasse »gode« Cigarer til sin Broder Vilhelm og til allersidst for Resten af Skillingerne en nydelig lille Naal med en fin Sten i til sig selv inde hos Guldsmeden, der forsikrer, at den vil klæde hende fortrinligt, og at hun ikke vil fortryde Købet. —

Og saa er det Jul to Dage efter. —

Vilhelm er kommen fra København og glæder sig usigelig til Ferie fra den strænge Elevskole i det gamle Hjem og til at gaa i Uniform sammen med sin Fader i de kendte Gader — ja maaske have den Fornøjelse at gøre Honnør for selve Oberstløjtnanten. —

Han medbringer ogsaa Julegaver. Først et Billede af sin afdøde Moder, som han og Marie efter en længe forudlagt Plan ved overordentlig Sparsommelighed har faaet bekostet hos en Onkel i København, der paa temmelig fri

Haand har uddannet sig til Tegner og her har udøvet sit Talent med Støtte af et gammelt Fotografi. — Billedet er ikke godt, men overmaade velment. Rammen er ikke solid, heller ikke just smagfuld, men den er besat med paaklistrede Sneglehuse.

Saa har Vilhelm købt et lille kulørt Slips til Marie og endelig gennem en Elevven, hvis Broder er ansat i en skummel men driftig Urtekræmmerforretning i en Sidegade paa Nørrebro, fremskaffet en Flaske ægte Portvin til den mageløs billige Pris af 90 Øre, men det er nok ogsaa samme Urtekræmmers Specialitet at handle med reelle Vine til lav Betaling, og Elevens Broder har skaffet Drikken særlig billigt.

Der plejer ikke at blive udvekslet Julegaver i Oversergentens tarvelige Hjem, men i Aar har de sandelig alle tre været ude om sig i den Retning. —

Det er den første Julefest efter Hustruens Død, som Hjemmet skal fejre, og Mindet om den afdøde falder tungt paa Oversergentens alvorlige Hjerte, da Juleklokkerne om Aftenen begynder at ringe.

Han sidder tavs med Hovedet i Haanden, medens Børnene i Skumringen smaasnakker sammen. Han savner »Mor« paa hvert et Sted og mindes hende ved hver en Genstand. Nu, ved dette Klokkeslet plejede hun at komme ind i Stuen i den pænt holdte Vinterkaabe og med Salmebogen i Haanden — hun var jo altid præcis som en militær — og saa smilede hun til ham med sit stille Smil og sagde: »Skal vi saa komme til Kirke«. Og saa gik han med hende under Armen til Aftengudstjenesten, stolt og glad ved den Hæderskone, han havde, medens Børnene fulgte bagefter og stræbte at holde sig alvorlige. — Saaledes var det gaaet i mange Aar, men nu — nu traadte der ingen Mor ind i Stuen og sagde: Skal vi saa komme

til Kirke. — Sergenten bøjer Hovedet dybere og dybere, men Klokkeklangen derudefra er ubønhørlig i sin Kalden, og den bedrøvede Mand rejser sig omsider for at mane til Opbrud. —

Gudstjenesten gør ham ikke gladere. Han hører ærbødig paa de hellige Ord, men de trøster ham ikke. — Han bebrejder sig det ydmygt selv, men Selvbebrejdelsen gør ham Sindet tungere. Han lytter til den skønne Salmesang, men han kan ikke løfte sig paa dens Vinger. — Han er nu alligevel i Kirke, for han beder. —

Tavs gaar han hjem, og Børnene, som mærker deres Faders Tungsind, blive selv trykkede og tavse. —

Det tyder ikke paa nogen lys Juleaften. —

Men da Sergenten har bøjet sig ind under den lave Dør i det gamle Bindingsværkshus, og Marie har tændt Lampen i den gennempudsede Stue, saa kommer hun og Vilhelm lidt forlegne frem med deres Gave, Billedet af Moder. —

De formaar ikke at overlevere det med veltalende Ord, de stammer lidt i Forklaringerne, de prøver paa nogle Undskyldninger, de gaar i Staa, men de har ment det ægte. Idet Oversergenten ser Billedet, knækker han sammen af Bevægelse som en Mand, der er ramt i Hjertet af en Kugle. Han holder Hænderne for Ansigtet og klager sig. Hans store, kraftige Legeme dirrer. Børnene, der aldrig før har set deres beherskede Fader saaledes, forstaar med et hans daglige, uhyre Savn af Moderen — det de selv slet ikke kan præstere, og de staar modfaldne med Billedet i deres Hænder.

Da løfter den bedrøvede Mand, der skammer sig over sin Svaghed, atter Hovedet og prøver paa at se paa Billedet.

Idet han gør det, og Minderne paa Ny er ved at tage ham, dukker pludselig hendes Stemme op i hans Erindring,

og han hører hende sige: »Børnene, Far — Børnene«, det hun ofte har sagt, naar hun vilde holde noget daarligt borte fra Hjemmet eller minde ham om, at de trængte til at høre et venligt Ord fra ham i Stuen og ikke kunde nøjes blot med hæderlig Tavshed. — »Børnene, Far, Børnene«. — Ja de trængte til ham. De havde ikke fortjent at høste Bedrøvelighed for deres gode Gave. De havde ikke fortjent at faa deres Juleaften spoleret. —

Han rejser sig op, den Pligtens Mand han er, og tvinger sin Sorg kraftigt ned. Ja træder paa den, fuldt forvisset om, at saa er det Guds Vilje. Hvad er der ikke levnet ham i disse Børn, og hvad skylder han dem ej?

Han tager Maries Hoved varsomt mellem sine stærke Hænder og kysser hende. Han trykker Vilhelms Haand og siger med blød Stemme: »Tak skal I have Børn — mange Tak — Gud velsigne Eder — sæt det Billede hen paa Bordet. Jeg har ogsaa købt noget til dig min Pige«.

Og saa begynder Gavernes Udveksling under Fryd og megen Gammen. — Oversergenten rykker frem med Kjoletøjet og høster mangfoldig Tak samt stor Beundring over Gaven fra Maries Side. Rent ud Sensation vækker det ægte og præcise Schwarzwalderuhr, megen Anerkendelse de fine Cigarer, det fikse Slips og den reelle Portvin. —

Glæden stiger, da Marie med Vilhelms Hjælp faar dækket Aftensbordet, og hendes fortræffelige Indkøb kommer dem til gode.

»Det er næsten for meget min Pige«, siger Oversergenten, som efterhaanden har faaet Løn for sin Overvindelse og er ved at blive virkelig glad, »det er næsten for meget. Det er jo, som om vi var Velstandsfolk — saadan som du dækker op, og saadan som I giver mig Gaver«.

»Du er selv med til det, Far«, siger Marie og smiler, »det dejlige Kjoletøj har jeg aldrig haft Mage til — det er som

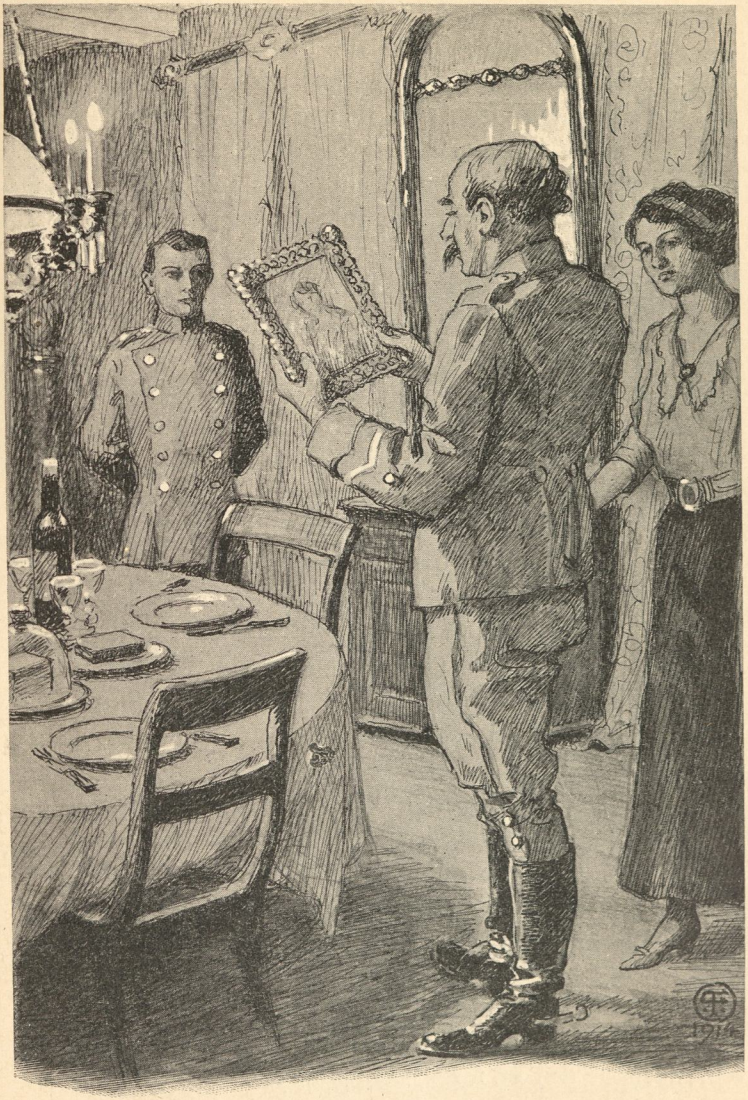

en virkelig fin Dames, og jeg glæder mig forfærdelig til at faa det syet, naar vi faar Raad til det«. — »Det er nok den unge Didriksen, som har gjort os rige«, svarer Oversergenten og smaaler. »De Penge kom uventet, og vi har flottet os for en Gangs Skyld. Skal vi smage den gode Portvin Vilhelm, som du har bragt til Huse, og ønske hverandre en glædelig Jul. Tak for alt godt Børn. Lad os skønne paa saa godt, vi har det, og tænke paa de Stakler, som er fattige og alene«.

Sergentens Talegaver slipper hurtigt op, men Lænken er brudt, Trykket er borte, og de faar en herlig Juleaften, fuld af uskyldig Glæde.

De er bravt bedragne alle tre, som de der sidder og fryder sig ved de lækre Sager og ved de gode Gaver. Kløgtigere Folk har taget dem artig ved Næsen. Kjoletøjet vil falme i Sommersolen og intet Slid taale. Stenen vil hurtig falde ud af den nydelige lille Naal — Uhret vil gaa uhjælpelig forkert eller uhjælpelig i Staa. Mors Billede er ikke godt, og Sneglehusene vil hurtig falde af Rammen. Vilhelms Cigarer er trods de glimrende Mavebælter et Mesterværk af Halmfabrikation, og den reelle Portvin er ubeskrivelig at nyde. Ansjoserne er nogle harske Smaasild, der aldrig har set Norge. Schweizerosten er tør og særdeles uægte, Marzipanen er noget forgiftet Stads, og hvad Theen angaar, vilde den vække Rædsel hos en Mandarin. Der er Sand i Sukkeret, der er Vand i Petroleummen — for den meget lille Urtekræmmer, som de bruger, er ved at gaa fallit og maa bjerge sig. Pølsen er sundhedsfarlig, og de haardkogte Klinkeæg, som Marie har flottet sig med, utilladelig alderstegne. —

Der er ikke den Del eller Ting, som de glæder sig ved, uden at den er forfalsket og uægte. — De er blevne bravt narrede. —

Men naar man med uægte Varer kan fejre en ægte Juleaften, saa er man vist egentlig en rig Familie.

Det forstaar sig. Med Manufakturhandler Nærum kan Oversergenten ikke hamle op.

For der er sukkersaltet Skinke og Dry-Madeira. Der er dunkeltrød Bourgogne og mørke Havannacigarer. Der foragter man alle forlorne og eftergjorte Varer. Der har Fruen en ægte Skilpaddekam i Haaret og faar en virkelig Bæverskindspels i Julegave. Der funkler i Ringen paa hendes Finger en ægte Diamant.

Men jeg vilde nu alligevel hellere sidde til Bords hos Sergentens. Og hvis jeg ikke vil det, saa kommer det nok af, at jeg endnu ikke selv er ganske ægte. —

EN KULTEGNING.

Fortælling af Bernt Lie.
Med Illustration af Vilhelm Arnesen.

Langt nord i Norge, ytterst ute mot Ishavet, ligger en liten By og blomstrer paa bare Berget.

At svinge ind en Vinterstorms Dag om den lange Stenmolo, som skjærmer mot sydvest, glide stilt over Havnebassinet og endelig ligge trygt fortøiet ved den prægtige, bombefaste Kai — det er Livets Redning, Hvilen for alle opskakete Sanser og Nerver. Stormen raser og ramler i al Kaiens kjæmpende Trafik, Tønder og Kasser, Sjauere, Hester, og soper den tomme, aapne Plads indenfor, op imot Byen, hvis lysmalte Træhuser stirrer halvt forskræmt, halvt i paradoksal Sorgløshed med Blomster i de smaarutete Vinduer og et og andet fredelig Skilt: »Melkehandel«, »Brødutsalg« og »Logi for Reisende« . . . . . Men her er nok ingen Fare trods Storm og Raseri; thi Havets Vælde er brudt. Og man vender sig og ser tilbake paa den lange Molo av Granit, som Skumsprøiten staar over, himmelhøit just nu: Den er det som bjerger Byen. Uten den laa vi ikke her, hverken vi eller Byen deroppe!

Og allikevel forholder det sig saa, at Havnemoloen er ganske ny, og at den lille By er blit til og har blomstret sig frem her paa Berget uten den skjærmende Arm mot sydvest. Havs og Storms Forfærdelighed har tordnet uhindret

indover dens Vekst Aar efter Aar, Vinter efter Vinter, saa alle de smaarutete Vindusøine har maattet lukke sig i Angst; men Sommer efter Sommer har de aapnet sig freidig paany, og Solen har skinnet og blinket i dem baade om Dagen og i Midnatstimen, naar dens blodrøde Kugle rullet stor og stille over Havspeilet i sydvest.

Hvorfor der netop blev en By her, paa nakne Fjeldet og midt imot aapne Havgapet, hvordan den trivedes og byggedes med Hus til Hus, Hjem ved Hjem for Mennesker som levet og arbeidet og fik Barn, Barn som lekte paa Godveirsdagene i de bakkede Gater og blev store og bygget nye Hus og fik nye Barn, som lekte i nye Gater . . . . . ja det blev vel som at fortælle om Bjerk eller Furu, som gror i Fjeldsprækken, hvor menneskelig Øie ikke kan se, hvorfra den henter sig Livsens Saft —: Et Frøkorn er faldt, har fundet sin skjulte, sparsomme Næring og har spiret; et Liv er skapt, hvilket betyr at en Kamp er begyndt; og Livets hemmelige Vælde i Frøkornets Fnugg seirer sig frem fra Vaar til Vaar, indtil den sterke Stamme og de seige, svaiende Grene trygt trodser Storm og Vinter i Fjeldets trange Revne.

Men det er da ikke ret længe siden, at en Vinterstorms Dag paa Havnen ved den lille By langt nord i Norge kunde være meget langt fra en Hvile for Sanser og Nerver, ja kunde være en uforglemmelig Vaande og Angst for den, som paa en slik Dag søkte just hit for sin Sjæls Længsel efter Hvile. Og den Historie, som her skal fortælles, og som er ældre end baade Stenmoloen og den bombefaste Kai, er heller ikke gammel, skjønt den for den, som nu-omstunder glider saa trygt over Havnebassinet, maa klinge som Sagn om fjerne Tiders Helter og Heltinder, deres Kjærlighed og deres Kampe!

Pyramus et Thisbe, juvenum pulcherrimus alter,
altera quas Oriens habuit prælata puellis . . . . . .

Jens Anton Brøgelmann Buck boret Fingrene i Ørene og begyndte omigjen for tiende Gang. Dette begyndte at bli aldeles fortvilet!

Uveiret gik utenfor, saa hele den gamle Kasse av et Hus rystet og knaket som et Skibsskrog. Sydvesten traf akkurat her i Røstet, rossevis som den kom; Ruterne klirret, og endda der var Dobbeltvinduer med Vattputer imellem, trakk det saa Gardinerne stod som Seil indover, og Lampen blaffet. Dette havde været Forstyrrelse ilde nok. Men nu tok Jeannette paa at spille og synge nedenunder i Stuen, og der var saa lytt gjennem Gulvet, at han for den Saks Skyld likesaa gjerne kunde sittet dernede og læst.

— *altera quas — quibus* . . . . . .

Det var dette, at imorgen vilde han kunne Ovid, saa det smaldt om Ørene paa Kandidat Weyergang. Han vilde ikke sitte der som en Tosk, en Barnsunge som de to andre i Latinklassen; han vilde vise at han havde høiere Interesser og forstod at sætte Pris paa Weyergangs aandrige Undervisning utenom Leksepug, Gloser og Grammatik; sandelig, i Gymnasiet fik man da ha saapas Dannelse . . . . . .

Det gjorde vondt i Ørene, og han maatte ta Fingrene ut. Da lød det nedenfra:

Skin ud du klare Solskin
og før os Vaaren til
og før to Elskende sammen,
som gjerne tilsammen vil — —

— — Ja den Jeannette! Var ikke hun det forunderligste Pikebarn! Nu havde hun gaat her i mange Dager — siden det Brevet, som han saa hun fik i Torsdags, og som han vidste var fra Doktor Holt — og set ut som et Sjølik og bare været rædd for at Far og Mor skulde se at hun

havde grædt uavladelig; han havde havt rent vondt av hende og tænkt at spørge for at faa hende til at lette sit Hjerte slik som hun sa at det havde været saa dejlig for hende her i September, da hun gav ham sin Fortrolighed. Men var der noget paafærde, saa maatte hun jo komme av sig selv med det. Han havde tænkt sig at kanske Doktor Holt havde slaatt op med hende; og det kunde hun igrunden havt godt av, slik som hun havde flokset i den sidste Tiden med Julius Brun. Det havde været en Skam at se paa, endda Forlovelsen med Holt bare var hemmelig, — eller rettere netop derfor! Hun kunde nok angre og graate og pines —!

Og saa nu idag med ett var hun som omskapt, rent galen med Latter og Skøi, — holdt et Leven ute i Kjøkkenet med Pikerne og med ham før Middag, og ikke før var Far gaat paa Kontoret igjen, saa sat hun altsaa og sang — ganske jublendes dernede . . . . .

Nei, nei!

Pyramus et Thisbe, juvenum pul . . . . .

— Kom ind! Kjære er det dig! Jeg synes du sat og sang dernede just!

— Jeg forstyrret dig jeg, kanske! Jeg trodde ikke, dere skulde paa Skolen imorgen!

— Er du gal! Det er jo ikke Juleaften før om tre Dager.

— Hvad er det du holder paa med?

— Aa, det er Latin. Weyergang, vet du, han nye.

— Han er visst morsom han! Han ser ut som en Digter!

— Han *er* ogsaa det, d. v. s. ikke Digter naturligvis akkurat, men saan — virkelig aandrig altsaa. Du skulde bare hørt ham gjennemgaa denne Leksen til idag — iforgaars. Det er altsaa Pyramus og Thisbe, du vet!

— Nei. Hvad er det?

— Kjender du ikke Pyramus og Thisbe? Det er en urgammel Kjærlighedshistorie, helt fra Babylonien, maa du vite . . . . .

— En Kjærlighedshistorie? Kjære, holder dere paa med slikt? I Latinen?

— Det er ikke noget til at le av det! Tror du ikke de havde Kjærlighed dengangen ogsaa, kanske! Du skulde bare hørt Weyergang . . . . .

— Om Kjærlighed?

— Ja just. Forresten kan jeg fortælle dig det, at Pyramus og Thisbe er Modellen til Romeo og Julie.

— Shakespeare?

— Ja. Forfærdelig sørgelig altsaa. Tragisk, skjønner du.

— Du Jens Anton!

— Hvad er det?

— Vet du hvem som kommer hit? Lille Juleaften?

— Aassen kan jeg ane det?

— Thomas!

— Doktor Holt?

Jeannette nikket. Hun knappet op Kjolelivet og trak frem et Telegram, læste det og kysset det. Saa sat hun lidt og saa op i Taket.

— Aa jeg er saa grænseløst lykkelig!

Og med eet bøiet hun sig sammen i Stolen og hulket. Han sprang forskrækket op. Men hun smilte:

— Bry dig ikke om at jeg graater! For det er bare av Glæde. Og saa er der det ser Du Jens Anton, at jeg har været saa ulykkelig.

— Jeg har skjønt det ja.

— Har du det Jens Anton! Ja jeg har havt saan Lyst til at tale med dig ogsaa, Men det er saa vanskelig. Aa ja, slikt er saa rart, saa rart, og det kan bli saa ondt som ingen

kan tro det! Du vet jo hvor forfærdelig lykkelig jeg var — aa, jeg var jo saa gla i ham, ser du .....

— Ja, jeg skjønte da det!

— Ja. Men saa maa du vite at eftersom Tiden gik utover i Høst saa blev det saa underlig fremmed — med den store, alvorlige Manden og Brevene, som var deilige, aa saa deilige, men likesom *for* deilige for mig! Der kunde komme en Angst over mig, for at jeg havde gjort noget rent galt — at jeg var for — for liten, for ung skjønner du, uerfaren altsaa. Jeg kan visst ikke forklare det .....

— Du kan skjønne, jeg skjønner!

— Ja for det er jo igrunden bare saa latterlig at tænke paa nu, men du maa vite at jeg tilslutt gik rent og tvilte paa, om jeg var gla i ham! Saan paa den rigtige Maaten gla i ham, slik som han mente det. — Tænk jeg — tvile! Aa Gud! Ja nu er det ikke til at fatte, og bare til at le av. Men saa havde han nok merket noget, Brevene mine var visst rent ussle for ham at faa. Og saa skrev han — her i Torsdags — et Brev, aa Jens Anton, saa fortvilet kan du tro! At han var blit saa bange for dette — at jeg kanske ikke *var* gla i ham! Og med det Brevet — med eet var det som der blev Solskin midt i Mørketiden her! Ja det var som om pludselig alle Fjeldene mellem her og Doktorgaarden hans deroppe la sig ned og forsvandt, og jeg kunde se ham fri og klar, se ham like ind i Øinene og si ham at jeg bare elsket ham saa grænseløst, elsket ham saa der ikke fandtes noget andet i Verden end bare at elske ham .....

Her brast hun igjen i Graat. Jens Anton tygget paa Blyanten og vidste ikke rigtig ..... Men hun beroliget sig snart:

— Han skrev det, at han bare længtet efter at komme hit for at snakke med mig, at han havde haabet nu i Julen, men det var aldeles platt umulig for ham at komme fra .....

— Men nu kommer han altsaa allikevel?

— Ja tænk, nu telegraferer han at han kommer! Han reiser idag med »Vesteraalen« og maa hjem igjen alt første Juledag.

— Det blir »Kong Harald« det. Bare nu »Vesteraalen« kommer frem i betids!

— Ja er det ikke frygtelig med dette Veiret da!

— Aa Skidt, det kan da gi sig til iovermorgen. Og »Vesteraalen« kæmper sig nok frem, skal du se! Du vet, Kaptein Nielsen er vaagal!

— Ja, men der er én Ting som er saa sørgelig!

— Naada?

— Jo, ser du, jeg svarte ham jo paa det Brevet. Langt, langt skrev jeg for at han skulde bli rigtig gla og beroliget. Aa, jeg var jo saa gla selv! Men det Brevet har han ikke faat. Det gik altsaa nordover med »Mira« nu i Lørdags, og da jeg spurte paa Ekspeditionen idag, sa de at »Mira« endnu laa i Harstad for dette skrækkelige Veiret. Saa har han ikke faat Brevet mit. Og naar han saa reiser nu allikevel, aa, saa kan du tro, han er fortvilet!

Jens Anton fór op!

— Telegrafer til ham straks, Jeannette! Bare et eneste Ord er jo nok! Jeg skal fly med det til Telegrafen!

— Takk, Jens Anton, du er saa snil! Men det er forsent, ser du. Han er alt reist. »Vesteraalen« gik Kl. 2 idag. jeg har telegrafert allikevel; men de sa, at der visst ikke var Utsigt til at han fik det.

— Ja, ja, jaja, — Lillejuleaften, iovermorgen altsaa .....

— Men det er saa forfærdelig at tænke paa ham, ombord nu!

Hun sat lidt, fortænkt. Jens Anton tok igjen fatt paa Blyanten.

— Saa er der én Ting til!

— Naada?

— Aa, Jens Anton, hvordan skal jeg faa vist ham, saa han vet det inderst inde saa fast, saa fast, — at jeg elsker ham!

Hertil vidste Jens Anton ikke noget at svare.

— Men det er sikkert, at nu skal jeg ikke sætte mig imot det mere, nu *skal* vi si det til Far og Mor!

— Ja det synes jeg rigtig er fornuftig av dig, Jeanni!

— Ser du, Jens Anton, jeg er jo saa gla, saa gla, saa himmelgla! Adjøs da!

Snodig Jenteunge! Men nei, nei!

Contiguas tenuere domos, ubi dicitur altam
coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem . . . . .

Saa lød det igjen nedenunder:

Skin ud du klare Solskin
og før os Vaaren til
og før to Elskende sammen,
som gjerne tilsammen vil —!

— Hvis det bare vilde stillne av lidt!

— Eller hvis Vinden gik lidt mere vestlig!

— Som det nu ser ut, er det rent umulige Tingen, Frøken Buck!

Slik forlød det fra Kontorpultene inde paa Dampskibsekspeditionen. Og slik blev det skreket ind i Ørene paa hende av Fløttmændene nede paa Bryggen — gjennem Stormbrøl og Havplask over den rystende Træbro, som hun havde vaaget sig ut paa med sin Vaande —:

— Om han bare spakna lite Grann!

— Eller om han gik lidt mere vestan!

Hun stod og holdt sig fast i en Fortøiningspaale. Ute i den haarde, iskolde Formiddag skar Strimer av hvitt

Skum over de blygraat væltende Bølgemssser. Alle Baater og Smaafartøier var trukket i Læ og paa Land, og Havnen var tom. Bare to Sildejagter laa derute og hev sig, saa Masterne svaiet mot den graa Himmel som to avsindig endevendte Pendeler.

Ogsaa »Vesteraalen« — midt imot, en god Kabellængde fra Bryggen. Den laa for alle Ankere og duvet bedagelig. Dens ellers saa festlige, hvitmalte Skrog saa pjusket og forkommet ut nu i Vinterveiret. De havde tændt Lys under Dæk i den bedrøvelige Dag, blekt og trist gloende ut gjennem Raden av runde Ventiler agter. Og derinde gik han, spærret inde i et Fængsel, som det ikke var levende Raad til at faa ham ut fra? — Før han spakna! Eller gik mere vestan! Og det saa »han« sletikke ut til at ville, hverken det ene eller det andet.

Hun tænkte sig Muligheden av at han kanske nu stod paa Kommandobroen og saa ind med en god Kikkert. Og hun prøvet med Lommetørklædet, at vifte ut til ham. Men det var haabløst, baade for langt væk og for dunkelt i det forfærdelige Veiret.

Og saa gik hun hjem — med Stormen i Ryggen; hun maatte bøie sig bagover imot den som mot en Vægg at læne sig til og for hvert Skridt med Frygt for at Benene skulde blaase bort under hende, ja rent væk fra hende og i Forveien hjem!

. . . . . Hun gik like op paa Kvisten og banket paa hos Jens Anton.

— Hvem er det? Vent lidt, du kan ikke komme ind endda!

Aa, han holdt nok paa med Julepresenterne sine derinde. Det gik smertelig igjennem hende som hun stod og ventet utenfor Døren, at Jens Anton, at alle andre Mennesker holdt paa med sit, at Livet gik sin Gang ubekymret

om hendes Hjertens Nød, at hun var ensom og elendig ..... og da Jens Anton lukket hende ind, satte hun sig straks ned paa Sengekanten hans og graat bitterlig.

— Va — Var han ikke med? spurte Jens Anton.

— Gid det var saa vel, havde jeg nær sagt. Han er nok med, kan du vite. Men her ligger »Vesteraalen« paa Havnen og kan ikke faa ekspederet. De tør ikke ro ut med Ekspeditionsbaaten, før det spakner eller før det blir mere vestlig. Og fra Skibet kan de naturligvis heller ikke ro. Aa, det er saa fordærdelig dette her!

— Vi faar vente, ser du. Du vet det spakner tidt mot Kvelden.

— Jeg skulde gjerne ventet ogsaa, bare, bare jeg kunde faa sendt ham et Bud, et eneste bitte litet Ord!

— Du skulde havt en Brevdue, Jeanni. En av Noahs!

Men hun var ikke oplagt til at le. Hun sat bare og rugget og ynket sig.

— Et eneste Ord — eller bare et Tegn! Det nyttet ikke at vifte heller slik som der er dernede? Aa for en By at bo i! Tænk at leve paa et Sted, hvor Menneskene ikke kan komme iland! Ikke saa meget som faa sendt et Brev ombord .....!

Nu slog Jens Anton Næven i Bordet:

— Kol-Jonas! ropte han.

— Hvad mener du? Kaal —?

— Kulprammen mener jeg selvfølgelig, gamle Jonas, der kan da ikke være slikt Veir, at ikke han lægger ivei. Og jeg skal faa ham til at ta med Brev!

— Kulprammen?

— Du kjender da Kul-Jonas!

— Hvor skulde jeg kjende ham fra!

— Han er den berømteste Mand i Byen. Han og hans Bror Dom-Anders og hans to Sønner. De styrer med Kul-

prammen til Dampskibene, og de ror ut, om saa Verden forgaar! Nu skal jeg rende ned og spørge — bare de ikke alt er ute!

Jens Anton sprang ned til Holstebryggen; derfra var der en Snig- og Snarvei fra den ene Bryggen til den andre helt frem til Kulkompaniet. Ret som det var havde han et Gløtt ut mellem Pakhusene til Havnen. Der saa forfærdelig ut med Rokk og digert Hav, og hans Betænkeligheder m. Hs. til Jonas vokset.

Han fandt dem i fuld Gang med at laste Prammen. Men Kul-Jonas var ikke blid.

— Goddag Jonas!

— Vi har ikje Tier til Gutungain idag! svarte Jonas. Han raset over at de ikke havde Prammen færdiglastet paa Forhaand. Jens Anton kjendte sin gamle Ven og ropte ind i Øret paa ham:

— Men dere ror da ikke ut til »Vesteraalen« idag, Jonas?

— Koffer skulde vi ikje det, Buck?

— Som Sørvesten tar idag!

— Naar Pramma er ret lasta og ret ført, saa vørrer hu ikje Sørvesten mere eller som en flytandes Holme i Havet, skal æ seje han Buck. Har han Nielsen kommet sig over Vestfjorden idag, saa kan vel vi komme os over Havna her!

— — —

En halv Time efter gløttet han paa Stuedøren og gav Jeannette et Vink, og snart kom hun efter ham op paa Kvisten.

— Skriv du bare Brev du, saa langt du orker. Kol-Jonas tar det med, men de blir ikke færdige til at gaa ut før ved Femtiden i Eftermiddag.

— Aa Gud hvor deilig, Jens Anton!

— Ja det er Karer det, ser du! Slik som han raser med Rokk og Sjø idag har jeg sjelden set det. Men Jonas og Gutterne hans, de lar sig ikke stoppe de, ser du. Med Dom-Anders er det jo ikke nogen Sak større, for han skjønner ingenting han. At de vaager Livet sit alle fire!

— Sætter de virkelig Livet paa Spil?

— Selvfølgelig! I slikt Veir, i slikt Hav! Fyldes Pramma, søkker hu som Stein, kan du skjønne. — eller som Steinkul! Til Bunds med hele Stasen — — —

— — —

Der var saa stille over Middag nede i Stuen. Far var paa Kontoret og Mor i Kjøkkenet med Julegreierne. Han vidste at Jeannette sat der og skrev Brevet sit. Han skjønte, hun var lykkelig, for alt i ett var hun henne ved Pianoet og sang saa det stod til Taks:

Skin ud du klare Solskin
og før os Vaaren til —!

Jens Anton sat med det fine Toiletskrinet, han havde saget med Løvsag til Jeannette; han satte Hængsler og Laas paa det med bitte smaa Skruer. Og det var saa koselig at tænke paa alle Ting nu og høre dernedefra:

Men Gud lod Sneen smelte,
nu grønnes det fjern og nær, —
Gud signe Fader og Moder,
jeg gaar til min Hjertenskjær!

Hun stoppet pludselig i Sangen, og der blev stilt dernede. Han hørte hende gaa i Døren og komme langsomt op ad Trappen. Hun banket paa. Han gjemte Skrinet.

— Kom ind!

Hun saa ganske forunderlig ut, stirret med spilte Øine, — han — han havde aldrig set Jeannette saa rivende vakker Hun saa ut som der var tændt et stort Lys indi hende.

— Er du færdig med Brevet?

Hun rystet paa Hodet. Hun saa paa ham, liksom langt borte:

— Sa du, at de satte Livet paa Spil for at komme ut til Dampskibet?

— Kol-Jonas ja! Ja det er klart!

Hendes Blik blev brændende fast paa ham:

— Jens Anton! Vil du være min Ven? Vil du hjælpe mig saan som du aldrig har hjulpet mig før? — — —

— — —

I Salon og Korridorer paa »Vesteraalen« var der dumpt stille. Skuten duvet endel under Rosseveiret, det knaket i Træverk og klirret i Glas og Metal; men det fortonet sig som Dødsstilhed nu efter Rædslerne over Vestfjorden. Over Salonbordene med de blomstrede Plydses Tepper hang alle Lamper tændt. Men paa Buffeten var Sølvtøi og Blomstervaser avstivet for Sjøgangen med Puter og Servietter, og alle løse Stoler og Taburetter laa sammenstuvet mellem Bordbenene.

Der var bare én Passager paa første Plads. To arme Lærerinder paa Julereise var blit igjen i Svolvær av Skrækk for Vestfjorden.

Doktor Holt kom ned fra sin tyvende Tur paa Dækk — med Huen nedover Øinene og Ulsterkraven opom Ørene, Kapteinen stakk Hodet ut fra sin Lugar og Doktoren stanset ivrig:

— Jeg hører, de gjør klar til Kulling, Kaptein — og det betyr vel at . . . . .

— Nei kjære Hr. Doktor, det betyr nok desværre ingenting for hverken Dem eller os andre.

— Men naar vi kan kulle, saa maa da vel i Guds Navn . . . . .

— Kulprammen komme ut? Ja, det er saa det. Men dermed basta, Far! Værsaagod, vil De ikke ta av Dem og se hvordan en Skipper kan bo! En Cigar, Doktor!

. . . . . Nei, det er et Fænomen paa Kysten, disse Kulsjauerne her i Byen. Gamle Jonas — og Far hans før ham, Sønnerne efter ham, de rene Jævler ser De, til Vaaghalser. Det er blit en Familietradition; der skal ikke finds det Veir som stanser Kullingen her paa Havnen — i Sørvesten kanske den fæleste Havn paa Norges lange Kyst! Selv vi Skippere, som jo har Nytten av det, har snakket meget os imellem om at stoppe Trafiken ved plent at nægte at ta imot Kullene i slikt Veir; for det er den rene Lek med Liv og Last. At det har gaat godt i alle disse Aarene, det er det rene Mirakel. Jeg er ikke akkurat skvætten av mig paa Sjøen . . . . .

— Nei, jeg har da set det idag, Kaptein, — at De stakk ut fra Svolvær imorges . . . . .

— Aa, det var ikke værst idag paa Vestfjorden. Men jeg forsikkrer Dem til, at det mangen Gang er slik, at jeg bent frem ikke orker at se Kulprammen komme ut til os her! Som nu idag altsaa, saa vettlaust er det! Det skulde forbys av Havnepolitiet. Men Byen er paa Sætt og Vis stolt av gamle Jonas, ser De.

— Men naar han altsaa greier det, kunde man saa ikke la Posten følge med ham — ja kanske Passagererne med?

— Jeg mener De! Jeg vilde anse det for at hive Posten i Havet! Og den Passager, som paa egen Risiko trodde sig til Kul-Jonas paa den Dag han gaar tilbunds her paa Havnen, — aldrig fik hans Arvinger utbetalt hans Livspolice, om han var assureret. Selvmord, Far! Ja nu kan De selv faa se, naar de nu altsaa kommer om en Stund — hvad farlig Komedie det er denne Kullingen her ved Skibssiden paa en slik Dag! Hver en Boks, som skal ind igjennem

Luken er et Kunststykke paa Cirkus! Slik som Havet gaar nu. Snart ser De Pramma høgt mot Himlen, snart nede i svarte Dypet. Nei, det er stygge Tingen! Og endda er jo det intet imot selve Galskapen — at sætte over Gapet her med en fuldlastet Pram! — Men hør nu Doktor — nu er Klokken vel fem. Det er Lillejuleaften, vet De, og som vi nu neppe faar videre at ta os til paa de første tolv Timerne end at smøre os med Taalmodighed og vente paa at Vorherre skal komme i bedre Humør, saa talte jeg med Førstestyrmand og Postmesteren om en liten ekstra Toddy og en L'hombre i Postlugaren. Hvad mener De om det? De ser oprigtig talt ut som de kan trænge en liten Opmuntring De ogsaa, Far! Klokken seks var Postmesteren ready for the reception, sa han! — — —

— — —

Doktor Holt nyttet Tiden til at barbere sig inde i sit Lugar og til likesaagodt at skifte fra Top til Taa. Han havde ikke været av Klærne om Natten og kjendte sig nu efter Vestfjorden som havde han været i et seks Timers Slagsmaal. Han havde tømt sine Lommer paa Vaskeservanten og stod med Tegneboken i Haanden. Der laa etpar smaa Brever i den; han tok dem ut og betragtet den tynde lille Dameskrift. Saa saa han ind paa sit glatrakete Fjæs i Speilet ovenfor:

— Hm! »De ser ut som De kan trænge en Opmuntring!« Aaja. Han saa vel ut som det han var. En Mand som ikke vidste om han kanske skulde halshugges — gik her og ventet, endnu i tolv Timer paa slik en liten Avgjørelse . . . . .

Det banket utenfor. Han stod halvnaken og maatte holde Forhænget for. Det var Opvartningspiken.

— Aa, Doktor, her er en Dame, som er daarlig — avsvimet — de har lagt hende ind til Restauratricen . . . . .

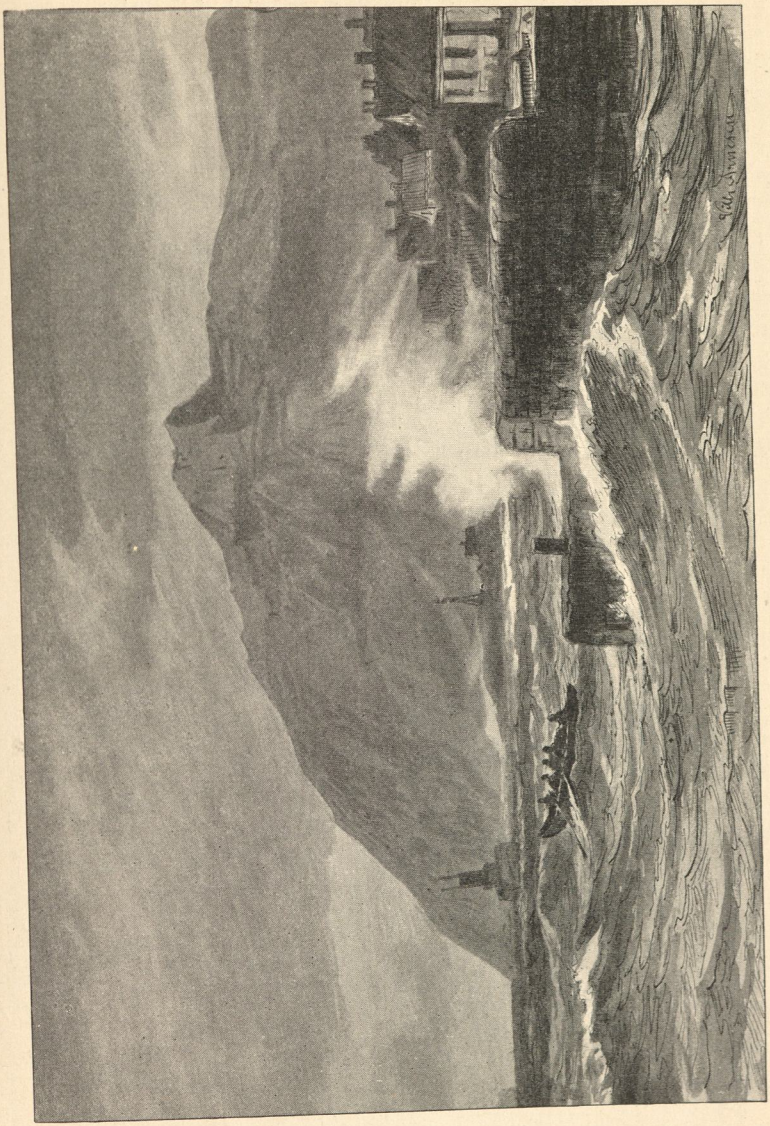

— En Dame? Nu kommer jeg øieblikkelig!

Han trakk i Klærne med al Hast, Bukser, Støvler og skulde akkurat ta Vesten, da det banket igjen, saa forsigtig.

— Værsaagod — nu er jeg der straks — er det daarlig med Damen — —?

Der hørtes ikke en Lyd til Svar, og han vendte sig.

Der stod et Væsen i Døren, — en opknappet Kaape — et forvildet Haar — et Par unaturlig spilte Øine.

— Jeannette!

Hun laa om hans Hals og vidste neppe selv, om hun lo eller graat.

Han hvisket til hende. Hun hvisket til ham. Og det varte længe.

Pludselig holdt han hende ut fra sig:

— Men Gud i Himlen — Jeanne — du er da ikke kommet med . . . . .?

— Kulprammen! sa hun.

Men idet hun sa Ordet, overkom der hende noget; hun smilte op til ham og sank ned paa Sofaen. Han blev rædd og la sig paa Knæ foran hende.

Men der var ingenting alvorlig paafærde. Han trak imidlertid den tunge, vaate Kaapen av hende, —

— saa elegant som du er!

— Jeg maatte jo si til Mor, at jeg skulde i Selskap til Bruns!

— Og jeg som bare er halvklædt!

— Du er saa nydelig — men Thomas!

— Hvad er det?

— Se, hvad jeg har gjort!

Han saa nedefter sit skinnende Skjortebryst. Det var ganske og aldeles oversmurt med Kul.

HVAD EN KORRESPONDENT KAN OPLEVE I AMERIKA!

Af Laura Kieler.

I 1893 var jeg i Chicago som indbudt Repræsentant for Danmark ved den store, internationale Kvindekongres og tillige som Korrespondent for »Berlingske Tidende« og »Dannebrog« ved The Worlds Fair.

Som saadan — jeg mener: i den sidstnævnte Egenskab — blev jeg en Dag overrasket ved et Tilbud fra »Northern Pacifics« Jernbanedirektion om fri Rejse frem og tilbage til Stillehavet.

Til Gengæld skulde jeg blot forpligte mig til at skrive et Par Korrespondancer om »Northern Pacifics« Stillehavslinje paa to Spalter hver!

Det kunde jeg jo sagtens! Det var endog et meget ringe Vederlag for en saa stor og flot Indbydelse.

Jeg svarede altsaa »Mange Tak!« og skulde allerede den næste Dag give Møde i »Transportation Building« paa »Worlds Fair« for at aftale det nærmere med Direktionen.

Bagefter vilde jeg saa gøre mig selv den Fornøjelse i al Ro at nyde de skandinaviske Landes Maleriudstillinger.

Men der havde jeg gjort Regning uden Vært, det vil sige: Direktionen for »Northern Pacific«.

Som det sig hør og bør: Forretning først og Fornøjelse sidst. Jeg gik altsaa straks til »Transportation Building«.

Dér stod det ene Stillehavstog kørt op som Udstillingsgenstand ved Siden af det andet, det ene prægtigere end det andet, og den store Strøm af Udstillingsbesøgende gled uafbrudt gennem dem allesammen.

Naa! Jeg kom til »Northern Pacific«, og dér stod hele Direktionen og tog imod mig.

Der var ikke mindre end 6 Direktører, — én kunde saamæn for mit Vedkommende have været mere end nok! — og alle disse 6 Direktører kappedes om at give mig de mest nøjagtige og indgaaende Oplysninger om Kornpriserne i de Stater, »Northern Pacific« foer igennem, om hvor mange Bushel Hvede paa saa og saa mange Acres Land, medens de hurtigt førte mig gennem Toget, i hvis Vogne »Northern Pacific Railroad Company's« havde ordnet sin »Exhibit of Products«.

Det kan nok være, de Jernbanevogne var prægtige! Store Buevinduer, Tepper paa Gulvene, gule Portierer, — alt holdt i lyse, lette Farver passende for Sommeren og Sommerens Hede.

Wisconsin, Minnesota, Dakota, Montana, Idaho, Washington, Oregon havde sat hverandre Stævne i disse Jernbanevogne.

Væggene og Loftet var indlagt i Mosaik af de forskelligste Træsorter fra de nordvestlige Stater: Cotton Wood, Dark Myrtle, Yellow Myrtle, Yellow Pine, Swamp Ash, Douglas's Fir, Quartered Oak, Cherry o. s. v. o. s. v.

Høje, tunge Kornaks fra Dakota rivaliserede med Metaller fra Montana og tørrede Frugter fra Idaho.

Kort sagt: alle mulige, herlige Frugter, Grøntsager, Tobak, kostbare Stene, Marmor, Jern, Kul, de forskelligste

Kornsorter, og midt i al denne Rigdom fra Skov, Mark og Bjerg saa man ogsaa Fiske fra Floderne og vilde, udstoppede Dyr og Fugle fra de nordvestlige Staters Skove. Ikke at tale om alle de mærkelige Forsteninger!

Mærkeligst af alt var dog de Ting, der havde ligget i jernholdig Jord og var blevet forvandlet til Jern!

Hvilke Overgangsformationer, hvilke Levninger fra en forhistorisk Tids Dyre- og Planteverden har ikke ligget skjult gennem Aartusinder i disse saa sent opdagede og undersøgte Egne!

Alt dette kunde, som sagt, have været godt nok, ja endog ganske udmærket, men da vi endelig kom til den sidste Kupé, hvor Direktionen havde indrettet sit elegante Kontor, trak én af Direktørerne Stolen frem for Skrivebordet, lagde Pen og Papir tilrette og bad mig om at »notere«.

Notere! Det manglede bare! Jeg forstod jo nok, at jeg skulde skrive et og andet op, om hvad jeg nu, idet jeg gik gennem Toget, flygtigt havde set, men det var jo alt en saadan overvældende Masse, og saadan uden videre paa staaende Fod — nej, *det* var mig en Umulighed.

Jeg protesterede og værgede for mig saa godt, jeg kunde, sagde, at jeg vilde komme den næste Dag og underkaste det Hele et mere indgaaende Studium, at jeg ikke nu kunde gaa saadan i Detaljerne, jeg var jo dog ikke mere end et Menneske. —

Forgæves! Alt forgæves! Jeg havde talt for døve Øren.

Amerikaneren er født med Notebog i Haanden, han gaar tilbords med den, han gaar tilsengs med den, — kort sagt: de 6 Direktører var og blev ubønhørlige.

De bukkede kun og gik deres Vej, men idet de gik,

lukkede de Kupédøren af, og dér sad jeg som Fange i et Bur og skulde notere!

Jeg kan just ikke sige, at jeg i det Øjeblik var saa særdeles klarhovedet. Varmen var overvældende, og alle de »Produkter«, jeg havde set, og alle de »Oplysninger«, jeg havde faaet, svirrede tilsidst som Bier om i mit Hoved.

Imidlertid var Adgang til Toget bleven forbudt, og Udstillingsstrømmen delte sig og gik udenom »Northern Pacific«, medens jeg sad derinde og — noterede!

Jeg skal love for, det var fornøjeligt!

De forbipasserende keg alle ind paa mig gennem Vinduerne, og jeg var lige ved at føle mig selv som en »Udstillingsgenstand«, da Direktionen vendte tilbage, saa mit fyldte Ark og — løslod mig med mange Buk og Taksigelser.

Og den, som var sjæleglad, det var jeg! — — Friheden er dog en herlig Ting! — Men den Glæde fik en brat Ende, for da jeg saa ilsomt styrede mine Skridt over mod Maleriudstillingen, fulgte alle de 6 Direktører med mig!

Man kan saa nok forstaa, hvordan jeg fik nyde de Malerier med »Kornpriserne« summende om Ørene!

Og det trak ud, det tog aldrig nogen Ende, for tilsidst trakterede de mig med Jordbær og frossen Fløde og Champagne med Is.

Saa tyede jeg i min Fortvivlelse hen til en dansk Bekendt, som i det samme kom ind i Restaurationen.

»Hvordan skal jeg dog blive af med dem?« sagde jeg. »De hænger fast ved mig som Burrer«.

Da lo Dansk-Amerikaneren over hele Ansigtet.

»Nej, naturligvis! Saa længe De er her paa Udstillingens Grund, tør de ikke slippe Dem ud af Hænderne, for »Union Pacific« eller »Southern Pacific« kunde jo kapre

Dem og faa Dem til i Stedet at skrive om deres Linjer. De gaar jo alle paa Jagt efter Korrespondenter fra Europa. Bliver De her længere, maa De saamænd ogsaa spise baade Middag og Aften med dem«.

Saa opgav jeg Malerierne og skyndte mig hurtigst muligt bort fra Udstillingen. Jeg flygtede ligefrem fra »Worlds Fair«.

Men et Par Dage efter drog jeg gratis med »Northern Pacific« til Stillehavet gennem »Wonder Land«.

Samme Dags Formiddag havde jeg dog kort forinden Afrejsen gjort et flygtigt Bekendtskab, af den Slags man gør paa Rejser: gaar og kommer, kommer og gaar, og saa ses man aldrig mere. Udvisket af Hukommelsen lige til Navnet.

Skæbnen vilde dog, at dette Navn skulde jeg komme til at huske.

Jeg sad i Forhallen i Palmer House, den Gang Chicagos prægtigste Hotel, og ventede paa den Elevator, der skulde føre mig op til mit Værelse.

Elevatorerne — der var mange af dem, — gik rastløst, ligesom Livet i Amerika selv, op og ned, Nat og Dag. Vi kaldte dem for Palmer Houses Pulsaarer.

Mange blev tilsidst nervøse af dette hele Døgnet rundt ustanselige, mekaniske »Up!« »Down!« »Parlour!« »First!« »Second!« »Third!« o. s. v. alle Etager igennem. Selv i Søvne hørte man tilsidst: »Up!« »Down!« »Up!« »Down!«

Kostbart klædte, juvelfunklende Damer med vajende Fjer og brusende Vifter strømmede ud og ind, og Forhallens hvide Marmorpragt trodser enhver Beskrivelse.

Den kvælende Hede og det stærke Lys begyndte at gøre mig søvnig, da pludselig en blød, stilfærdig Stemme ved Siden af mig spurgte:

»Skal De ikke med samme Elevator som jeg?« Jeg for op og fulgte hende ind i Elevatoren.

Den var allerede fuld af Herrer, men i samme Øjeblik som min Ubekendte og jeg traadte ind, tog de alle øjeblikkelig Hattene af og blev staaende som en Æresgarde rundt om os med blottede Hoveder, indtil vi gik ud, saa satte de øjeblikkelig Hattene paa igen.

Ja, saaledes gaar det virkelig til i Amerika! Saa snart en Herre i Damers Nærværelse beholdt Hatten paa, vidste vi straks, det var en Europæer.

Saa gik vi henad den endeløst lange Korridor sammen. Hun var lille og spinkel med brunt Haar og brune Øjne men trods det bestemte Træk ved hendes Mund saa hun meget fin og skrøbelig ud.

»Skal De Vestpaa?« spurgte hun.

»Ja, lige til Stillehavskysten«.

»Jeg skal som Lærerinde til en Farmer i North Dacota. Jeg har aldrig været saa langt Vestpaa før. Bare det nu ogsaa kan gaa«, tilføjede hun forknyt.

»Er De bange for at rejse alene?«

»Nej, nej, det er vi vant til her i Amerika, nej, det er, om jeg er min Stilling voksen og kan bære det store Ansvar, jeg har paataget mig!«

Jeg saa forbauset paa hende, for hendes Ord, der lød næsten højtideligt, stod i den stærkeste Modsætning til hendes barnlige og frygtsomme Ydre.

»Det er et stort Ansvar at lede et Barns Sjæleliv, naar det aabner sig for aandelig Paavirkning«, vedblev hun forklarende. »Et saadant Barn er noget, Gud har betroet en, og som man skal staa til Ansvar for«.

Vi var kommet til min Dør, og hun gav mig sit Kort og gik videre. Paa Kortet stod: »Miss Littie Scott«.

Det var det Hele. Et flygtigere Bekendtskab kunde ikke tænkes.

»Et saadant Barn er noget, Gud har betroet en, og som man skal staa til Ansvar for!« — Ja, Gud give, Alverdens Lærere og Lærerinder følte det samme! tænkte jeg, saa blev hele Menneskeslægten bedre. Og saa saae hun selv ud som et Barn!

Saa svandt baade hun og hendes store Pligtfølelse bort fra min Bevidsthed, og jeg anede mindst under hvilke Forhold jeg en Maaned senere skulde gense hende. — —

Jeg havde været ved Stillehavet. Jeg forlod det, som det laa der glittrende og skælvende i den opgaaende Sol.

Toget forlod Portland med dets Rosenhaver, jog gennem Washington, »The evergreen State«, — takket være den varme Strøm fra Japan —, jog gennem Montana med Missouris Kilder, med sine Guld- og Sølvminer og alt sit Kvæg, med Crazy Mountains, Rocky Mountains, — over dem, gennem dem! —

Hæsblæsende jog Toget fra Vest mod Øst. Indianerne syntes at have sat hverandre Stævne ved alle Stationerne i det østlige Washington og Montana, falbydende deres glat polerede Bøffelhorn og draperede i deres smudsige men højst maleriske, stribede Sjaler.

Og saa stod de der og saa paa det nittende Aarhundredes Børn med deres mørke, tungsindige Øjne! Da Solen forgyldte Missouri Mountains og den yppige Green River Valley, sprængte disse Fortidens, Urskovens Børn forbi paa deres rappe Heste, den ene siddende bag den anden, to paa hver Hest, raabende, gestikulerende med vajende Paafuglefjer og dinglende Smykker.

Og da Solen var gaaet ned, og Tusmørket faldt over Montanas metalrige Klipper, saa jeg dem endnu, medens »Northern Pacific« fløj forbi, tumle om som Spøgelser til

Hest, mørke Silhouetter eller fantastiske Gengangere fra Coopers Romaner.

Det var Amerikas Historie, der passerede Revue forbi Kupévinduerne. En mere sælsom Fart, især ved Aftentide, kan ikke tænkes. Efter hvert som man gled frem kastede Cascade Mountains, Mission Mountains, Rocky Mountains og tilsidst Crazy Mountains Togets Fløjten videre fra Bjerg til Bjerg, og forlængede dets dundrende Fart over Broer og Afgrunde i et drønende Ekko.

Naar saa til en Tid alt var blevet stille, og Toget rullede lydløst frem som paa lette Fjedre, hørte man kun Green Rivers, Columbias, Jochos, Silver Bra Rivers og Missouris Brusen. Og Solen gik ned forat sige Godmorgen til det sovende Europa.

Men Solen kommer tilbage for ogsaa at skinne over onde og gode paa denne Side Jordkloden, og da hører man kun en sjelden Gang en forskræmt Kvidren fra de selv om Dagen saa stilfærdige Fugle i disse store, tause Skove.

For selv de mest »himmelhøje« Bjerge var ikke golde og afskrækkende nøgne men grøntklædte og skovklædte lige til den øverste Top.

I Øjeblikket legede vi Skjul med Yellowstone River, som Toget tog i Flugten og med et Hop satte over Gang paa Gang.

Montanas Heste og utallige Hjorder Hornkvæg havde slaaet Lejr paa begge Sider af Banelinjen. Køerne tyggede Drøv og stirrede paa os i stoisk Ro.

Hestene løftede Hovederne, og flere Hundrede Heste galopperede vrinskende og med flyvende Manker rundt henover den store Bjergslette.

En enlig Mand tilhest holdt stille paa en Høj midt imellem dem og vendte Hovedet efter »Northern Pacific«.

En underlig Ensomhedsfølelse sneg sig over én, saalænge man saa denne enlige Mand.

Saa kom vi ind i Bad Lands, i hvis Sten- og Sandørken Indianerne har Skjulesteder, saa den hvide Mand ikke kan finde dem.

Bad Lands var i den forhistoriske Tid en vulkansk, tropisk Jordbund, hvor en stor Naturrevolution har omstyrtet alt. En Sandørken, tør og øde og fuld af — Klipper? Nej, af Ruiner! Ild og Vand har været Arkitekter.

Det er altsammen kæmpemæssige, forfærdelige Levninger af Fæstninger, Statsmure, Kastelsvolde, ligesom tilhørende et Urfolk, der er forsvundet fra Verden, længe førend dens Historie begyndte.

De sidste Solstraaler forgyldte afstumpede Kegler, Kassematter og Bastioner.

Northern Pacific sendte sine Hvin, lig Rovdyrs Hyl ud over Bad Lands, og Lokomotivets Ildgnister for hen over Skinnerne, medens Negeropvarterne viste deres hvide Tænder i de sorte Ansigter, ringede med Klokken og raabte gennem Kupéerne:

»First call for dinner! First call for dinner!«

Da saa vi pludseligt oppe paa den vældige Højflade, hvor vi nu var, North Dacotas store Sletteland brede sig ud dybt nede under os ved Bjergenes Fod.

Dette Sletteland syntes endeløst. Prærien og Himlen mødtes i Synskredsen, grøn og blaa, i Solnedgangens mange Farveskiftninger og smeltede tilsidst sammen med dem i rødligt, flimrende Guld.

Forgæves spejdede man efter et Træ, forgæves spejdede man efter et Hus, forgæves spejdede man efter et Menneske. North Dacota er ellers Vestens store Kornkammer, men her var der kun Prærie, intet andet end den øde, trøstesløse Prærie. Et Øde uden Lige.

Da lød pludselig med ét Raabet fra Hundreder af Struber:

»Præriebrand! Præriebrand! Prærien brænder!« Ud af alle Kupévinduerne saaes ned ad hele Togets lange Række forskrækkede Ansigter og spejdende Øjne.

For os var ingen Fare. Prærien laa langt til Højre paa den Strækning, vi skulde passere, naar vi kom ned fra Bjergene. Prærien strakte sig mod Nord, vi skulde stævne mod Sydost.

Men det var et forfærdeligt Syn. En hel Hær af Bøfler i Tusindvis kom jagende i Dødsens Angst henover den vældige Slette. De rev Jorden op med deres rasende Hove, Fraaden stod dem ud af Mulerne, de væltede over hverandre, de spiddede hverandre paa deres Horn, og det Brøl, der lød op til os fra de kæmpende og jagende Dyr, overdøvede selv Lokomotivets Stønnen.

Endnu saa vi kun Bøflerne, vi saa ingen Ild. Men nu! — Der var den! »Se, se, se!« raabtes der. — »Se Ilden!« I Fremmarsch var den! Der langt, langt ude saas en vældig, uhyre Mur af Ild kranset med en Kam af sort, hvirvlende Røg. Den rykkede frem, — i Begyndelsen syntes vi kun langsomt, men snart nærmede den sig hurtigere og hurtigere, hurtigere end den raskeste Hest kunde løbe.

Bøflerne var langt borte, de var helt ude af Syne, men det vilde dog kun være Galgenfrist. Ilden vilde naa dem, de arme Dyr var alligevel uhjælpeligt, redningsløst prisgivne.

Da — Vejret gik fra os og vi lænede os aandeløse ud! — da saa vi en ung Kvinde og en lille Dreng komme løbende. Barmhjertige Gud! Flygte fra Prærieilden, der nu kom farende efter hende paa Stormens Vinger! Hvor

kom hun fra? Bøflerne vilde have traadt hende og Barnet ned, hvis hun var kommet paa deres Vej.

»Hun maa være kommet fra en anden Kant!« raabtes der.

Vi kunde ikke se hendes Ansigt, vi var for langt horte, men hendes Skikkelse var fin og spinkel som en ung Piges, og en lang, mørk Kaabe flagrede efter hende, som hun løb derude paa Prærien, løb for Livet.

Drengen snublede, — det var kun en lille Dreng, — da bøjede hun sig ned og tog ham op i sine Arme, og hun blev ved at løbe med Drengen i sin Favn.

Men Flammetungerne strakte sig hvislende ud efter hende. Ildmuren kom nærmere og nærmere, og den vilde fortære alt paa sin vilde Vej — Græs, Straa, Dyr, Mennesker, alt!

Den gnistrede og brølede værre end Bøflerne. Elementernes Rasen er forfærdeligere end den vildeste Indbildningskraft kan forestille sig.

Men her skete noget vidunderligt noget, som vistnok ingen af de Hundreder, der saa det, glemmer, saa længe de lever.

Den lille Kvinde stansede, hun saa sig tilbage og stod nogle Sekunder stille, som om hun vilde se Døden ind i Ansigtet, hendes eget Ansigt kunde vi stadig ikke se, saa lagde hun Drengen ned med Ansigtet mod Jorden, og kastede sig selv over ham med Ansigtet skjult i sine Hænder. Det var sket i et Nu.

Saa jog Ildmuren henover dem, og vi saa dem ikke mere. Vi drog et dybt Aandedrag. De var udslettede af de levendes Tal.

Dybt rystede rullede vi videre mod Sydost, og den katholske Indianerpræst, der sad ved Siden af mig, slog Kors for sig og mumlede.

En Uge efter saa jeg i New Yorker Bladene følgende Meddelelse paa en iøjnefaldende Plads og med spærret Skrift:

»Mirakuløs Frelse! Heltemodig Aandsnærværelse! En nittenaarig Heltinde i »North Dacota!«

Og saa fortaltes om en ung Lærerinde paa en Farm, der var gaaet en længere Tur med sin Elev, en syvaarig Dreng. De var gaaet ud paa Prærien og var bleven overrasket af den store Præriebrand. Der skildredes, hvorledes hun havde kastet Drengen ned paa Jorden, dækket ham med sit eget Legeme, og da Ilden var faret hen over dem, rullede sig rundt for at slukke Ilden i sine Klæder, og saaledes havde reddet ikke blot sit eget men ogsaa Barnets Liv.

Der tilføjedes, at hun med beundringsværdig Koldblodighed havde regnet ud den ringe »Angrebsflade«, de vilde gøre, naar de laa fladt udstrakt paa Jorden, og at Ilden i sin jagende Hast vilde sætte over dem. Baaret over dem af Lufttrækket, idet de kastede sig ned.

Saa kom Navnet! Det var altsaa min unge, stilfærdige og forknytte bekendte fra Palmer House, som jeg havde set fra Jernbanetoget der oppe paa Højsletten løbe omkap med Døden paa North Dacotas Prærie.

Det var Miss Littie Scott!

SKIBBRUDNE.

Fortælling af GYRITHE LEMCHE.
Med Illustrationer af FRANZ SCHWARTZ.

LILY og Inger Christence sad paa deres fælles Værelse i Sanatoriets øverste Etage. Lily havde et Ark Brevpapir paa Bordet foran sig og dyppede Gang efter Gang Pennen i Blækhuset, uden at der dog kom til at staa noget paa Papiret. Inger Christence stoppede Strømper, baade Lilys og sine egne. Hun jog med energiske Armbevægelser Naalen ud og ind; — Strømperne skulde være færdige, inden Klokken ringede Patienterne ned til den tilforordnede Spadseretur. I Grunden skulde de have hvilet sig paa Sengen, begge to, men Lily vilde have et Brev afsted til Søster Agnes, som havde Fødselsdag næste Dag, og Inger Christence kunde ikke faa sig selv til at »smide sig midt paa Dagen«, — hele hendes medfødte kraftige Natur oprørtes ved, at hun behandledes som Patient.

»Hvad skal jeg skrive?« — Lilys Pen blev stikkende i Blækhuset, og hun stirrede ud for sig med blege, haabløse Øjne.

»Aa, Dit Fjols, skriv noget om Jesus«, foreslog Inger Christence med en haanlig Trækning ved Munden.

»Men, Inger Christence dog!« udbrød Lily og var selv lige ved at le.

Inger Christence trak paa Skulderen:

»Ja, hvad? Naar hun selv vil have det saadan«.

»Jeg holder saa meget af Søster Agnes«, sagde Lily og tvang sit Ansigt i alvorlige Folder.

»Jeg kan ikke fordrage hende«. — Inger Christence bed Uldgarnet over med sine prægtige, hvide Tænder; hun gav sig sjældent Tid til at bruge Saxen.

Lily saa forfærdet paa hende.

»Og Søster Agnes, som holder saa meget af Dig!«

»Det ved jeg ikke noget om; jeg har aldrig gjort noget for, at hun skulde holde af mig, saadan som I andre, — hængt med Ørene og siddet med Hænderne for Øjnene for at bilde hende ind, jeg bad«.

»Naar har jeg gjort det?« for Lily op.

»Aa, I sku' skave Jer lidt, — som om jeg ikke godt har set, hvordan I sad og missede til hinanden mellem Fingrene, mens Søster Agnes vendte Øjne oppe paa »Prækestolen«. — Naa, glo nu ikke saadan paa mig, — jeg ved godt, jeg ryger lige ad Hedehusene til med min bespottelige Mund. Der har Du Dine Hoser; slid dem med Helsen!«

De sammenrullede Strømper røg tværs over Brevpapiret hen paa Brystet af Lily og videre ned paa Gulvet.

»Du er da ogsaa rent tovlig idag«, sagde Lily og bøjede sig sagtmodig og tog dem op.

Inger Christence sad med sammentrukne Bryn og bed i en Stump Uldgarn.

»Det er Lediggangen«, sagde hun. »Jeg har aldrig kunnet taale den. Det er vist ikke rent Præstesludder, at den er Djævelens Hovedpude«. — Hun spyttede Uldgarnstrævlen fra sig og lagde sig tilbage i Stolen med Armene korsede over sit veludviklede Bryst. — »Har Du set den ny Kandidat, som kom i Aftes?« spurgte hun med et for-

borgent Smil. »Han er køn, — lige til at kysse. Jeg mødte ham imorges paa Trappen, og Du skulde have set, som han hilste; han havde vel endnu ikke hørt, hvad jeg var for en. Men jeg skal nok selv sige ham det, inden de andre faar rakket mig til«.

»Der er saamænd ingen andre, der ved, hvor vi kommer fra, uden som Overlægen, og saa Forvalteren«.

»Ja, bild Du Dig det ind. Jeg ved nok, hvorfor Skopudseren gør Øjne til mig, — han ved nok, jeg har været med paa den før. Og Forvalteren, paa ham kan man da ogsaa nok mærke, at han ikke er mere end et Mandfolk«. — Inger Christence rev en Strømpe til sig af Bunken og kilede løs igen med Stopningen.

Lily mærkede nok, hun var i daarligt Humør, og gav sig igen til at dyppe Pennen og stirre grublende ud i Luften.

»Bare jeg dog vidste, hvad jeg skulde skrive«, kom det lidt efter igen stille fortvivlet. — Lily havde aldrig været dygtig, hverken til Pen eller Bog.

»Skriv om Jesus, sagde jeg«, kom det ivrigt fra Inger Christence. — »Eller skriv før om ham, den ny Kandidat, — fortæl, at jeg kaster Øjne til ham, saa faar jeg en Straffepræken i næste Brev«.

»Nej, det var da Synd«, sagde Lily. »Du har jo ingenting gjort«.

»Jamen, jeg gør snart noget, hvis Søster Agnes ikke snart skriver til mig«. — Inger Christence kastede sig frem over Bordet med Ansigtet presset ned mod sine Arme, — Haanden holdt endnu om Strømpen.

»Men, Inger Christence dog!« udbrød Lily forfærdet. »Saa holder Du jo alligevel af Søster Agnes. Aa, det vidste jeg godt, — hun, som altid har været saa rar imod Dig!«

»Hvorfor skriver hun ikke til mig?« lød det nede fra Inger Christences sammenknugede Arme.

»Jamen, Du har jo heller ikke skrevet til hende«.

»Jeg *kan* ikke skrive, som hun vil ha' det, om Jesus og om Vorherre og alt det«, snøftede Inger Christence. »Hvis jeg bare havde noget at bestille, saa ku' jeg skrive om det. Nu kan jeg bare skrive om Skopudseren og Forvalteren — og saa om det, at jeg ingenting fejler og bare vil tilbage til Præstens igen«.

»Nu ved jeg, hvad jeg vil skrive«, sagde Lily med en pludselig Beslutning og jog Pennen til Midten af Skaftet i det store Blækhus, — »jeg vil skrive, at jeg er saa glad for, at Du kom hertil, og at vi har det saa dejligt sammen, og Du er saa god ved mig og stopper mine Strømper — — ti nu bare stille, for nu har jeg det hele«. — Lily lagde Papiret tilrette og begyndte at kradse ned med febrilsk Fart, og hendes store, ubehjælpsomme Barnebogstaver fyldte snart den første Side.

Inger Christence lod Stoppetøjet synke, og hendes Blik hvilede paa Lily med et Udtryk af næsten moderlig Ømhed. Hun tænkte paa, hvor fortvivlet hun selv havde været, da hun skulde herover for den Smule Stik i Lungen, og hvor tidt hun ønskede sig tilbage igen til Præstegaarden og de rare Mennesker der, og hvor Synd det i Grunden var for Lily, som ikke havde Udsigt til at komme herfra for det første, og som var saa glad ved, at de nu var komne sammen igen og kunde tale om Mariehjemmet og Søster Agnes og alle Pigebørnene derovre. Nej, Lily skulde ikke mærke, hvor gerne hun rejste herfra heller idag end imorgen, men hun maatte se at skaffe sig noget at bestille, ellers kom det gamle Djævelskab op i hende igen. Hun vilde spørge, om Stuepigerne ikke havde nogle Strømper, der skulde stoppes.

Den 7. Nov. 1913.

Kære Søster Agnes!

Jeg takker Dem meget for det kærlige Brev, De skrev til mig og Lily for 8 Dage siden, og hun beder mig ogsaa takke Dem. Hun ligger igen i Sengen, og Hosten plager hende meget især om Natten. Hun har taget 2 Pund af i de sidste 14 Dage. Jeg var til Undersøgelse idag, og Overlægen sagde, at jeg kunde komme hjem til Nytaar, — jeg maatte ogsaa gerne rejse til Jul, men jeg har lovet Lily at blive her Julen over. Det bliver haardt for Lily at undvære mig, men min Frue venter smaa til Februar, saa jeg maa skynde mig hjem og faa Huset i Orden. Der ligger nok en køn Redelighed til mig efter den Polakpige, de maatte ta' i Køkkenet, mens jeg var borte. Naar jeg skal være ærlig, saa tror jeg ikke, Lily gør den meget længer end Aaret ud, og jeg kan ogsaa mærke paa Overlægen, at han ikke tror, hun kommer op igen, ellers saa han vel ikke til hende saa tidt. Og det er vel ogsaa bedst for hende — Stakkel, — for hun bliver dog aldrig andet end et Skrog, som skal falde Folk til Byrde; — og saa er hun saa god og rar — lige til at gaa lukt ind i Himlen, og ikke som en anden en, der ikke har andet end det sorte Hul i Vente. Jeg gad forresten vide, om Lily nogensinde tænker paa, at hun skal dø. Hun er saa opsat paa at le af enhver Ting, og altid skal jeg ligge om Natten og holde hende i Haanden og fortælle grinagtige Historier, men jeg er ikke rigtig glad derved, for naar hun ler, saa kommer Hosten, og den er forfærdelig at høre paa. Hun taler ogsaa altid om, at hun skal hjem til Sommer til Mariehjemmet og hjælpe Dem og de andre Søstre, for nu er hun blevet meget fornuftigere, siger hun; og saa

kan hun spørge mig med saadan en Angst i Øjet, om jeg ikke nok tror, hun kommer hjem til Foraaret. Jeg tør slet ikke lade hende se mit Ansigt, naar hun taler saadan, for jeg er lige ved at tudbrøle.

Aa, kære Søster Agnes, hvor er det bedrøveligt at bo et Sted som her og se saa megen Sygdom og Elendighed, men det har vist været godt for mig paa en Maade, — det vil sige, hvis jeg ikke havde haft Lily at tage mig af, saa tror jeg slet ikke, det havde været godt, for jeg kan ikke taale at leve som en Princesse; saa kommer jeg til at tænke paa saa meget fra den Tid, jeg ikke vil tænke paa.

Vil De hilse Søster Johanne og alle Pigebørnene fra mig — at sige dem, jeg kender, — og fortælle dem om stakkels Lily og bede dem sende hende en Hilsen. Hun længes saameget efter dem allesammen. Selv hilses De kærligst fra

Deres taknemlige

Inger Christence.

Søster Agnes foldede langsomt Brevet sammen og stirrede en Tid ud for sig med Haanden under Kinden. Det var anden Gang, hun læste dette Brev, som hun havde modtaget ved Undervisningen om Formiddagen og dengang kun hurtig løbet igennem. Nu havde hun nøje mærket sig hvert Ord og bag Ordene fundet Inger Christence selv, saaledes som hun kendte hende fra det Aar, de havde levet sammen her paa Hjemmet, — hendes urolige Virkelyst, hendes Trods mod alt Hængehovederi og hendes uendelige Offervilje og Hjælpetrang mod dem, hun holdt af. Den Prøvelse, Vorherre havde sat hende paa, da han gav hende Sygdommens Kors at bære, just som hun havde

arbejdet sig op til en ansvarsfuld og betroet Stilling i en velagtet Familie, — den vilde hun altsaa nu om kort Tid gaa ud af igen, uden at den tilsyneladende havde gjort hende til et andet Menneske. Den lukkede Dør, hun altid havde vendt mod Gud og hans hellige Ord, vilde vedblive at være lukket. For hende var Døden fremdeles »det sorte Hul«, som hun helst gik langt uden om. Men hvad havde da været Vorherres Mening med dette? Var det da ikke en Guds Førelse, at Inger Christence og hun traf hinanden den mørke Aften i en af Frederiksbergs Sidealleer? Paa anden Maade havde Søster Agnes aldrig kunnet forklare sig, at hun fik Mod til at styre sine Skridt tværs over Kørebanen over til den unge Pige, som stod foran en af Traktørhaverne og forhandlede med en ældre Levemand, gribe hende ved Armen og sige kort og bestemt: »Kom med mig«. Heller ikke, at den unge Pige ligesom viljeløs havde ladet sig drage af hendes Haand bort fra den protesterende Herre og hen til det nærmeste Stoppested. Uden at vexle et Ord var de staaet ind i den første Sporvogn, og først, da de sad alene sammen i Mariehjemmets lille Kontor i København, havde hun begyndt at stille Spørgsmaal til den unge Pige.

I Begyndelsen havde hun faaet mutte, korte Svar, men pludselig havde Inger Christence givet sig over og i en fortsat Strøm af Ord fortalt hende sin sørgelige Livshistorie om Moderen, der var død for 2 Aar siden og de sidste 2 Aar havde ligget paa Hospital og ikke kunnet være noget for Hjemmet; om Faderen, der havde taget en gammel Kæreste til Husbestyrerinde, endnu mens Moderen levede og, tilskyndet af hende, ligefrem opfordret sine Døtre til at gøre sig en Indtægt af deres Herrebekendtskaber. Og saa var Samtalen da endt med, at Inger Christence frivillig var fulgt med hende ud til Mariehjemmet.

Ja, vidunderlig havde Guds Førelse været i dette. Inger Christence var ikke skabt til at gaa til Grunde i Storbyens Sump, — hun behøvede kun en kraftig Haandsrækning for at svinge sig op paa fast Grund, saa klarede hun selv Resten i Kraft af sin ualmindelige Arbejdsevne.

Og Gud havde i sin Naade givet *hende* Lejlighed til at være den frelsende Haand, — havde han blot ogsaa undt hende den Lykke at føre denne prægtige, vildfarne Pige det sidste Stykke Vej til hans Trone. Men alle hendes Bestræbelser i den Retning havde været forgæves. Lige saa beredvillig Inger Christence havde paataget sig ethvert Arbejde, hun havde lagt paa hende, ligesaa utilgængelig havde hun været for alle hendes Forsøg paa at omvende hende til Troen paa Guds Godhed. »*De* har været god ved mig, Søster Agnes«, havde hun sagt; »det andet kender jeg ikke noget til«. Og hun havde kun haft Valget mellem at støde Inger Christence fra sig eller lade hende forblive i hendes Gudløshed.

Heller ikke Præsten, hos hvem Inger Christence for et halvt Aar siden havde faaet Plads, havde formaaet at bøje hendes Sind til Gud; og dog havde ogsaa Præstefolkene faaet hende kær og sørget inderlig, da pludselig Sygdommen ramte hende og truede med at knække hendes Arbejdskraft. »Lad os dog ikke tabe Modet«, havde Præsten skrevet til Søster Agnes. »Denne Prøvelse maatte maaske til for at lære hende Guds Almagt at kende, — hun har gjort sig et Gudebilled af sin egen Kraft, lad hende nu indse, hvor skrøbelig en Grund hun har bygget paa«.

Og nu vendte Inger Christence tilbage, karsk paa Legemet men ligesaa syg paa Sjælen som før, og Lily, den blide, gudhengivne Lily, gik den bedre Lod imøde.

Søster Agnes greb pludselig igen Brevet og foldede

det ud med Heftighed. Hvad var det, Inger Christence havde skrevet om sig og Lily? Jo her stod det: »Hun er saa opsat paa at le af enhver Ting, og altid skal jeg ligge om Natten og holde hende i Haanden og fortælle grinagtige Historier«. — Var det da saaledes, at Inger Christence ikke alene havde fremturet i sin egen Gudstrods men ogsaa havde benyttet sig af sin overlegne Styrke til at føre Lily bort fra Gud?

Søster Agnes' Bryn trak sig sammen, og om hendes fine Mund stod et Drag af mørk Bestemthed. Hun følte noget i sig af den samme Kraft, som havde drevet hende frem den Aften, hun paa den mørke Sidevej stillede sig mellem Inger Christence og hendes Forfører; — og, inspireret af den samme Kraft, satte hun sig ved sit Skrivebord og skrev til Inger Christence de Ord, som maatte gaa hende til Hjærte og ryste hendes Samvittighed op af Dvale, om noget skulde gøre det.

Inger Christence trak langsomt Døren til og listede sig tilbage ad den lange Gang. Hun kom fra Overlægens Værelse. Nu vidste hun da, at det forfærdelige nærmede sig med skæbnetunge Skridt, Øjeblikket, hvor hun skulde se Lily dø, forvandles fra et varmt Legeme med bankende Pulse til den stive, iskolde, grufulde Ting, som hun havde set paa Hospitalets Ligstue, da hun kom derud for at tage Afsked for sidste Gang med sin Moder. — Hun havde ikke et Øjeblik tænkt derpaa, dengang hun paa Lilys Bøn gik til Overlægen for at faa hans Tilladelse til, at Lily blev baaret ned til Juletræet i Aften. Men saa havde han paa sin lidt brydske Maade sagt de frygtelige Ord: »Man slæber da ikke rundt med en døende«. Og da Inger Chri-

stence forfærdet havde stirret paa ham, havde han trykket hendes Haand og sagt: »Ja, kære, lille Ven, den Forandring, som er sket med hende i de sidste Dage, er en Forandring til Døden, — lad mig nu se, De er ligesaa flink, som De hele Tiden har været, og ikke lader hende mærke noget. Hvis De ønsker at flytte ind i et andet Værelse, til det er forbi, skal jeg bede Frk. Simony ordne det saaledes, — saa sætter vi en Vagt ind til deres Veninde i Nat«.

Men Tanken om at overlade Lily til en fremmed gav Inger Christence hendes Sjælsstyrke tilbage. »Aa, nej«, bad hun, »jeg skal nok kalde paa Vagten, hvis — — —« Hun kunde ikke fuldende, Graaden pinte hende i Halsen, og hendes Øjne løb fulde. Saa forlod hun hurtig Overlægens Værelse uden saa meget som at sige farvel.

Men, da hun havde lukket Døren bag sig, kom Rædslen for det, som forestod, igen over hende, og det var ikke langt fra, at hun fortrød, at hun ikke i sin Tid havde taget imod Tilbudet om at rejse hjem til Julen, eller nu om at faa en Afløser ved Lilys Seng. Hun vidste jo ikke, hvordan det var, naar et Menneske døde. Ordet Dødskamp havde altid fyldt hende med Gru. Maatte Lily blot dø uden Kamp, sove hen, som et Barn, der har leget sig træt, saa vilde det vist ikke være saa slemt at se paa, selv om hun blev ganske hvid og blaa om Læberne, som Mor havde været — saa vilde hun folde hendes Hænder og trykke hendes Øjenlaag i, som man gjorde ved døde; men hun vilde ikke binde hende et Tørklæde om Hage og Isse for at holde Munden lukket, — det saa saa fælt ud.

Langsommere og langsommere gik hun, — hun var bleven helt bange for at gaa ind til Lily igen. Men, da hun stod ved hendes Seng, var det ikke frit for, at hun lo af sin Angst fra før, saa smilende og veltilfreds laa Lily der med røde Kinder og straalende Øjne.

»Maatte jeg?« spurgte hun, fuld af Forventning og strakte den hvide, blodløse Haand ud imod hende.

Inger Christence havde rent glemt, hvad det var, hun var gaaet for at spørge Overlægen om. Hans Svar havde slettet det andet af hendes Bevidsthed. Men hun betænkte sig ikke længe.

»Ja, ja«, svarede hun hurtig, og føjede til med en Trang til at skyde Ansvaret for denne Usandhed fra sig: »Men der er længe til Julefesten endnu — mange Timer« — – —

Et Stykke over Middag begyndte Lilys Feber at tage til; hun blev urolig og flyttede hele Tiden Hovedet paa Puden.

»Sæt Dig hos mig, og fortæl mig noget«, sagde hun stønnende af Forpinthed.

»Skal jeg læse for Dig?« — Inger Christences Øjne søgte hen til det nye Testamente, som laa paa Bordet ved Sengen. — »Juleevangeliet«, foreslog hun.

Lily saa ængstelig paa hende, og Inger Christence forstod, at hun havde røbet sig.

»Juleevangeliet«, gentog Lily undrende; »hvorfor vil Du gerne læse det? Det hører jeg jo af Præsten i Aften. Nej, fortæl mig noget morsomt, noget fra København — om Din Søster og Dig og Sommerrevyen«.

Hendes Hænder famlede urolig over Lagenet, og hendes Bryst arbejdede for at holde Hosten nede. Det gøs i Inger Christence; hun kom til at tænke paa Søster Agnes' forfærdelige Brev for en Maaned siden: »Jeg kræver Dig til Ansvar for Lilys sidste Timer«, saaledes havde der staaet; »tør hun ikke med Fortrøstning give sin Sjæl Gud i Vold men staar bævende og slagen med Rædsel paa Dødens Tærskel, da lægger jeg Skylden paa Dig; thi Du er den, Gud gav hende til Hjælp paa det sidste, — af Dig vil han kræve hende tilbage ligesaa ren og gudhengiven,

som hun var, før Du fyldte hendes Sjæl med Dit ugudelige Letsind«.

Og nu laa Lily her og skulde dø og vilde ikke høre Evangeliets Ord men kun alle de ækle Historier og Viser, som Inger Christence ikke kunde tænke paa i dette Øjeblik uden med Væmmelse.

»Syng for mig, Inger Christence«, tryglede Lily med febervilde Øjne, »syng for mig om »Augusta«, -- hvorfor ser Du saadan paa mig? Herregud, den har Du jo sunget saa tidt, — eller om Jeannette i den grønne Skov«.

»Søde, kære Lily«, — Inger Christence vred sine Hænder; — »husk paa, det er Jul; saadanne Viser synger man ikke om Julen. Jeg vil meget heller synge: »Dejlig er den Himmel blaa«, — den er saa yndig«.

»Hvorfor vil Du synge Salmer?« — Rædslen stod Lily i Øjnene. — »Det vilde Du jo aldrig før. Er det, fordi jeg skal — — nej, Inger Christence, det maa Du ikke sige, Du, som er saa stærk og glad og modig, — — jeg skal ikke dø — vel? Jeg skal ikke dø?«

»Nej, nej, søde, kære, — det skal Du ikke«. — Inger Christence gled ned paa Gulvet og laa knælende ved hendes Seng og søgte at holde hendes urolige Hænder fast i sine. — »Men de er saa dumme, de Viser, — slet ikke morsomme — blot grimme og stygge, og det er jo snart Juleaften, og vi vil tænke paa sidste Juleaften og paa Søster Agnes, som sad ved Orglet, og Søster Johanne, som læste Juleevangeliet, — aa, husker Du, da vi alle faldt ind i Kor: »Fred over Jorden, Menneske, fryd Dig, os er idag en Frelser født«.

Med stærk og varm Stemme sang Inger Christence de Ord, som hun sidste Juleaften ikke havde villet istemme, skøndt hun følte en inderlig Lyst dertil, reven med af Julestemningen, som hun var, — men saa vilde Søstrene se

med glad Forundring til hverandre og lykønske til hendes Omvendelse, — og hun var slet ikke omvendt, det var blot, fordi — — —

Inger Christence følte pludselig Lilys fugtige, rystende Hænder om sit Hoved, og da hun saa op, stirrede Lilys Øjne paa hende med et Blik, som gik hende lige til Sjælen.

»Det er altsaa sandt, at jeg skal dø, — har han sagt det, Overlægen?«

Overfor det Blik kunde Inger Christence ikke lyve mere, — nu kom det, Ansvaret, Søster Agnes havde lagt paa hende, — nu skulde hun hjælpe Lily til at dø i Fred.

»Ja«, svarede hun og saa hende fast i Øjnene; »men, kære Lily, det er ikke slemt — ikke, naar man er, som Du, og tror paa Gud og ved, at han har en Plads til Dig i sin Himmel, — det er kun som at sove ind med Tanken om at vaagne til en stor Glæde«.

»Ja, men naar man nu er, som Du, naar man ikke tror paa Jesus og det evige Liv og alt det, som Du ikke tror paa — ?« — Lilys Øjne slap ikke Inger Christences.

»Ja, men det gør Du, — det gør Du«, forsikrede Inger Christence.

»Nej, ikke mer, — før Du kom — men ikke nu, — nu vil jeg blot saa gerne, saa inderlig gerne leve, — og saa skal jeg dø — aldrig se Søster Agnes mere — aldrig Mariehjemmet — og København — puttes ned i Jorden til Ormene og alt det fæle. Aa, sig, at det ikke er sandt. Hvorfor sagde han saa, at jeg skulde med til Juletræet? Men, hvad er Klokken? Har de glemt mig?«

»Lig rolig, aa, lig dog rolig«, bad Inger Christence, »der er længe til endnu. Nu sætter jeg mig hos Dig og læser om Hyrderne paa Marken«.

Lilys Hænder havde sluppet Inger Christences; hun

laa stille og fulgte med Øjnene hendes Bevægelser, saa hende tage Testamentet fra Bordet og sætte sig tilrette paa Stolen ved Hovedgærdet.

»Tror Du, det hjælper mig, at Du læser noget, som Du ikke selv bryder Dig om?« spurgte hun, og Inger Christence havde aldrig hørt den blide Lily tale i saa haard en Tone.

»Det er Straffen, fordi jeg har taget hendes Tro fra hende«, tænkte hun; »jeg har fortjent den«. Men hun læste alligevel: »Og det begav sig i de Dage, da Augustus — — —«.

»Du maa heller synge eller fortælle mig Historier; det gør Du bedre«, sagde Lily med den samme haarde Stemme.

Inger Christence følte sig saa lille og myg som aldrig før. Hun lagde stille Bogen bort. — »Nu skal jeg synge en Julesalme«, sagde hun, »den sang de ogsaa sidste Jul paa Mariehjemmet«. — Hun foldede Hænderne og sang: »Det kimer nu til Julefest«.

Lily vendte Hovedet bort, som vilde hun intet høre, men Inger Christence blev ved at synge, og hun kunde slet ikke kende sin egen Stemme igen, saa dyb og blød var den, helt anderledes, end naar hun sang sine Viser fra Morskabstheatret. Hun kom til at tænke paa den sidste Juleaften, hendes Moder var hjemme, og hvor de havde haft det saa yndigt, mens Far var borte hos hende, den anden, som han nu var gift med. Og med Graaden i Halsen sang hun Salmen tilende, alle Versene, som hun huskede dem fra Skolen, og Lily vendte atter Hovedet og laa ganske stille med lukkede Øjne, — det saa ud, som var hun allerede død.

Da Inger Christence tav, kunde hun høre, hvorledes Dørene derude langs Gangen aabnedes og lukkedes, og hvorledes Fodtrinene gled Døren forbi og tabte sig henne

ved Trappegangen. Nu gik de altsaa til Juletræet. Gud være lovet, at Lily sov og ikke hørte det.

Gennem Glasruden i Døren faldt Lyset fra de tændte Ganglamper ind i den lille Stue, men Lilys Seng stod i Mørke. Inger Christence lukkede Øjnene og faldt hen i en Halvblund men kunde dog tydelig høre, at der blev sunget nedenunder af mange Stemmer. Hun kom til at huske en Aften paa Mariehjemmet, hvor Søster Agnes havde vist hende bort fra Aftenandagten, fordi hun under Bønnen havde siddet og lavet Ansigter til den tykke Mathilde, som stak i Grin, bare man saa paa hende. Hun havde været saa gal i Hovedet, da hun gik op paa sit Værelse, saa hun smeldede Døren i, for at de skulde høre det nedenunder i Salen. Men saa var det, de begyndte at synge: »Altid frejdig, naar Du gaar». Hun kunde ikke lade være at høre efter, saa yndigt lød det, dæmpet af Afstanden, og, inden hun vidste af det, laa hun paa Sengen med Hovedet gemt i Puderne og græd, som hun aldrig mindedes, hun før havde grædt.

Ja, bare de vilde lade være at præke for hende, — bare synge, som de nu sang dernede — og helst som nu, saadan at hun ikke kunde se dem, for fik hun først Kig paa et Ansigt med bodfærdig Mine og himmelvendte Øjne, saa var det hele spoleret for hende, og saa kunde hun ikke lade være med at sætte det Ansigt op, som gjorde Søster Agnes saa bedrøvet og harmfuld.

Men, Søster Agnes havde ogsaa to Ansigter, — aa, som hun havde set paa hende den Aften paa Frederiksberg, hvor hun kom ligeover Vejen imod hende og sagde: »Kom med!« Det Ansigt og den Stemme! — Inger Christence syntes, hun kunde gaa til Verdens Ende for Søster Agnes, naar hun tænkte paa den Aften. — Men saa det andet Ansigt, det fra Andagterne, det fra Skriftetimerne, — hvor

var det ikke vammelt og skabagtigt. Inger Christence maatte altid tænke paa en syg Høne.

Lily begyndte at kræmte sagte og stønnende, som hun plejede, naar et af de store Hosteanfald var i Vente.

»Aa, Gud!« — Inger Christence rettede sig i Stolen lysvaagen. — Hvor kunde hun falde paa de grimme Tanker her, hvor Lily laa og skulde dø? Og hvad var det, Søster Agnes havde skrevet: »Du er den, Gud gav Lily til Hjælp paa det sidste«.

Inger Christence famlede med Haanden over Lilys Sengetæppe; hun fik fat i en Haand, saa underlig stiv og koldsvedt. Dens Fingre klamrede sig om hendes Haand og holdt den fast.

»Inger Christence«, hviskede Lily, men i det samme brød Hosten løs.

Inger Christence løftede hende op i sine stærke, unge Arme og lænede sin Kind til hendes. Hun hørte en underlig blød Rallen i Lilys Hals, saa rislede der en fugtigvarm Vædske ned over hendes Hænder. Lily gled med en halvkvalt Lyd tilbage, og hendes Hoved faldt tungt mod Puden.

Inger Christence brød ud i et Skrig og trykkede hæftigt og vedholdende paa Ringeknappen bag Hovedgærdet.

— — —

— Lægen havde forladt Værelset efter en Time at have siddet over Lily og med Ispiller og stimulerende Draaber hindret Døden i at fuldføre sin Gerning. Han havde forgæves opfordret Inger Christence til at lade en af Sygeplejeskerne indtage Pladsen ved Sengen; hun havde rystet heftigt paa Hovedet og i en mut Tone sagt, at hun kunde passe Lily ligesaa godt, som Sygeplejersken. Saa havde han paalagt hende at sørge for, at Lily forholdt sig ganske rolig og ikke prøvede paa at tale. »Ellers har vi

Skandalen igen«, havde han sagt, »og næste Gang bringer vi hende næppe over det«.

Atter var de alene — to skibbrudne Børn, som en ublid Skæbne havde slynget op paa samme Kyst. — Lily laa, hvid som Lagnet under hendes Hoved, og stirrede med angstfulde, hjælpeløse Øjne op i Loftet. Inger Christence slap hende ikke med sit Blik; hun vidste, hvad Lily tænkte paa; — det var Døden — det sorte Hul, den ubarmhjærtige Udslettelse Og Skylden var hendes, — hun vidste det, — Søster Agnes havde Ret. Det var hende, som med sin Ugudelighed og Letsindighed havde taget Troen fra Lily.

Som om Lily havde kunnet gætte hendes Tanker, vendte hun pludselig sit Hoved om imod hende, og hendes Bliks stumme Smerte gik Inger Christence lige til Sjælen. I næste Øjeblik laa hun paa Knæ ved Sengen med Lilys halvdøde Hænder i sine.

»Lily«, sagde hun stille og inderligt; »nu skal jeg fortælle Dig noget, som jeg aldrig har fortalt noget Menneske. Det var den Aften, Søster Agnes tog mig med sig til Mariehjemmet. Jeg var en styg Pige dengang — kan Du tro, — jeg havde levet et meget værre Liv, end Du; — jeg laa og sov til langt op paa Dagen og kom ikke i Sengen før henad Morgenstunden. Og jeg lod mig traktere af fæle Herrer, som lærte mig meget grimt, — og jeg sang for dem alle de styggeste Viser, som jeg kunde hitte paa; men endnu havde jeg ikke gjort noget rigtig galt. Hver Gang, jeg havde været lige derved, var jeg kommen til at tænke paa Mor, og saa kunde jeg ikke. Men den Aften paa Frederiksberg — da var jeg saa nær derved, som aldrig før, for den Herre, som havde fat i mig, var meget rig, og han vilde give mig fine Klæder og en fin Lejlighed, hvor jeg skulde leve som en Princesse. Men lige som jeg var

ved at give mig, saa var der en Stemme i mig, som raabte: »Mor, Mor! Hjælp mig!« Og i det samme kom en Dame forbi paa det andet Fortov, vendte sig om, som havde jeg raabt paa hende, og gik lige over til mig. »Kom med mig«, sagde hun blot, og jeg fulgte hende, som jeg stod og gik; jeg vidste ikke engang selv, hvorfor, — jeg *maatte*. Og jeg skal sige Dig, Lily, hvorfor jeg maatte, — det var, fordi Mor havde bedt Gud hjælpe mig, da hun ikke selv kunde mere, og han havde sendt Søster Agnes paa min Vej. Og naar Du nu snart kommer op der, hvor min søde Mor er, og hun spørger Dig, hvordan det gaar mig, og om jeg ogsaa engang kommer op til hende, saa sig, at det varer lidt endnu, for Gud kan ikke bruge mig, som jeg er, ikke før, jeg bliver syg og svag, som Du, eller gammel og udslidt, som hun var. — Aa, naar jeg tænker paa, hvor rart I faar det deroppe, Du og Mor og Din lille Søster, som Du gav den fine Kjole, Du kom i Fortræd for, og som hun aldrig fik paa — — — aa, jeg synes slet ikke, det maa være slemt for Dig at dø, — meget værre for mig, som skal vente saalænge, før jeg bliver god nok.

Men Du vil nok hjælpe og trøste Mor, hvis jeg gør noget, som bedrøver hende, og forklare hende, at jeg ikke er saa slem, som jeg lader, for nu kender Du mig, og Du vil være min Fortaler hos hende og — hos Gud«, — — det voldte Inger Christence noget Besvær at faa det sidste Ord med, men hun maatte — for Lilys Skyld, og hun saa strax, hvor dette Ord tændte Lys i Lilys Øjne, og hendes lyttende Øre fangede det »Tak«, der som et Aandepust listede sig over Lilys blege Læber. —

Kære, kære Søster Agnes!

Lily er død, — hun døde henad Morgenstunden i mine Arme, og hun bad mig et Par Timer før sin Død bekende Troen og læse Fadervor for hende, og det gjorde jeg ogsaa; men jeg ved, at havde De ikke skrevet

det strænge Brev til mig, saa var det ikke gaaet saadan, for det var rigtigt, hvad De skrev, — mit Selskab havde ikke været godt for Lily. Men nu tror jeg nok, jeg tør sige, at jeg har gjort godt igen, hvad jeg har forbrudt, men om De derfor har Grund til at være tilfreds med mig, det ved jeg ikke, — for naar jeg nu tænker tilbage paa denne forfærdelige Nat, saa kan jeg ikke lade være at staa for mig selv som en Løgner, — ja, selv om jeg dengang ikke tænkte paa andet, end at jeg *maatte* hjælpe Lily, saa ved jeg dog nu, at man ikke saadan lige paa én Gang bliver et Guds Barn, og om nogle Dage er jeg vel den gamle igen. Men det var alligevel en forunderlig dejlig Død, Lily fik, og jeg glemmer aldrig hendes Øjne, da hun sagde mig »Tak«. Nu maa De ikke være bedrøvet, Søster Agnes, fordi jeg skriver saadan, som jeg skriver, men jeg har altid været ærlig imod Dem og mod mig selv, — den eneste, jeg ikke har været ærlig imod, er Lily, men jeg tror, at jeg aldrig havde tilgivet mig selv, hvis jeg havde været det.

Og nu skal De igen have saa mange Tak for Deres Brev. Naar jeg tænker rigtig derover, saa var det vist Dem og ikke mig, Lily skulde have takket.

Deres i Taknemlighed hengivne

Inger Christence.

Da Søster Agnes anden Juledag efter Kirkegangen meddelte Mariehjemmets unge Piger, at Lily Brown var død Julemorgen, da undrede de sig alle over den lyse Klang i hendes Stemme og den dybe Glans i hendes mørke Øjne, — det var jo dog et Sørgebud, hun bragte; men endnu større blev Forundringen, da en af Pigerne spurgte til Inger Christence, og Søster Agnes svarede med et Smil, som jog alle Dødstanker paa Flugt:

»Jo, Gud være lovet, — hende fik vi Lov at beholde; hun er nu paa Hjemvejen«. —

I PRAKSIS PAA »ØERNE«.

Fortælling af Rolf Harboe.

Med Illustrationer af Axel Hou

Det var Juleaftens Dag en Gang i Firserne.

Distriktslæge Knud Jespersen havde tidlig paa Morgenen — længe inden det begyndte at lysne — til Vogns været paa et Sygebesøg ude paa Odden. Siden havde han besørget sin Praksis i Byen og derefter havt Konsultation i Hjemmet.

Nu havde han spist sin ensomme Julefrokost og bagefter sat sig til Rette i sin Lænestol med en Cigar og en Avis for at hvile.

Udenfor var det ondt sludfuldt Vejr. Graa Tøvejrs-Snefnug pidskedes mod Ruderne, og det skumrede stærkt i Stuen, skøndt det var lige ved Middagstid.

Ja ja — nu behøvede han da sandsynligvis ikke at tage mere ud idag og kunde hygge sig indendørs. Det skulde være helt rart — nu vilde han sidde rigtig og dase ved sin Cigar, kigge lidt i Avisen og saa maaske slumre lidt. Det kunde han da vel fortjene. Og hyggeligt var der i Stuen med de brede Boghylder, de gamle Rembrandter paa Væggen, de dobbelte Vinduer, det stribede Tæppe over hele Gulvet og den solide Ovn, hvor Ilden glødede bag Risten.

Og naar han saa havde taget den lille Middagslur, som han altsaa ærligt og redeligt havde fortjent?

Ja hvad saa! Dagen blev jo næppe saa helt let at komme igennem. Han kunde nok længes mod disse halve

Hviledage, som Højtiderne bragte, men det skete hyppigt, at han savnede sit daglige Arbejde. Og en Aften som Juleaften var nu unægtelig lidt lang for en ensom halvgammel Mand. Saadan en Aften var han jo dobbelt ensom. Men tage mod en Indbydelse til at tilbringe Aftenen i en Familiekreds, det kunde dog mindst af alt falde ham ind. Han vilde føle sig utilpas — uforstaaende og uforstaaet. Og han vilde rimeligvis bare ødelægge de andres Glæde. Han havde aldrig passet til de saakaldte glade Mennesker. Nej, saa hellere være sig selv — helt uafhængig — i sin egen Stue, selv om der var en Smule ensomt. Ensomhed passede nu en Gang bedst for ham — velsagtens fordi hele hans Liv havde været ensomt. Han var vist *født* til at være alene.

Avisen interesserede ham ikke stort — Opbyggelse og Julehistorier og taabelige Vers og Avertissementsskraal. Han lod den falde paa Gulvet, lænede sig tilbage i Stolen og røg stille af Cigaren.

Ak ja — man bliver gammel — Aarene rinder hen — og Livet rinder hen — og det hele bliver til ingen Ting. For nogle Mennesker var dog Livet een stor Uretfærdighed — fra Begyndelsen til Enden. Hvorfor skulde den Lykke, som Folk snakkede om, gaa helt udenom ham. Var han mon mindre værd end alle disse Dusinmennesker, som fik alt lige ind ad Døren, uden Spor af Ulejlighed.

Nej — han vilde ikke tænke paa, hvorledes det hele kunde være blevet for ham, hvis Inger Due havde holdt fast ved ham.

Han vilde tage sin Holberg frem og se at finde Opmuntring hos den gamle bitre Satyrikus, der havde været ligesaa ensom som han selv.

Mon *han* ogsaa havde mødt *sin* Skuffelse i Livet.

Han saa' Ingers Ansigt for sig, ungt og friskt og fornøjet, saaledes som det var, da han saa' det første Gang. Solstraalen kaldte de hende. Da havde han virkelig troet,

at nu skulde Lykken komme for ham ogsaa og de graa Dage blive fyldte med Solskin. Men naturligvis var det dumt at forlove sig med det Barn. Hvor kunde han for Alvor tro, at hun virkelig kunde holde af ham, der var dobbelt saa gammel som hun og endnu ældre af Sind end af Aar. Men hvis hun virkelig havde holdt af ham, som han troede det og som *hun* maaske ogsaa troede det til at begynde med, mon saa alt dog ikke vilde være blevet lyst og godt. Aa jo — saa havde Livet formet sig helt anderledes for ham. Der skulde nok være kommet Sol i hans Sind tilsidst, han skulde nok have lært af hende, lidt idag og mere imorgen — Aar efter Aar. Men i Stedet for var det ham, der vllde lære hende sin Alvor, som hun ikke forstod.

Ja ja — det var maaske rigtigt, at hun gik sin Vej og lod ham sidde, fordi hun ikke vilde ind i hans graa Verden, hvor al Taabelighed og Barnlighed og Lystighed var banlyst.

Hun fandt jo en Barndomskammerat, der ikke var stort ældre end hun selv og som havde faret Verden om og kunde synge og le. Og denne Dreng foretrak hun for ham, der var prøvet i Livet og trængte saa meget til Lykke. Da var hans Sjæl bleven saaret, hvassere og dybere end nogensinde. Kun kolde haarde Ord havde han havt for hende, da hun med Taarer i Øjnene gik bort fra ham. Og aldrig havde han i sine Tanker ønsket Lys over hendes Vej, men hellere Sorg og Skuffelse. Hun kunde have godt af at lære, hvordan det var at blive ensom og fattig paa Kærlighed. Det vilde have været ligesom en Trøst for ham, om Livet var blevet strengt og tungt for hende ogsaa. Saa kunde han maaske have tilgivet hende.

Men hun var bleven helt borte for ham, da han som Distriktslæge drog ud til denne lille afsides Krog — og det var vel det bedste saaledes. Gift blev hun vist — han havde hørt Tale derom for en Del Aar siden. Og nu i

Aften pyntede hun vel Juletræ for smaa glade Børn et eller andet Sted i Verden.

— Nej, han *vilde* ikke tænke mere paa hende. Hun skulde ikke komme her og forstyrre hans Fred. Cigaren var røget ud. Han lænede Hovedet tilbage og søgte at blunde et Øjeblik.

Den gammeldags Dørklokke skringlede gennem Huset. Han strøg sig over Øjnene og stirrede mod Døren, ærgerlig over at blive forstyrret.

Det bankede, og Husholdersken viste en Mand ind.

Hans svære Sømandsjakke var endnu vaad af Sneen. Han havde store Søstøvler paa og krammede sin Sydvest mellem Hænderne. Der kom et Pust af Kulde og Blæst fra ham, som han stod dèr i Lægens lune Stue.

Han hilste »God Dag, Hr. Doktor« paa Øboernes syngende Maal. »Naa, hvad er der saa?« spurgte Distriktslægen lidt barskt. »Hvad fejler De?«

»Jeg fejler ingen Ting, Gud ske Tak, Hr. Doktor,« sagde Sømanden, »men Fyrmesterens lille Dreng er bleven saa grumme daarlig.«

»Naa, nu ser jeg — det er jo Laust Møller ovre fra Øerne — jeg kendte Dem ikke straks — sid ned Mand, og lad os høre, hvad der er i Vejen.«

»Jo, Doktoren har vel nok hørt, at vi har faaet en ny Fyrmester over til vort. Og de har en lille Dreng paa 7—8 Aar, en rask lille Dreng, som de er saa glade for. Men nu er det pludselig blevet saa gruelig simpelt med ham — det er nok galt med Halsen — han ligger og strider for at drage Vejret — og kan ingen Ting sige — og Fyrmesterens er saa bange for at miste ham. Og saa lovede jeg at sejle over og se at snakke med en Doktor, selv om det jo er Juleaften.«

Jespersen havde rejst sig. »Snakke med en Doktor! Ja det skulde nok rart hjælpe. Vi kan ikke hekse, og ingen

kan kurere nogen ved at snakke. Men det er vel ogsaa Meningen, at I vil have mig af Sted og ikke unde mig en Smule Ro selve Juleaften.«

Doktorens Stemme var barsk nok, men det lod til, at Sømanden havde Øre for en Underklang af en anden Tone, for han sagde tillidsfuldt: »Ja, naar bare Doktoren vil tage med, saa skal det nok blive godt, om ellers Vorherre vil hjælpe.«

Distriktslægen gik hen og ruskede ublidt Laust Møllers vaade Skulder.

»Ja, naar Vorherre vilde hjælpe, min Ven, saa var vi Læger saamænd overflødige — og«, føjede han til i en mere dæmpet Tone ligesom overvejende med sig selv, »naar Vorherre *ikke* vil hjælpe, saa er vi nok ogsaa overflødige. — — Naa — I vil altsaa virkelig have mig af Sted i det nederdrægtige Vejr. Ja vel — jeg bliver vel nødt til det. Men jeg trænger for Resten ogsaa til en Smule Ro en Gang imellem, at I ved det. Jeg er ikke en Automat, der til enhver Tid begynder at spille, saasnart I kommer en 5-Øre i Sprækken. — Hvad hedder han saa — Jeres nye Fyrmester derovre?«

»Han hedder Mester Brandt, og en svært flink Mand er han. Han har været til Søs i sin Tid og endda Reserveløjtnant i Marinen.«

Dr. Jespersen var ved at gøre sig klar til Turen; der var mange Slags Ting, der skulde samles, nu stoppede han op et Øjeblik ved Navnet Brandt. Der fo'r som et halvglemt Minde gennem hans Hjærne. Brandt! Blev Inger ikke gift med en Brandt! Han stod bøjet over sin Instrumentkasse, som skulde være i Orden.

»Kender De Konen, Laust Møller?« spurgte han henkastet.

»Ok ja — en flinke Kone — hende li'er vi svært godt derovre paa Øen. Der er ikke en Sjæl derovre, som ikke

er glad ved Inger Brandt. Og det vilde snart være en Sorg paa hele Øen, om de skulde miste deres lille Knud.«

»Naa, saa Drengen hedder Knud,« sagde Doktoren. »Saa er han jo min Navne, den lille Fyr.« Og i det samme var der noget, der ligesom knugede hans Hjærte sammen. Det var ham næsten umuligt at tale mere; der stod ham noget i Halsen, der godt kunde være taabelig Graad. Men han samlede sig sammen og raabte med Stentorstemme paa sin Husholderske. Hun skulde bringe de store Støvler, den strikkede Vest, det graa stribede Halstørklæde og naturligvis den store Pels. Mdm. Nyman gjorde kraftige Indsigelser mod at han tog ud i det Vejr paa en lang Tur. Men Doktoren affærdigede hende ublidt. Det kunde godt være, at han slet ikke kom hjem mere den Dag — saa havde hun bare at passe paa Huset, og for Resten kunde hun fejre sin Jul, som hun havde Lyst og selv spise baade Risengrøden og Andestegen. Han var ligeglad. — — —

Inden en halv Time var gaaet fra det Øjeblik, da Laust Møller forstyrrede hans Middagssøvn, var Distriktslæge Jespersen med Skindhuen trukket godt ned over Ørene og Kappens Skindkrave slaaet op installeret i den solide aabne Baad, som Laust Møller og hans unge Fætter Niels Sivert havde liggende ved Bolværket lige ud for Dampmøllen. Mens Søfolkene hejste det svære Storsejl og kastede los, fik Doktoren med Besvær Ild paa sin korte Pibe. Lidt efter stod »Vildanden« ud paa Fjorden. Det blæste skarpt, der var Skum paa det blygraa Vand, og Luften var fuld af drivende Snesjap.

Laust Møller, der havde Roret, sagde: »Det er det kreperlige ved det, at nu gaar Strømmen netop ind og Vinden er trukken vestligere, saa vi faar den imod ud til Lodshuset. Men det er der jo ikke noget at gøre ved.«

Og Doktoren, der sad sammenbøjet paa Toften op til Luvart og røg paa Piben — som Blæsten dog røg stærkere af end han —, svarede, at det gjaldt om at naa over saa

hurtigt som muligt. Han var saa temmelig klar over, at det drejede sig om en Croup, der naarsomhelst kunde gøre det af med den lille Dreng. —

Løbet var ganske smalt, og der maatte krydses ud af Fjorden. Laust Møllers skarpe Øjne spejdede ud under Storsejlet efter Mærker paa det snedækkede Land. Saa drev han Rorpinden ned og raabte »Læ!« Forsejlene baskede, medens Fartøjet løb op i Vinden. Niels Sivert halede Fokken bak og Laust kommanderede »Lad gaa!« Saa laa Baaden paa den anden Bov, Skøderne haledes tot, og den skød tungt frem i den graa Sø, der sendte salte Sprøjt ind over Mændene.

Et Øjeblik efter hed det igen: »Læ!« og »Lad gaa!« Det var kun ganske korte Slag, der kunde slaas til hver Side. Men fremad gik det dog, skønt Baaden øjensynligt drev svært af for Strømmen.

Doktor Jespersen maatte jævnligt flytte sig, naar Storsejlet slog over. Men han var vant til den Slags. Hans Praksis førte ham snart til Lands og snart til Vands i baade godt og ondt Vejr, og han beklagede sig ikke. For Resten var det vel ingen Skade til at være nødt til at røre sig noget for at holde Varmen. For det var bitterlig koldt. Det blæste skarpere og skarpere, og Baaden tog mere og mere Vand ind, hver Gang den huggede i Søen. Monotont lød det evindelige »Læ!«, »Lad gaa Fok!« og »Lad gaa Klyver!«

Doktoren vilde gærne høre lidt mere om Forholdene paa Fyret, men det var umuligt at føre en Samtale uden at raabe, saa megen Støj gjorde den tunge Baads Hug i Søen — og hver Gang kom der et Sprøjt af Skum og Saltvand ind over Forenden. — Saa passede hver sit, og Laust Møller besørgede Underholdningen med sine knappe Kommandoord.

Endelig efter næsten halvanden Times Kryds rundede »Vildanden« Pynten ved Lodshuset og kunde nu styre »Bidevind« ud ad den bredere Yderfjord. Men her var Søen allerede sværere end i Inderfjorden, og værre blev

det, da de naaede ud i Beltet og paany skulde krydse for at række op til Maageholm. Baaden løftede sig ud over Bølgetoppen og huggede ned i den næste Sø med en Kraft, saa det sukkede i Fartøjets Planker; det var nu hele Skyer af Søvand, der drev pidskende ind over Forenden. Men her kunde der gøres længere Slag, og de behøvede ikke at vende atter og atter.

Saltvandet drev ned over Doktorens Ansigt, for han kunde ikke lade være med hvert Øjeblik at vende Hovedet fremefter for at maale Afstanden til Øen. Gud give, de dog maatte komme tidsnok! Han havde Lyst til at folde Hænderne, men det lod sig nu ikke gøre med de store Bælvanter.

Det *maatte* jo være Ingers Hjem, han nu skulde se, og der maatte jo være nogen Mening i, at de to skulde mødes her i denne afsides Krog af Landet.

Hvert Øjeblik dukkede hendes Ansigt op for ham, men nu var det ikke mere solskinslyst. Angstfuldt stirrede hendes Øjne imod ham. Aa Gud, nu var Sorgen over hende. Han havde faaet sin Lyst styret. Nu kunde han fryde sig. Naar han naaede derover, var maaske alt forbi og et lille Hjems Glæde slukket for bestandigt. Og selv om han kom tidsnok, hvad formaaede hans Kunst vel i et Tilfælde som dette, hvor selv under de gunstigste ydre Forhold den højeste Lægekunst saa tidt maatte melde Pas.

Hun har kaldt Drengen Knud — hun har ikke glemt mig alligevel. Hun har sendt mig kærlige gode Tanker som Svar paa mine bitre og haarde. — — —

Hvad kommer det dig ved, om Drengen lever eller døer! Du er taget ud fra din gode lune Stue en Juleaften for at gøre et Sygebesøg — du har altsaa gjort din Pligt i fuldeste Maal — du har ikke en Tøddel at bebrejde dig — du kan ikke gøre mere end du gør — der er ingen Grund for dig til at sørge, hvis det gaar galt — det er jo ikke *din* Dreng, det drejer sig om — du har baaret Ensomhedens

Byrde i Livet — hvad gør det dig, om *hun* nu ogsaa kommer til at føle Smærte. Folk kan ikke forlange, at alt bestandigt skal gaa godt for dem. Du har jo selv tænkt saa tidt, at det vilde være godt for hende at faa prøve en Gang, hvad Livet *virkelig* vil sige. — — — Du har gjort *mere* end din Pligt — du kunde roligt være bleven hjemme — en Læge kan ikke være pligtig til at gaa til Søs i ondt Vejr selve Juleaften, fordi en lille Dreng paa en fjærn Ø pludselig bliver syg. Ikke et Menneske kunde bebrejde dig noget, hvis du i denne Stund sad i din lune Stue i Stedet for i denne knagende Baad paa den vilde Sø. Du kunde læse din Holberg med god Samvittighed. *Han* var ikke sentimental, den gamle menneskefjendske Professor.

Og dog — hvis du virkelig nu sad uvirksom i din Stue, du vilde være ulykkeligere endnu end selve de angstfulde Forældre — du vilde være elendigere end den elendigste Stodder — du, som ikke tog den Haand, der straktes ud imod dig. Gud være lovet, at du er her, i denne Baad, som Søen slaar over, paa Vej til denne Ø, hvor *hun* lever, som har holdt af dig og som du bestandig holder af.

Og Distriktslægen lagde de vaade Vanter i hinanden og mumlede: »Gud i Himlen, om du kan høre mig denne hellige Aften, saa hjælp dem og mig. Lad den lille Dreng leve og lad mig være Redskabet, der frelser hans Liv«. —

Det begyndte allerede at skumre. Skyerne drev tæt over Himlen — Solen anedes næppe bag dem lavt i Sydvest. Snevejret tog til — det var snart vanskeligt at afgøre, om det var Sne eller Skumsprøjt, der jog ind over Baaden. Søen voksede stærkt, og Bølgetoppene flængedes af Blæsten. Af og til var det ligesom »Vildanden« standsede, dirrende fra Køl til Ræling, naar en Sø brød ind over den. Laust Møller sad strunk og rolig i sit Søtøj ved Roret med Tampen af Skødet i Haanden. Doktoren og Niels Sivert var krøbne op til Luvart og satte Fødderne imod for ikke at glide ned

i Læ. Bitterlig koldt var det. Nogle Søfugle skræmmedes op og jagede med klaprende Vingeslag tæt forbi Baaden.

Da de vendte sidste Gang — nu kunde de »lægge op« til Øens lille Havn — brændte Fyret derovre. Juleaften begyndte. Og nu maatte Sejladsen vel snart faa en Ende. Men Kulingen blev haardere og haardere, og Søen kom rullende tung som Bly. Fartøjet gyngede op og ned, Saltvand pidskedes næsten uafladeligt ind over de tre Mand agter, og Vandet indenbords skyllede over deres forfrosne Fødder, Sejlene var pjaskvaade, Tøjet tungt af Væde.

Mørket faldt mere og mere paa. Solen havde man ikke mærket stort til Dagen igennem — nu laa der en rødgul snavset Stribe under de svære Skyer i Sydvest. Det var Solen, der listede af efter sin korte og lave Vandring gennem Vinterdagen. Fyret lyste stærkere — Lyset kom i hvasse Blink — lange Lysvinger begyndte at dreje sig rundt. Andre Lys blinkede frem inde i Land — gule og røde Lys gennem smaa Ruder, bag hvilke Julen efter fattig Evne skulde fejres. Mon det virkelig var Lyd af Kirkeklokker, som Vinden bar med fra den større Ø længere søndenpaa. Eller var det bare de klirrende Sireneklokker fra Løbet paa den anden Side.

Det var helt mørkt, da de endelig lagde ind i Havnen. Sejlene blev tagne ned og Doktoren kom med Besvær i Land. Hans Hænder var døde af Kulde trods de tykke Bælvanter og Tøjet og Støvlerne var tunge af Vandet. Han tog foreløbigt Afsked med Folkene, der fremdeles syslede med Fartøjet, og begyndte at gaa frem over den flade Lyngfælled, der strakte sig ud imod Fyret. Blæsten var imod, og Snesjap sprøjtede om ham for hvert Skridt. Men han gik raskt til, det gjaldt jo om at komme saa hurtigt som muligt, om der overhovedet var nogen Hjælp at bringe. Fyret var hans eneste Ledestjærne i Mørket. De store Lysvinger kastede hvert Øjeblik Skær over Vejen — et Træ,

en lav Gavl, et Stendige sprang frem af Mørket og forsvandt paany. Blæsten strøg bidsk henover Fælleden med vaad Sne, der blindede Øjnene. Omme paa den anden Side Øen larmede Søen. Bæltet havde derinde taget sig for at spille Vesterhav med tordnende Brænding.

Han nærmede sig Fyret og saa' nu Lyset i Fyrmesterens Hus, der hidtil havde ligget skjult af et Pilegærde. Og i den aabne Dør med Lysskæret bag sig spejdede en Mand ud i Mørket, hvor der trods Larmen var et Menneskes Skridt at høre.

»Er det Laust Møller?« raabte en Stemme.

»Nej, det er Doktoren.«

»Aa Gud — Doktoren — endelig. — Gud ske Lov!«

En Haand greb om Doktorens vaade kolde Vante, tog Forbindkassen fra ham, ledte ham frem over Gaardspladsens Fliser — ind i en lys Forstue.

Dèr blev Doktor Jespersen staaende og pustede ud. Luften inde var saa forunderlig mild, og det var ligesom der med Et blev helt stille. da Døren lukkede sig bag ham.

»Drengen lever altsaa?« spurgte Doktoren med sin barske Stemme. Nu saa' han den Mand, der stod overfor ham, en køn kraftig Mand med lyst Fuldskæg og graablaa gode Øjne.

»Ja, Gud ske Lov — min lille Dreng lever endnu —,« Stemmen skælvede, og han standsede lidt for ikke at komme til at græde; »men det ser slemt ud — vi er meget bange for ham.«

Han hjalp Lægen af med de svære vaade Overklæder og aabnede saa ilfærdigt Døren for ham — hvert Minut kunde være kostbart. De gik begge hastigt gennem et Par Stuer og ind i Sovekammeret, hvor en Lampe brændte under Skærm og hvor en ung Kvinde sad bøjet over en Barneseng. Da de to Mænd traadte ind, rejste hun sig og vendte et forgrædt Ansigt imod dem — en Moders angstfulde Ansigt — i hvilket med Et ligesom et Haabets Glimt

lyste frem. Hun gik et hastigt men lydløst Skridt frem imod Lægen og strakte Hænderne ud imod ham, som om hun vilde bønfalde ham om at frelse sit Barn. Og i det samme kendte hun ham og lod Armene synke, medens ligesom en Skygge af Haabløshed gik over hendes Ansigt.

»Godaften, lille Inger, og glædelig Jul,« sagde Doktor Jespersen og tog hendes Haand mellem sine kolde Hænder, »Gud ske Lov at jeg ser dig igen en Gang.«

Saa gik han hen og bøjede sig ned over Tremmesengen, hvor en lille 7—8 Aars Dreng laa og stønnede for at faa Luft. Faderen holdt Lampen. Det rallede i det lille Bryst, Ansigtet var feberhedt, de halvtlukkede Øjne havde intet Blik, det gyldne Haar klæbede sig til Panden. Lægen turde ikke røre ved ham, saalænge han endnu var saa isnende kold af Vejret derude. Han var hurtigt klar over, at det rimeligvis drejede sig om en ondartet Strubehoste og at der ikke var megen Tid at spilde, om Barnet skulde reddes. Han tøede sine valne Hænder op foran Ovnen og smaasnakkede imedens med Forældrene for at berolige dem. Saa bad han Fyrmesteren paany holde Lampen for sig og undersøgte hurtigt den lille Dreng. Det var klart, at hans Liv hang i en Traad og at under alle Omstændigheder kun en Operation — en Tracheotomi — kunde frelse ham. Og den maatte foretages uopholdeligt. Han gav sine Anvisninger kort og klart — Bordet blev ryddet til Operationsbord — han fik sine Instrumenter frem af Kassen — den lille Dreng blev af sin Far baaret hen paa Bordet. Aa, denne Hulken, hvor den skar En i Hjærtet! Og som han stod dèr i sit Kald gik der atter — som før ude paa den vilde Sø — en Bøn gennem Lægens Sjæl: »Aa Gud, lad dette Barn frelses — lad mig være Redskabet dertil.«

Et Vindstød fór mod Huset og fik Murene til at skælve. Søen tordnede stærkere end før.

Han var atter den rolige og sikre Læge. Alle hans

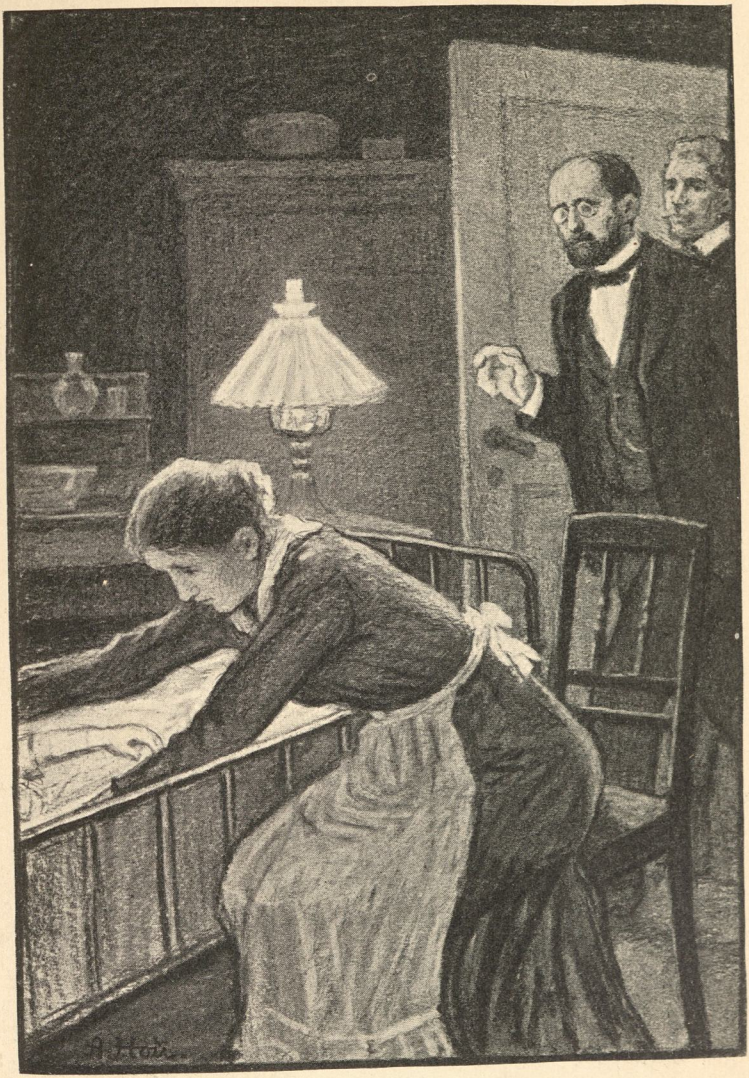

Tanker var koncentrerede om det, han nu skulde foretage sig. Under primitive Forhold maatte alt udføres, og hvert Øjeblik kunde den svage Livsgnist slukkes, men Lægens Haand skælvede ikke. — — —

Saa var det gjort. Den lille Dreng havde faaet Luft paany, Kanylen var anbragt, der kom Fred over Ansigtet og han gled lidt efter lidt ind i en rolig Søvn.

Doktoren sad ved hans Seng og iagttog ham. Han var dødtræt — han kunde næppe svælge den varme The, som Fyrmesterens Hustru rakte ham med skælvende Hænder. Men han havde ikke i mange Aar følt sig saa lykkelig som i denne Stund.

Der var i nogen Tid ingen, der sagde noget. Saa rejste Doktoren sig endelig og sagde: »Nu troer jeg det værste er overstaaet — nu tør vi haabe paa, at han kommer sig, den lille Knud — og da jeg vel ingen kan faa til at sejle mig over i Nat og det vel ogsaa er bedst, at jeg ser til Drengen imorgen, saa kommer I til at huse mig, lille Børn.«

I det samme følte han to Arme om sin Hals og et Kys paa sin skægede Kind.

»Gud velsigne dig, Knud,« hviskede en Stemme, hvis Lyd han aldrig havde glemt. »Nu har du reddet to Menneskers hele Lykke.«

»Ja, med Guds Hjælp, lille Inger,« svarede Doktor Jespersen, »og min egen Lykke med maaske. Og nu vil jeg sove, forstaar I. I andre faar vaage for Jeres Fyr og Jeres Dreng.«

Det var endnu Blæst, da Doktor Jespersen 1. Juledag gik ombord i Laust Møllers Baad; men Snevejret var hørt op og der var blaa Pletter af Himlen mellem Skyerne og Strejf af Sol over Bæltet.

Det stod vel til med lille Knud, da Lægen forlod Fyr-

mesterboligen, og det saa' ud til, at alt vilde forløbe godt. Da Baaden lagde ud, viftedes der hilsende ude fra Fyrbakken, og Doktoren svarede med at svinge med sin Hue.

Laust Møller sad atter ved Roret, men denne Gang kunde der sejles for Vejret lige over til Fjordmundingen.

»Det var ellers en drøj Juleaften for Doktoren,« sagde Laust.

»Men den bedste Juleaften, jeg har havt i mit Liv,« sagde Doktor Jespersen. Og medens han dampede af sin lille Pibe, tilføjede han i sit stille Sind: »For nu har jeg faaet den bedste Hævn, Gud kunde give mig.«

Baaden gyngede op og ned i den kolde Sø, der nu kom rullende skummende agterfra, som om den vilde løbe ind over Baaden, der imidlertid hele Tiden løb fra den.

Storsejlet var firet ud — Forsejlene stod bare og slog til ingen videre Nytte. Men Baaden skød Fart som den Vildand, den var — op og ned ad Søerne — stadig var det en ny »Sø«, der sydede bag Roret, som Laust Møllers faste Haand holdt.

Doktoren syntes hele Tiden, at han mærkede de to Arme om sin Hals og den varme Mund paa sin Kind.

Og Fyrmesterens varme Haandtryk mærkede han ogsaa, og han saa' hans gode, blaa Øjne, der havde været blændede af Glædestaarer. — — —

»Ja ja,« sagde Doktoren til sig selv, medens Baaden løftedes af en svær Sø, »nu tror jeg, jeg kan faa Lov at holde en Smule Jul paa den rigtige Vis.« Og han sagde halvhøjt med Terje Vigen:

»Stort har jeg mistet, men stort jeg fik.
Bedst var det, kan hænde, det gik som det gik, —
og saa faar du ha'e Tak da, Gud!«

N. F. S. GRUNDTVIG
FRA 1853—1872.

Af H. Helweg.

Hundredaarsdagen for N. F. S. Grundtvigs Fødsel (1883) sang Hostrup om ham:

> En Kæmpe han var i al sin Færd,
> hvem Frygten aldrig lammed,
> to Menneskealdre fuldt hans Sværd
> i Nørreleden har flammed.

Og en Kæmpe var han ikke blot i aandelig Henseende; men han havde ogsaa den legemlige Styrke, som maa til, hvor det aandelige i en ny Skikkelse skal sejre baade over Modstanden indefra og udefra.

Et Vidnesbyrd om, at N. F. S. Grundtvig var i Besiddelse af en saadan Styrke, er blandt andet ogsaa den Kendsgerning, at man kan begynde med et stort, nyt og indholdsrigt Afsnit af hans Liv ved Aaret 1853, da han den 8. September fejrede sin 70 Aars Fødselsdag. Et Liv fuldt af voldsomme Brydninger og Kampe var gennemlevet. Et Liv rigt paa Omskiftelser i det ydre, en uafbrudt Kamp mod ydre Modstandere, der havde angrebet ham med alle Vaaben, med Heibergs saarende, snærtende Spot, med de Lærdes overlegne Beviser, med Præstestandens Ringeagt og Politiets censurerende Blyant.

Han havde tilkæmpet sig den Tro, der skulde bære det alt; men selv om en stærk Tro ikke dræbes, saa kan den dog miste sin trygge Sejrsvished. Det var ikke Tilfældet med N. F. S. Grundtvigs Tro, og da han fyldte de 70, kunde derfor Ingemann uden Spor af Overdrivelse synge:

Over Kæmpeskjaldens Pande
Flammer Aandens Lys endnu,
Hvergang Kæmper her opstande
Kommes skal hans Navn ihu!

Selvfølgelig vil en saadan Mand altid have Modstandere og vil ogsaa vedblive at være et Stridens Emne endnu i hundred Aar, som Hostrup siger, men ogsaa dette er et Vidnesbyrd om hans Storhed.

Det var godt to Aar, førend Grundtvig naaede »Støvets Aar«, at han mistede sin første Hustru efter et langt, rigt og lykkeligt Ægteskab; og naar han saa alligevel knap 8 Maaneder efter var forlovet og 9—10 Maaneder efter gift igen, saa stod det vel for de fleste, ikke mindst for hans gode Venner, som en Gaade, ja som noget i høj Grad utiltalende, medens Grunden maaske snarere var den, at de fleste Mennesker ikke kan forstaa, at man kan staa som en livslysten og livskraftig Mand med endnu 20 Aars broget og betydningsfuldt Arbejde foran sig, naar man nærmer sig de 70. Dronning Karoline Amalie sagde om Grundtvig og Fru Toft, da de holdt Bryllup: »Det er et stolt Par!« Og selv om der ogsaa bag denne Yttring kunde skjule sig lidt Misbilligelse, saa vidner det dog ogsaa om, at hun havde Syn for Livskraften deri.

Allerede den 9. Juli 1854 mistede Grundtvig denne sin anden Hustru, efter at hun den 15. Maj samme Aar havde skænket ham den Søn, der fik Navnet Frederik. Da den første Hustru døde, skrev han til Ingemann.

». . . . Jeg kunde ikke længer trøste og opmuntre den ædle Sjæl med det tunge Sind, og hun kunde da heller ingenlunde trøste og opmuntre mig, som dog ogsaa trængte langt mere til begge Dele end Verden véd, eller med Guds Hjælp skal faa at vide. Derfor sørger jeg vel inderligt ved hendes Dødsseng, men *ikke* ved hendes Grav, hvor jeg sagde af mit inderste Hjerte: Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet«. Alene denne fortrolige Udtalelse forklarer let, hvorfor den aandeligt saa vaagne og levedygtige Mand saa hurtigt kunde gifte sig igen. Men da

han talte ved sin anden Hustrus Baare sagde han: »Jeg tør sige, der har vist været meget faa Ægtepar, om hvem det gjalt mere, hvad vi læser i den gamle Pagts Bog (2 Kong. 10,15) om de to Venner, som mødtes i splidagtige og urolige Tider, og den ene sagde til den anden: »Mon dit Hjærte er oprigtig mod mit Hjærte, ligesom mit Hjærte er mod dit?« Og han sagde: »Ja, det er«. Og den første sagde: »Saa giv mig din Haand!« Thi visselig, vi gav kun hinanden vor Haand, fordi vore Hjærter var oprigtige mod hinanden«.

Mens Livskraften hos hans første Hustru syntes at ebbe ud, var hans anden Hustru død, mens de begge stod i den mest inderlige og levende aandelige Forstaaelse. Derfor ramte dette andet Tab ham ogsaa saa meget haardere. Han levede i sit Hjem ensomt og fordybet i sine Studier, og han bad til Gud, »om han ikke vilde tage ham bort fra denne Verden eller ogsaa gøre en Forandring«.

Denne Slutning vidner imidlertid om, at Grundtvig just ikke var saa livstræt, og det havde han da forøvrigt ogsaa givet et gyldigt Bevis for, idet han stillede sig i sin gamle Valgkreds i Præstø og blev valgt til Folketingsmand den 2. Oktober 1854. Det var den gamle Grundlov der var i Fare, og da det var et Spørgsmaal om Folkefrihed, det drejede sig om, kunde Grundtvig ikke sidde stille. Denne Rigsdag blev allerede opløst den 20. Oktober, men 1855 stillede Grundtvig sig igen. Denne Gang i Kerteminde, hvor han blev valgt med 499 St. mod 211. Da Grundtvig Valgdagen havde besteget Talerstolen, istemte Tilhørerne en Sang for ham, hvori der bl. a. stod:

Hvad siger det, du er gammel,
Og Sneen dækker dig til,
Vi unge her paa vor Skammel
Tøes op af din danske Ild.

Og at det ikke betød noget, at han var gammel, bevidner ogsaa det Referat, han selv i »Dannebrog Nr. 28« gav af Mødet, og hvor han slutter saaledes:

»Hermed endte da den sommerlange Dag, og Natten brugte jeg naturligvis til at sove i, men hørte om Morgenen, at Ungdommen havde brugt den til at danse i, under aaben Himmel, til Sol stod op; og da Fyen ventelig endnu, som i de gamle Skjaldes Tid, er »faure Pigers Land«, saa har Valg-Festen vist endt endnu gladere, end den begyndte«.

I sin tidligere Rigsdagsvirksomhed havde Grundtvig aldrig kunnet indordne sig under Partierne, og han kunde selvfølgelig heller ikke nu. Praktisk Politiker var han ikke, men der er noget velgørende ved at se, hvor modigt han staar i Rigsdagen og anlægger sine Synspunkter. Bare i saadant er Spørgsmaal som Lov om Dyrebeskyttelse er det velgørende at mærke det sikre Syn paa Sagen, som han har, netop udfra sin grundfæstede Betragtning over hele Menneskelivet.

At Mænd, der ansaa sig for anderledes kloge og forstandige, haanede ham offentligt, gør ikke saadanne Mænd større, hvorimod Dronning Karoline Amalie sikkert saa dybere, naar hun skriver: »Hvad Grundtvig angaar, da ved jeg, at han betragter det som et Guds Kald i dette Øjeblik at tale Fædrelandets Sag i Rigsdagen, og den Herre, som sender ham, vil nok vogte ham, saa han ej farer vild«.

Med Valget i Kerteminde 1855 og den derpaa følgende Rigsdagssamling sluttede Grundtvig sit Arbejde i Folketinget. Havde han imidlertid vist sin Livskraft og sit Livsmod ved denne besværlige og utaknemmelige Deltagelse i disse Rigsdagssamlinger, saa gik det dog over alles Forventning, at han 11 Aar efter, da han selv var 83 Aar, atter vil træde i Skranken for den »gamle Grundlov«. Det minder om Gladstones Iver og Begejstring i hans sidste Aar.

Han søgte denne Gang Valg til Landstinget og stillede sig i Horsens. Da han fik Bud om sit Valg, telegraferede han til sin sine Venner:

»N. F. S. Grundtvig takker sine Vælgere. Længe leve Danmarks Riges 5. Juni Grundlov fra 1849 og den almindelige Valgret«.

Og han sad ikke som en gammel, aflægs Olding i Tinget. Han talte og stred for hvad han saa var Ret, og vil man beskylde ham for at have talt for længe, kan man blot sammenligne hans Taler med de 3—4, ja 7 Timers Taler, der blev holdt i det engelske Parlament. Hans Kamp var jo forgæves; men stolte er de Ord, hvormed han sluttede en af sine sidste Taler:

»Jeg har før paa et andet Sted ofte hørt baade af Ministrene og af andre Ledere, at der var mange smukke Ting og Tanker, som de kunde ønske at gennemføre, men som de ikke turde for det store Ansvar, som hvilede paa Gennemførelsen, og jeg har stundom, jeg tilstaar det, smilet over den store Frygt for et Ansvar, som i mine Øjne var meget let at bære; men sørgeligt vilde det dog være, dersom jeg nu paa mit første og sidste Sæde her i Landstinget skulde møde en saa stor Sorgløshed og Kækhed, at man end ikke vilde skænke det tungeste Ansvar en alvorlig Tanke, ikke selv da, naar en gammel Rigsdagsmand og Sagamand, Folkeven og Folketaler advarede og maatte, hvis han havde Ret, staa som Vidne fra Slægt til Slægt, saalænge Danmark staar, altsaa med Guds Hjælp til Verdens Ende, thi det er min første og sidste Forudsigelse, at hvad man saa end gør, enten ude eller hjemme, saa vil sikkert Danmarks Rige bestaa, saalænge Bølgerne rulle«. — — —

Da Grundtvig 1857 blev forlovet med den unge Enke efter Minister, Gehejmeraad H. K. Reedtz (hendes Pigenavn var Komtesse Asta Tugenreich Adelheid Krag-Juul-Vind-Friis) var det egentlig en Lettelse for alle Grundtvigs nære Venner. Som allerede sagt, var det andet Ægteskab bleven afbrudt midt i sin fulde Kraft, og derfor betog det næsten Grundtvig alt hans Livsmod og Livslyst. Han blev ligegyldig med sig selv, henfaldt til sin gamle Vane ikke at gaa til Sengs om Natten o. lg. Der var naturligvis ogsaa denne Gang dem, der spottede. En ung Kone af Grundtvigs Bekendtskab kom, da hun havde hørt det, grædende

op til ham og spurgte, om det var sandt, at han skulde gifte sig? Ja, det var det — og han spurgte hende, hvad det var ved den Sag, som gjorde hende saa ondt? Jo, hun kunde ikke skønne andet, end at naar han gjorde det Skridt, da maatte han staa med den ene Fod i Himlen og med den anden Fod paa Jorden. »Jeg staar naturligvis med begge Ben paa Jorden«, svarede Grundtvig og talte saa mildt med hende om Sagen, at hun nok allerede da blev beroliget, og maatte ogsaa siden være med til at rose den nye Kone i Huset.

Og det var en dygtig Hustru. Hun var enig med ham i hans Tro og delte efterhaanden ogsaa hans folkelige Syn. Det Hjem, hun nu skabte, blev Samlingspunkt for en Skare Mænd og Kvinder fra de tre nordiske Riger, og det blev et Aandens Værksted for mange ædle Tanker, der blev fostret og formet hos Grundtvig.

Det første faste Hjem, de nu fik, var Vilhelminelyst ved en af Sidevejene til Gl. Kongevej. Naar man drejede ned fra Gl. Kongevej, havde man den store Have paa venstre Haand; man fulgte Haven til Gaarden og gik ind gennem Porten. I selve Porten var Indgangen til Stuehuset. Først kom man ind i en lille Gang, derfra ind i Spisestuen, der gik gennem hele Husets Bredde, og derfra ind i Grundtvigs Arbejdsværelse, Havestuen, som var saa opfyldt af Bøger, at Hylderne endog stod ud paa Gulvet. Sofaen stod mellem to fremspringende Hylder paa den nordre Væg, og der hang et Par Malerier over den. Der førte Dør ud til den store Have med mange gamle og høje Træer. Der blev levet meget sparsommeligt, end ikke et Klaver havde de, saa da hverken Grundtvig eller Fruen havde nogen stærk Sangstemme, maatte Frederiks Barnepige Maren Pedersen fra Rønnebæk synge for til Morgenandagt. Da hun senere blev gift, gjorde Grundtvig hendes Bryllup; den Morgen, hun Sang for sidste Gang, gik Grundtvig op og ned ad Gulvet, som han plejede, men han gik og græd og

bad om den ene Sang efter den anden. Deriblandt var en af hans Yndlingssalmer: »Fred til Bod for bittert Savn«.

Denne Mildhed og jævne Kærlighed hos Grundtvig har sikkert været noget af det sværeste baade for Samtid og for Eftertid at forstaa; og mange haarde og urigtige Domme, der er fældet over ham, skyldes uden Tvivl, at man ikke har faaet Øje for denne Side af hans Karakter, en Side, som ikke mindst hans Salmedigtning røber, har været meget fremtrædende. Det er sikkert et ypperligt Billede, en Samtidig har tegnet af ham i et Brev, naar han skriver: »Det Indtryk har jeg bevaret og skal med Guds Hjælp altid mindes, at Grundtvig var en Sandhedens Forkæmper, der gik den lige Vej mod Maalet, hvorved han vel ofte kom til at tørne lidt haardt mod dem, der ikke helt kunde følge ham, men det var kun, fordi han havde taget saa sikkert Øjenfæste, at han oversaa det mindre vigtige og glemte derfor undertiden Kærlighedens Hensyn, uden derfor at glemme Kærligheden, hvorfor han ikke kunde komme til at saare dem, som havde lært hans kærlige Hjærte at kende. Hvorsomhelst han troede at finde Sandhed og Oprigtighed, om den end kom frem i en uanselig Skikkelse, der var han altid mild og overbærende.« — — —

Den 29. Maj 1861, da Grundtvig var 77 Aar, fejrede han sit 50 Aars Præstejubilæum. Da han om Morgenen kom ind i sin Stue fandt han nyt Betræk paa sin Lænestol, Skammel og Puder, og endnu mens han betragtede denne Gave, lød Morgensangen:

Den signede Dag med Fryd vi se
Af Havet til os opkomme

ude fra Haven. Det var Børnene fra Enkedronningens Asylskole, de medbragte et Dannebrogsflag, som Pigerne havde syet, og det blev hejst paa en ny Flagstang, som Drengene havde lavet, alt imens hele Flokken sang:

Sol er oppe,
Skovens Toppe
Glimre alt som Gimles Tag.

Da Grundtvig kom til Kirken, fandt han den smykket med Kranse og Blomster. Der stod et stort Sangkor ved Orgelet, og i Koret sad henved et halvt Hundrede Præster i Embedsdragt. Blandt dem var ogsaa Kirkeministeren Monrad.

Med en næsten ungdommelig Kraft holdt han sin Prædiken i den tætfyldte Kirke; og Frederik Barfod slutter sin Beretning om denne Gudstjeneste: »Næppe vil nogensinde nogen af de tilstedeværende glemme en Gudstjeneste, fra hvilken det synes, at den blotte Nysgerrighed med sjælden Takt havde holdt sig borte, at der kunde blive Plads for den virkelige Deltagelse«.

Kort efter Gudstjenesten kom Enkedronning Karoline Amalie med en Kreds af Kvinder og overrakte ham den syvarmede Guldlysestage, en Gave fra Kvinder i de tre nordiske Riger. Den findes nu paa Alteret i Marmorkirken i København. Derefter kom Udsendinge fra Københavns Præsteskab og efter dem næsten alle de Præster, der havde været i Kirken, og paa deres Vegne talte Dr. Kalkar om, hvorledes Ordene: »Hvi er Guds Ord forsvundet af hans Hus,« der havde lydt fra Grundtvig i hans Ungdomsdage, nu kunde ombyttes med Ordene: »Hvorfor fylder atter Herrens Ord hans Hus?« Man kunde sige, at det var Guds Værk, »thi Æren derfor tilkommer alene ham, som udsender sin Aand, da skabes de, og som fornyer Jordens Skikkelse«, men det siger vi med Tak til Gud, med Højagtelse og Erkendtlighed mod Dem, at De allevegne har været den levendegørende, den fornyende, den frigørende Aands Bærer til os Gejstlige, baade for dem, der følte sig hendragne til Dem med hjertelig Samstemning, og for mange af dem, der ikke kunde følge Dem i alt.«

Den næste Hyldest bragte Kirkeministeren, Biskop Monrad, idet han fra Kongen bragte Grundtvigs Udnævnelse til Biskop i lige Rang med Sjællands Biskop, fordi Danmarks to andre store Salmedigtere havde været Bisper, burde ogsaa den tredie bære samme Titel.

I Haven var rejst et stort Telt prydet med Grønt ude og inde, desuden var det indvendig kunstfærdigt dekoreret med en Række store Tegninger af Kirkehistoriens store Mænd. Henimod Aften fyldtes dette Telt og Haven med en uhyre Folkemængde. Tre og tre kom de dragende i et stort Tog ned ad Alléen. Det var luttet unge, Handlende, Kunstnere, Haandværkere og ikke mindst Folkehøjskolernes Elever. Syngende »I alle de Riger og Lande«, svingede de ind i Haven, hvor Grundtvig og hans Middagsgæster modtog dem. Og nu fulgte Sang og Tale efter hinanden i uafbrudt Række. Der talte en hel Skare af Danmarks dygtige og dygtigste Mænd, og hver havde sit at sige Tak for, enten for sig selv eller ogsaa for en hel Kreds af Mennesker og et stort Virkefelt. Gunni Busck overrakte Grundtvig en Skuepenge, hvorpaa der stod:

Over Daabens Pagt med Troens Ord
Helligaanden spredte Lys i Nord.

Sognepræst P. A. Fenger overrakte en Gave paa 3000 Rigsdaler, som skulde bruges til en ny, billig og samlet Udgave af alle Grundtvigs Sange og Salmer. — Prof. Fred. Hammerich og den gamle Bonde Peder Larsen Skræppenborg takkede hver paa sin Maade for alt, hvad Grundtvig havde givet i Kirke- og Folkeliv. — L. Schröder og Etatsraad Flor hilste fra den danske Ungdom og Folkehøjskolen. Og der var mange flere, fra Danmark, Sverige og Norge. — Havde man den Aften staaet i Haven og set denne Skare af dygtige Mænd, der i glødende Begejstring havde kæmpet og endnu kæmpede for Kristelighed og Folkelighed i sine mange forskellige Former, være samlet her for uskrømtet og jævnt at hylde og takke den Mand, fra hvem de havde faaet Ideerne og Modet, da vilde man maaske kunne have dannet sig en Forestilling om, hvor dybt Grundtvig havde grebet ind i det danske Folks Udvikling.

Og at det heller ikke nu var en gammel aflægs Olding, man havde hyldet, bevidner Fr. Barfod, naar han fortæller,

at den næste Søndag, Halvthundredaarsdagen efter han holdt sin Tiltrædelsesprædiken som Kapellan i Udby, fik hans Tilhørerkreds meget mere Fornemmelsen af en ny frisk Begyndelse end af en sen og sildig Afslutning.

En saadan Fest som den nu omtalte vidner om, at den snart firsindstyveaarige Mand just ikke trængte til Ro. Og det kom da ogsaa tydeligt frem i de saakaldte »Vennemøder«, som Bispinde Grundtvig var Moder til, som blev holdt paa Grundtvigs Fødselsdag (det første 1863), og som til Midtpunkt havde Vartov og Vilhelminelyst Have. Der var samlet over 700 Gæster i Haven den første Mødeaften. De begyndte med at synge: »Den signede Dag«, hvorefter Grundtvig traadte frem paa den brede Trappe paa Sydsiden af Huset. Han var i sin sorte, ikke aldeles nye Fløjels Frakke, med lav opstaaende Frakkekrave og med sort Kalot paa Hovedet, støttende sig paa sin tykke brune Stok med den hvide Knap. Den venstre Haand holdt han i Frakkens Sidelomme, og jævn i alle Maader stod han der, og jævnt talte han, roligt og langsomt, for at udtale sin Tak for den Glæde, som i hans høje Alder var beredt ham. Han talte om, hvordan det plejer at gaa, »naar en Mand bliver gammel, da mister han sine Venner, og er han Taler sine Tilhørere, men med mig har Gud villet det anderledes«. Da Vorherre kaldte ham til sin Tjeneste, var det vel som om alle hans Venner forlod ham, men Gud havde i Naade givet ham Venner igen og ladet Kredsen vokse Aar for Aar og givet ham Styrke og Sundhed til at røgte Gerningen.

Mødet varede i 3 Dage, de egentlige Foredrag blev holdt i Mødesalen i København (Kasino), og ogsaa her var Grundtvig Hovedtaleren.

1862 havde han ogsaa begyndt at samle en snævrere Kreds i Hjemmet til kirkehistoriske Foredrag. Og her fik flere af de Mænd, som senere grundede Folkehøjskolerne, et levende Indtryk af, hvorledes Historie skulde fortælles.

Det vilde sikkert heller ikke være af Vejen i disse

Tider at lægge mærke til med hvilket Ungdomsmod den gamle Digter sang i »Trøstebrev til Danmark«, der udkom efter Ulykkerne i 1864, da det saa ud, som om de danske Digtere helt havde glemt at synge.

Han taler først om Danmarks store overmægtige Fjender, skønt værre end dem er vel de, der tuder midt iblandt os selv:

Mod er Vanvid, alt er ude!

Det er en Slange, vi nærer ved vor Barm, og Grundtvig savner dens Fjender.

Danmark! gamle Skjalde-Moder,
Føder du ej Sønner fler,
Som kan mer end efter Noder
Græde, naar Højtysken ler,
Ingen Skjalde, som kan gløde
For din Fremtids Morgenrøde!

Han fortæller saa om sin Ungdom i 1801, om 1814 og 1848, da var der altid Digtere, som kunde synge, og saa spørger han:

Skal det spørges: jeg alene,
Turde mellem Bautastene
Aande Liv ved Dødens Strand,
Turde vente af Guds Naade
Løst i Solglans Danmarks Gaade.

Efter at han saa har peget paa, hvad han mener, der er i Vejen nu, saa synger han om sin altid lyse og faste Tro paa Danmark Sag.

Derfor, Danmark! Moder søde!
Tro kun paa Guds-Lykken din!
Græd kun Guld for dine Døde!
Lad dig trøste Kveld-Sang min!
I en Paaske-Morgenrøde
Ogsaa *den* stod op af Døde.

I de første Aar af sit tredie Ægteskab var han meget plaget af Rosen i Fødderne, en Sygdom, der en kort Tid truede med at gaa op i Benene, ja endog at blive livsfarlig. Lægen vilde have ham til at gaa til Sengs, men det vilde Grundtvig ikke. »Nej,« sagde han, »jeg har altid bedt Gud for-

skaane mig for et langt Sygeleje, skulde jeg saa selv lægge mig paa det?« Hans trofaste og omsorgsfulde Hustrus Pleje og hans egen stærke Natur sejrede tilsidst, og henimod Slutningen af 1867 var han atter næsten befriet for denne Sygdom.

Samme Aar, 1867, købte Bispinden »Store-Tuborg« ved Strandvejen. Det var vel nærmest af Hensyn til Grundtvig, som pludselig havde faaet et Tilfælde af Hjerneforstyrrelse. Han trængte øjensynlig til mere Ro, og det var vel lettere at skaffe, naar han kom et Stykke Vej bort fra København. Her i den dejlige Gaard fik Grundtvig sit Værelse ud mod Sundet. Det var opfyldt med Bøger, der var meget omhyggeligt ordnet. Han har vel haft henimod en 1100 Bind ialt. Ved det ene Vinduesfag stod hans fra Billeder saa velkendte Lænestol med det lille runde Bord ved Siden. Han sad selv gerne i denne Stol, foran sig havde han en Slags Pult, og paa den anden Side af den stod en smuk Lænestol med en høj og lige Ryg. Efter hans Sygdom blev der indført den store, som man skulde synes ret naturlige Reform, at han gik i Seng om Natten! Han stod gerne op Kl. 8, spiste Øllebrød og drak Kaffe. Derefter samlede han hele Huset til en længere Husandagt, og ligeledes sluttede han ogsaa om Aftenen med en Andagt. Kl. $10^1/_2$ gik han i Seng, og hvor koldt det end var, havde han dog aldrig Ild i Kakkelovnen i Sovekammeret.

Der blev daglig læst op for ham baade Aviser og Bøger. Avisen skulde læses nøjagtigt, og det var ikke altid let, for end ikke den mindste Meddelelse maatte overspringes. Han fulgte med i alle Landets egne Begivenheder, og ikke mindre i de store Begivenheder i Udlandet.

Hans Søn Frederik eller Kappellanen læste tungere og sværere Bøger op. Eller ogsaa kom andre, saaledes Prof. Rasmus Nielsen, der læste sine Værker og drøftede dem indgaaende med den gamle Bisp.

Selv en ny Mand som Ibsen interesserede han sig for,

og efter Oplæsning af »Brand« erklærede han Ibsen for at være en »dygtig Mand«.

Den 29. Maj 1871, da Grundtvig var nær de 88, kunde han atter fejre Jubilæum, 60 Aars Præstejubilæum var det, og det blev ogsaa fejret. Kirkegængere i Vartov gav ham en lukket Vogn, og i den kørte han til Kirke paa Jubilæumsdagen, som var 2. Pinsedag. Grundtvig holdt Skriftetalen, og Pastor Andreas Leth prædikede.

Mens de var i Kirke, havde man i Grundtvigs Værelse lagt et Gulvtæppe, hvorpaa 400 danske Kvinder havde syet. Om Eftermiddagen overrakte Prof. Hammerich ham en større Pengegave, som Grundtvig erklærede skulde bruges dels til at understøtte fattige Karle i at komme paa Højskole, dels til Salmesangens Fremme. Det var ogsaa Prof. Hammerich, der overrakte Grundtvig Diplomet som Medlem af det »kongelige norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem«.

Kl. $5^1/_2$ samledes en stor Mængde i Haven, og her spillede Nordmændene en fremtrædende Rolle, idet der var mødt 129 Højskoleelever fra Norge sammen med mange af deres Lærere. Sang og Tale skiftede nu med hinanden til langt ud paa Aftenen, den dejlige Majaften ved Øresunds Bred.

Andendagen efter, om Onsdagen, holdtes et stort »Vennemøde« i Kasinos store Sal, hvor der var samlet henimod 2000 Mennesker. Her talte Grundtvig, P. Rørdam, L. Helweg og Hostrup. Næste Dag samledes 12—1300 Mennesker til et Folkemøde i Dyrehaven. Det regnede næsten hele Tiden, men alligevel kom den 88-aarige Olding, og i sin sorte Fløjelsfrakke og med den brungule, bredskyggede Hat paa Hovedet stod han støttet til en Stol og holdt sin Tale, den sidste Tale ved et saadant stort offentligt Møde. Han talte om alt, hvad Danmark havde mistet. I Krig efter Krig havde Danmark afstaaet Landsdele, men det kunde taales, for det var ikke egentlig dansk Land. Men i 1864 *mistede* vi Sønderjylland, »vi *afstod* ikke Sønderjylland, Danmark *af-*

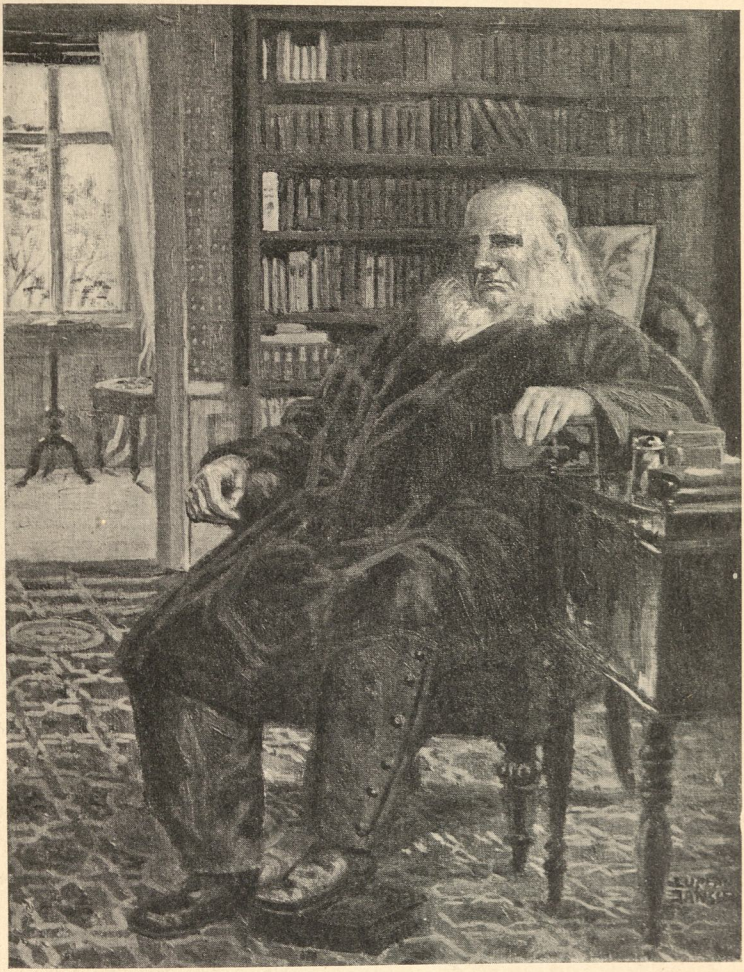

N. F. S. GRUNDTVIG
i sit Arbejdsværelse paa »Store Tuborg«.
Efter Maleri af Luplau Janssen.

stod ikke Sønderjylland. Det er en klar Vildfarelse, hvor mange Tusinde Gange man end har skrevet det og sagt det«.

Søndag den 1. September prædikede Grundtvig som sædvanlig, og til Middag i sit Hjem havde han flere Rigsdagsmænd, enkelte af dem, deriblandt Statsrevisor Høgsbro blev til langt ud paa Eftermiddagen, og den politiske Situation blev grundigt drøftet.

Mandagen begyndte som ellers, kun lod Grundtvig sig mod Sædvane Evangeliet til næste Søndag oplæse for at begynde sin Prædiken, hvad han ellers ikke gjorde før Fredag. Om Eftermiddagen havde Bispinden været inde hos ham med Kaffen, hun talte kun lidt med ham; men fandt hans Udseende noget forandret, saa hun sendte Bud efter Lægen. Da hun kom ind igen, var hans Hoved sunket ned paa Armen. Han havde faaet sit Ønske opfyldt: at sove hen uden noget langt Sygeleje. Det var den 2. Septemher Kl. 5 Efterm. 1873, 6 Dage før han skulde fejre sin 89-aarige Fødselsdag. — — —

Torsdag Aften den 5. September samledes flere hundrede Mænd og Kvinder paa store Tuborg om Grundtvigs Baare, og efter at Salmer var sunget, og P. A. Fenger og P. Rørdam havde talt, blev Kisten ført til vor Frelsers Kirke paa Kristianshavn. Torsdag den 11. var Kirken stuvende fuld. 300 Præster, en Fjerdedel af hele Danmarks Præstestand, sad der i Præstedragt, forrest blandt dem Biskop Martensen og Professor Claussen. Der var Repræsentanter fra Kongen, Enkedronningen og Kronprinsen. Og blandt mange andre kendte Mænd var Ministrene Grev Holstein og Hall.

Salmer blev sunget og tre Taler blev holdt: Fr. Boisen, Peter Rørdam og P. A. Fenger. Fenger forrettede Jordpaakastelsen, hvorpaa tyve yngre Præster bar Kisten ud af Kirken »I Spidsen af Toget gik Studenter. Efter Ligvognen gik en stor Del af Præsterne, men efterhaanden blandedes Folk mere mellem hverandre. Toget gik ad Dronningensgade, Kristianshavns Torv, Overgaden, over

Langebro, ad Ny-Vestergade, langs Frederiksholms Kanal, gennem Løngangsstræde til Vartov. En tæt uoverskuelig Menneske-Mængde fulgte det overordentlig lange Ligtog. Der var næppe et Vindue, hvor Toget kom forbi, uden at det var opfyldt. Skibene flagede paa halv Stang, og det samme var Tilfældet med ikke faa private Huse.... En stor Del af de større private Skoler havde Fridag....

Da Ligvognen naaede Vartov, standsede den udenfor Kirken. Døren ud mod Løngangsstræde stod aaben. Orgelet spillede, og snart tonede »Krist stod op af Døde« gennem Togets hele bølgende Mangfoldighed. En saa stor salmesyngende Mængde er næppe hørt i nogen af Nordens største Stæder, og Istemmelsen af denne Paaskesalme sættes af Øjenvidner som det mest gribende ved den hele Sørgehøjtid. Fra Vartov, gik Toget til Jernbanegaarden. »Dejlig er Jorden« og »Op dog Sion, ser du ej« lød fra de tætte Skarer. Ved Banegaarden opløstes det store Tog, men 6—700 Mænd og Kvinder fulgte med i det Ekstratog, der førte Liget til Køge«.

Ved Gamle Køgegaard havde Hofjægermester Carlsen ladet indrette et Gravsted for sin Hustru Clara, f. Komtesse Frijs. Her var Grundtvigs anden Hustru jordet, og ved den Lejlighed havde han udtalt Ønsket om selv at blive jordet her. Og her ved dette Gravsted foregik da den sidste Højtidelighed, hvor Prof. Hammerich, Bjørnstjerne Bjønson og Pastor N. Svejstrup talte.

Svejstrup sluttede med at bekende Troen og bede Fadervor, derefter sang de »Guds Fred er mer end Englevagt«, og stille gik det store Følge forbi Graven.

Gammel nok jeg nu er blevet
mellem Vuggen min og Grav.
Nu jeg staar ved Falderebet
Ved det store, vilde Hav
hvor Magneten er Guds-Ordet,
og Guds Aand staar selv ved Roret.

Niels Gomme Bondo.

Anna Petrea Elisabeth Bondo,
f. Fog.

JULEN I VALLENSBÆK PRÆSTEGAARD.

Af Juul Bondo.

Omtrent to en halv Mil fra København i Nærheden af Køgebugt ligger den lille Landsby Vallensbæk. Den har kun omtrent 400 Indbyggere. Uagtet den i en vis Forstand ikke er saa langt fjernet fra Hovedstadens Porte, ligger den dog borte fra den alfare Vej, tilbagetrukken ligesom i fornem Ensomhed med hele Landets Stilhed og Fred over sig. Den har tre Fjerdingvej — eller, som man nu bør sige c. seks Kilometer til nærmeste Station, og Landevejen ligger langt borte. Den var — i det mindste den Gang, midt i Tredserne noget for sig selv ikke blot i Kraft af sin Beliggenhed, men ogsaa med Hensyn til Sæd og Skik. Befolkningen var meget konservativ; naar der var Valgdag i Roskilde, afgaves een Venstrestemme, medens Resten gik til Højre. Kvinderne brugte endnu deres traditionelle Huer, og det var et smukt

Syn ved Gilderne at se dem i de gyldenstykkes Huer med de lange flagrende røde Silkebaand.

Gaardene var store, flere havde ikke saa lidt over 100 Tdr. Land under Ploven foruden Strandengen nede ved Bugten og betydelige Parceller i den vidtstrakte Mose. Befolkningen var gennemgaaende velstillet, og Forholdene meget patriarkalske. Gaardejeren spiste ved samme Bord som sine Husmænd og Karle. Naar en af Husmændene, der tjente paa Gaarden, skulde have Brændsel til sit Hjem til Vinterbrug, fulgte det af sig selv, at han skar Tørven i Husbondens Mose og kørte dem hjem med hans Heste. Husmændene fik deres Kost paa Gaarden, men om Søndagen fik de Middagsmad med hjem til hele Familien. Paa en af Gaardene, hvor en Arbejdsmand, som havde arbejdet der i en længere Aarrække, døde i en forholdsvis ung Alder, kom Enken i mange Aar hver Lørdag Aften og modtog den samme Løn, som hendes Mand havde faaet.

Var der Gilde paa en af Gaardene, gik en Væver, der var Byens Bedemand, rundt med en Ridepisk i Haanden som en Slags Marskalsstav og indbød Byens Folk, og han gik intet Hus forbi end ikke den fattigste Hytte. Ja! til dem, der paa Grund af Sygdom eller Alderdom var bundet til Hjemmet, blev der sendt store Krukker, fyldte med Gildemad, for at ingen skulde staa helt udenfor Festen.

Midt i Byen laa den gamle Præstegaard med sine fire straatækte Længer. Fader drev selv en stor Del af Avlingen, saa der var Heste, Køer, Faar, Svin og andre Husdyr paa Gaarden. Naar hertil kommer Besætningen af Karle og Piger, vil det let forstaas, at der ikke var saa lidt Liv inde og ude. Ved Julen var der megen Travlhed; der skulde slagtes, bages og gøres rent, i lange Baner.

Fader var en studerende Mand, der ikke blot holdt sine Kundskaber vedlige men stadig forøgede dem; han

læste blandt andet hver Dag Hebraisk. Han var en Lysets Mand, der paa mange Maader genspejlede det sande Lys. Ærligt troede han paa sin Frelser og forkyndte hans Evangelium med Troskab. Han saa forunderligt lyst paa Tilværelsen og vidste altid at afvinde en hver Ting, selv de Sorger, han maatte bære, en god Side. Han havde alle de Vinduer i sin Stue, der kunde anbringes. Bindene paa hans Bøger skulde være lyse, og han kunde ikke fordrage, naar Moder gik i mørke Kjoler. I en af Embedsbøgerne havde en Præst skrevet, at det var forgæves at prædike i Vallensbæk, thi selv om en Engel kom ned fra Himlen, vilde de dog ikke komme og høre ham. Det fortælles, at i Formandens Tid kunde der være mange Søndage i Træk, hvor der ingen Gudstjeneste var, fordi der ingen kom. Fader havde ikke de stærkt dragende Evner i sin Forkyndelse men gennem sit trofaste Arbejde og sin ærlige Forkyndelse lagde han en god Grund til at arbejde videre paa for sine Eftermænd. I de 28 Aar, han virkede som Præst i Vallensbæk, skete det aldrig, at der ikke kunde holdes Gudstjeneste om Søndagen.

Moder, der var en Søster til afdøde Biskop Fog, havde ikke Faders lyse Sind uden dog derfor at være nogen Sortseer. Hun havde et stort og varmt Hjærte, og hun ejede sine Børns fulde Fortrolighed. Det laa hende stærkt paa Sinde at holde Børnene til Troen paa Frelseren. En Gang havde hun opskrevet alle vore Daabsdatoer og bad os om aldrig at glemme den Dag, hvor Vor Herre havde gjort os til sine Børn. Hendes sidste Ord, kort før hun døde, var en Tak til Gud: »Herren har været mig naadig, at han gav mig syv Børn, men den største Naade var dog den, at de alle syv holdt fast ved deres Frelser!« — De to Søstre var hjemme og hjalp Moder — ikke mindst i Juletidens Travlhed. Men hvor meget denne end fyldte hendes

Sind, var der dog noget, der fyldte det endnu mere — og det var Længselen efter hendes Drenge, som hun ventede hjem fra Latinskolen; og Moder kunde længes.

Men hvem der ogsaa længtes og glædede sig til Julen, var Drengene. Jeg husker, hvorledes jeg havde lavet mig et Skema, hvor Tallet paa de Uger, Dage, Skoletimer, vi havde igen til Juleferien, var opført hver i sin Rubrik. Det blev paabegyndt den 1 Novbr., og Tallene ændredes efter hinanden, som Dagene gik. Der skulde købes Smaagaver til Julen, men Penge var det smaat med. Maanedspenge kendte vi ikke til, men Onkler og Tanter stak imellem noget til os. Saaledes mindes jeg tydelig en gammel Tante paa 90 Aar, Generalinde Høgh-Guldberg. Naar jeg kom ud til hende, blev jeg placeret paa en Skammel ved hendes Fødder for at fortælle Familienyheder. Lønnen var altid en Mark, som jeg betragtede som en hel Kapital.

Aftenen før lille Juleaften kom den længselsfuldt ventede Afrejse med Toget til Glostrup, hvor der var Vogn efter os — eller, hvad der den Gang ikke var saa sjældent, Slæde. Det er jo et stort Savn for Børn, der sendes bort til Latinskolen, at maatte være fra Hjemmet den største Del af Aaret. Men saa nyder de til Gengæld Ferien, som ingen andre kan det. Hvor gammel man bliver, glemmer man hverken den stormende glade Jubel, hvormed Ferien begynder, eller den Smerte, ja næsten Melankoli, hvormed den slutter — og for et Barn er Tiden til næste Jul en lang, grænseløs lang Tid.

Naar saa Vognen rullede ind i Præstegaarden, blev vi modtaget af Hundens glade Gøen; Fader og Moder stod selv i Entredøren med udbredte Arme, medens Pigerne fra Køkkendøren sendte os en fornøjet Hilsen. Hvor kunde vi mærke, at Moder havde tænkt og arbejdet paa at kunne traktere os med Pølser, Slagtemad, Kager og jeg ved ikke

hvad. Gæstekammeret, der ellers stod med frosne Vægge, var en Uge forud daglig opvarmet og udluftet for at være hyggeligt og lunt.

Lille-Juleaftens Dag var vi Børn ude paa Ekspedition, to og to, for at indbyde alle Smaakaarsfolkenes Børn til at komme ind i Præstegaarden Juleaften, og saa havde vi Paalæg om ikke at glemme at minde dem om at tage deres Ske med. Vi var ventet, naar vi kom; Børnene spejdede efter os længe i Forvejen; de troede jo nok, de skulde bedes iaar ogsaa, men det var dog rart nok at faa Sikkerhed. Medens vi afleverede Invitationen til Mødrene, kigede vi op paa Væggen, hvor Flagene, Kræmmerhusene og Nettene fra ifjor udgjorde en væsentlig Del af Prydelsen.

Selve Juleaftensdag var det vanskeligt at faa Tiden til at gaa, thi Aftenen med sin Fest og sine Gaver var jo egentlig hele Dagen. Men Formiddagen fik man jo da til at gaa ved at løbe paa Skøjter, køre i Slæde og slaas med Sneboldte. Juleaften begyndte Kl. 5; til den Tid var Landsbyens Børn indbudt i et Antal af c. 30. De Gæster behøvede man ikke at vente paa, de skulde nok være paa Pletten til rette Tid, eller rettere en Time forinden. Som Præst i København kom jeg engang ind i en mindre Butik, hvor Konen besørgede Handelen. Hun var født i Vallensbæk, og vi kom straks i Samtale om Juleaften i Præstegaarden. Hun fortalte mig, at hun endnu ofte tænkte med Glæde derpaa og fortalte sine Børn derom. Hun føjede til, at hun tydeligt huskede, at hun altid var saa bange for at komme for sent og var i Tøjet flere Timer forinden.

De samledes udenfor Porten i deres bedste Stads, hver med sin Ske og et rent Lommetørklæde, der, som vi senere skal se, kom til god Nytte. Til det fastsatte Klokkeslet blev de ført ind i Folkestuen, hvor der stod flere store Fade med dampende Risengrød med gode store Smør-

huller, rigelig Kanel og sødt Øl. Det var en Fryd at se dem spise; det ene Fad blev tømt efter det andet, indtil de, der holdt længst ud, opgav Ævret. Bagefter kom der en vældig Mængde Æbleskiver paa Bordet, men de gik i Lommetørklæderne, thi de kunde ikke spise mere. Derefter kom alle Børnene op i den store Sal, der som i alle gamle danske Præstegaarde gik helt igennem Husets Bredde med Vinduer baade i Syd og i Nord. Den var ikke til at varme op og var derfor kun beboet om Sommeren. Her var der midt paa Gulvet stillet et stort Juletræ med Masser af Lys og Julepynt. Først blev der sunget en Psalme, hvorefter Fader talte om Julens Betydning; derefter dandsede Børnene om Træet og fik hver mange Godter i Kræmmerhuse, Kurve, Net o. s. v. Festen sluttede med en Psalme, hvorefter Børnene gik hjem glade og med mange Taksigelser. Eet Aar havde vor Vaskekone en lille Pige med, der ikke kunde gaa og derfor blev baaret paa Armen. Idet hun kom ind i Salen fik hun Øje paa et stort Speil, hvori Juletræet spejlede sig, og det var hun saa henrykt over, at hun hele Tiden vilde se i Spejlet, og ikke brød sig om det rigtige Juletræ.

Efter at Børnene var gaaet, holdt vi selv vor Juleaften, Den formede sig ret stille. Fader trak sig nu tilbage til sit Studerekammer for at arbejde videre paa sin Prædiken til Juledag, og derfor blev det Moder, der blev Midtpunktet i Dagligstuen, hvor Gaverne, der var lagt paa et Bord i Hjørnet henne ved det gamle Fortepiano, nu skulde omdeles. Særligt spændte var vi paa, hvad den store Kasse, som kom fra Onkel Fog i København, kunde indeholde. Jeg, der var opkaldt baade efter ham — Bruun Juul — og efter Tante Petra, hans første Hustru — Peter, fik i Reglen en større Gave, saaledes et Aar en hel Fløjlsdragt, hvorover jeg var meget stolt.

Juledag var vi alle i Kirke ogsaa alle Gaardens Folk, som paa nogen Maade kunde undværes derhjemme. Den lille smukke Landsbykirke, som ejedes af en velhavende Stiftelse og derfor var saa smukt holdt vedlige, var naturligvis fyldt til sidste Plads efter gammeldags Skik: Kvinderne paa den ene Side og Mændene paa den anden, Gaardmændene i de øverste Stole og Husmændene og Byens andre Folk i de nederste. Der var ingen Varme i Kirken, og jeg maa tilstaa, at jeg som Dreng ofte var optaget af at betragte, hvorledes man kunde se alle Menneskers Aande i den frostfyldte Luft. Selve Gudstjenesten var enkel men højtidelig, om end den nedarvede Offring paa Alteret virkede noget forstyrrende. Under en bestemt Psalme og paa et bestemt Sted i denne Psalme rejste Sognefogden sig og gik op til Alteret for at offre til Præst og Degn — og efter ham hele den øvrige Skare. Præsten fik mest, deraf kommer det gamle Ord: naar det regner paa Præsten, drypper det paa Degnen. Men det kunde ogsaa være omvendt, at Degnen fik mest, fordi Præsten ikke var afholdt. Da Præsten derfor engang i et andet Sogn sagde til Degnen: naar det regner paa Præsten, drypper det paa Degnen — svarede denne: »Ja! Hr. Pastor, men store Draaber er somme Tider bedre end fin Regn«. — Denne Skik er heldigvis nu ophørt paa de allerfleste Steder i Danmark, thi nu vilde den virke ganske forargeligt, men dengang tog man det som noget helt naturligt.

Naar vi kom hjem fra Kirken, stod Frokostbordet dækket, og det staar for mig som et meget hyggeligt og indbydende Syn, ikke fordi Anretningen var saa flot, men Maskinen snurrede, Dugen var saa skinnende hvid — og allermest de store, velsmagende Sigtekager, hvis Mage jeg aldrig senere har smagt.

Julen forløb ellers med landlige Glæder i det frie:

Skøjteløben, køre i Kane med Klokkespil o. s. v., samt hyggeligt Samvær inden Døre, hvor Ungdommen fra de nærmeste Præstegaarde og fra Landsbyen samledes. Flere Gange i Ferien blev hele Familien bedt ud paa flere af de store Gaarde i Sognet, hvor Traktementet var solidt og mangfoldigt. Saadanne Aftener glædede vi os meget til, og de hørte til de Ting, som vi regnede med at skulle opleve i Juleferien. Et af de Steder, hvor vi befandt os bedst, var hos en ældre Gaardmand, der altid gik med Kasket paa Hovedet inde i Stuerne. Han havde en mærkelig Samling af gamle Møbler, blandt hvilke et stort Uhr, der naaede fra Gulv til Loft, og kunde spille flere smukke Melodier. Med egen Haand bryggede han selv en udmærket Punsch til sine Gæster, og den blev serveret i en gammel, meget smuk, rund og trivelig Punschekande.

Naar hertil kommer det daglige Samliv med vore gode kærlige Forældre og vore Brødre og Søstre, den muntre og fornøjelige Stemning og den smukke kristelige Tone, der gik igennem det altsammen, vil man kunde forstaa, at Julen i Vallensbæk Præstegaard bliver ved at leve i vor Erindring med alle sine lyse Minder, og at vi takke vore Forældre i deres Grav for det gode og velsignede Hjem, de gav os.

C. F. Hansen.

Anne Margrethe Hansen,
f. Rahbek.

MIN OLDEFARS JUL.

FRA C. F. HANSENS HJEM.

Af Gustav Hetsch.

Blandt mine Oldefædre er den nu mest bekendte: Arkitekten, Overbygningsdirektøren, Konferensraad *C. F. Hansen*, der i sin Levetid indtog en Magtstilling, derefter i en lang Periode var gaaet ganske i Glemmebogen (hvis man da ikke mindedes ham for at ringeagte og forhaane ham!) og som de Sagkyndige først nu i de senere Aar — navnlig i Anledning af Drøftelsen af Vor Frue Kirke, der sammen med Christiansborg Slot, Slotskirken og Raad- og Domhuset paa Nytorv er hans Hovedværker i København, — har underkastet en grundigere Værdsættelse og indrømmet den ham tilkommende Plads i vor ældre Arkitektur.

Denne i sin Tid meget indflydelsesrige og formaaende Mand var Svigerfader til min Bedstefader, Professor ved Kunstakademiet *G. F. Hetsch*, der for snart 100 Aar siden (i 1815) kom hertil. Han tilhørte en oprindelig kurpfalzisk Fa-

milie, der kan følges tilbage til det 16. Aarh., og i hvilken fra da til nu bl. a. Nedarvelse af musikalske Evner har kunnet konstateres i en vistnok nogenlunde sjælden Grad.

Min Farfader havde som ungt Menneske selv ønsket og følt Trang til at blive Musiker, men under Omgang med Venner, der var navnkundige Tonekunstnere i sin Tid, og som aabenbarede ham Musiker-Tilværelsens Skyggesider, valgte han at ofre sit Liv for Billedkunsten. Han fulgte derved det Eksempel, han havde faaet af sin egen Fader, Philipp Friederich von Hetsch, der var Hofmaler i Württemberg og Direktør for det kgl. Maleri-Galleri i Stuttgart, hvor mange af hans monumentale historiske Billeder i den klassicistiske Stil findes saavel i Residens-Slottets Pragtsale som i den kgl. Malerisamling.

I Stuttgart var min Bedstefader født (1788), og derfra kom han altsaa til Danmark, — nærmest ved et Tilfælde; det var hans Hensigt at drage til St. Petersborg og bosætte sig dér. Havde gode Venner, han traf i Rom, danske Kunstnere, der indsaa, at der i deres Hjemstavn var god Brug for hans Evner, Viden, Initiativ og Energi, ikke foranlediget, at han lagde Vejen om ad København og slog sig ned dér, vilde han ikke være bleven C. F. Hansens Svigersøn — ovenikøbet 2 Gange, thi han var gift med 2 af hans Døtre, »dog«, som det blev sagt i Talen ved hans Ligfærd, »med den ene efter den anden«(!). Og saa vilde jeg, hans Sønnesøn, heller ikke have været i Stand til at give Læserne det følgende Indblik i, hvorledes Oldefar — en af sin Tids typiske Kunstnere i Embede eller Embedsmænd paa Kunstens Omraade, en myndig og anset Patriark, en *Grandseigneur* i *Ancien régime*-Perioden, — holdt Jul med sin Familie og Slægt.

Men jeg vilde heller ikke have kunnet det, hvis jeg ikke havde haft skriftlige Optegnelser at støtte mig til, som foreligger fra min i 1903 afdøde Fader, Arkitekturmaler Chr. Hetsch, der, født 1830, havde Lejlighed til som Dreng at omgaas saa intimt, som kun Børn kan komme til det, med mange af Datidens store Navne.

Min Farfader havde jo sin Embedsbolig paa Charlottenborg (Nyhavnsiden, henimod den senere opførte Udstillingsbygning, paa hvis Plads den Gang Botanisk Have laa), og det var da ganske naturligt, at han under sin Leg i Slottets Gaard kom de Kunstnere, som boede eller havde deres daglige Gang paa Charlottenborg, paa meget nært Hold.

Hyppig kaldte saaledes Thorvaldsen ham ind til sig i Atelieret, hvor Mesteren underholdt sig med ham ved Morgenkaffen eller under Arbejdet.

Fra sine Barneaar mindedes min Fader ogsaa meget nøje sin Morfader, C. F. Hansens Hjem; han residerede i Beletagen paa »Prinsens Palæ«, boede altsaa fyrsteligt, og hans Hus var indrettet som en Magnats. Hans Efterladenskaber, der tildels er i Familiens Besiddelse — Møbler, Kunstsager, Brugsgenstande, Luxus-Nips o. s. v. — vidner snart om de store og høje Sale, hvori han boede, og efter hvis Dimensioner han havde ladet sine Møbler bygge, snart om hans kræsne Smag, parret med Sans for det ægte og gediegne og med Trangen til fornem Pragtudfoldelse. — — —

»Lille Juleaftens Formiddag 1835 —« skriver min Fader i sine Optegnelser — »gik jeg med Moder fra Charlottenborg til Bedstefader i Prinsens Palæ. Jeg husker ganske tydeligt, at Moder var iført en mørkegrøn Pels med store Pufærmer og foret med uægte Hermelin, og hendes Hat var prydet med en sort Strudsfjer. Jeg selv havde en Kavaj med 2 Slag, Kasket paa Hovedet, korte Benklæder, en Pibekrave om Halsen og Sko til at binde.

Medens Moder var hos sin Fader og Tante Mine (Frk. Vilhelmine Hansen), fik jeg Lov til at gaa Ærinder i Byen med Tjeneren Ole. Vi vandrede til Slotsbageren i Løngangen ved Slottet (Christiansborg) og købte smaa Kringler og Tvebakker samt lange Stænger til Theen Juleaften.

Derfra til Madam Skade, der boede i en Kælder paa Højbroplads, og til Fiskehuset ved Gammel Strand, hvor vi begge Steder skulde købe det fineste, de havde, til Sel-

skabet Juleaften. Saa til Konditor Kromejer i Vimmelskaftet at bestille Kagen, bestaaende af Is og Marengsdejg.

Om Morgenen Juleaftensdag gik Fader og hans Elever Stilling, Nebelong og Winstrup (de senere saa bekendte Arkitekter) fra Charlottenborg til Bedstefaders Hjem for paa høje Stiger at pynte det kolossale Juletræ med Masser af Lys og straalende Kræmmerhuse af Guld- og Sølvpapir, fyldte med Godter, Æbler, Kager, forgyldte Valnødder, kandiserede Frugter o. m. m., alt ophængt i røde Bændler. Først ved Middagstid kom de derfra efter endt Arbejde med Juletræets Udsmykning.

Ved 5-Tiden holdt Kareten for vor Port i Charlottenborgs Gaard, et stort, i Remme ophængt, udpolstret Køretøj. Mine Søstre Louise (senere gift med Orlogskaptajn P. C. Holm) og Annette (der senere blev gift med Gardekaptajn Holck) samt Ammen med min yngste Søster Augusta og jeg blev først placerede i Vognen, saa Fader og Moder med Kurven med Julegaverne paa Skødet. Vi rumlede ned ad Gaden til Prinsens Palæ, hvor Porten blev smækket op med et Bulder af Portneren i kgl. Livrée.

Da vi var kommen vel ud af Kareten allesammen, vandrede vi ad de lange, flisebelagte Gange og brede Trapper op til Bedstefaders Lejlighed. Saa snart der var blevet trukket i den lange Jærnklokkestreng ved Døren, lukkede Ole op for de store Fløjdøre. I den lange Forstue, med 3—4 Fag Vinduer ud mod Haven og med det høje Panel, afførte vi os alle Overtøjet, der anbragtes paa de lange Knagerækker.

Vi gik da igennem den store »brune« Sal, hvor det foreløbig kun svagt belyste Juletræ stod, ind til Dagligstuen, hvor Bedstefader sad i Sofaen, iført mørkeblaa Kjole med blanke Knapper, Kalvekrøs og Kniplingsmanchetter, sort broderet Vest og blaa Benklæder. Omkring ham samledes saa efterhaanden Juleselskabet, der bestod af: Familierne *Hetsch*, *Schønheyder* (Admiralens) og *Studsgaard* samt Wilhelm *Johannsen* (senere Kammerherre, slesvigsk Minister J., Onkel til bl. a. den nuværende Telefondirektør), den tysk-

fødte Huslæge i vor Familie, Dr. Ferdinand *Metze* og maaske flere endnu, bl. a. vistnok Tante Nahyda *Rahbek*, Knud Lyhne R.s og Bedstefaders fælles Svigerinde. Studsgaard'erne hørte ogsaa til vor Familie; Kirurgen, Professor Karl S., som ogsaa var med til Juletræet, var min Fætter.

Paa Bordet ved Sofaen snurrede Bronze-Themaskinen; da Theen var færdig, blev den og Bakkerne med Brød og Kager budt rundt til Gæsterne af Pigerne Maren og Jette i lyse Kjoler med hvide Smække-Forklæder og Tjeneren Ole i kgl. Livrée; Jette blev senere Løjtnants-Frue.

Kl. $6^1/_2$ blev Fløjdørene slaaede op til »Salen«, hvor det mægtige Juletræ henne i det ene Hjørne nu straalede i al sin Glans, flankeret af lange, hviddugede Borde, der var helt bedækkede med Gaver til alle. De fineste Presenter var fra Henriques, der boede paa en 1. Sal paa Købmagergade, og som til Butik kun havde sin Privatlejligheds »store Sal«. Den »brune« Sal hos Bedstefader var smykket med store Kandelabre med mange Lys i, høje Spejle med Marmorkonsoller under, en mægtig Lysekrone af Krystal, en vældig høj, rund Kakkelovn, hvori der blussede Brændeknuder, — det var jo *den* Tids almindelige Brændsel, — og mange rummelige og magelige Lænestole stod langs Væggene, paa hvilke der hang store, kostbare Stik i forgyldte Rammer.

Klokken ca. 9 gik Selskabet til Bords. D. v. s. Bordet — eller var der 2? — blev baaret ind i Salen, fuldt opdækket, og blev baaret ud efter Maaltidet, der bestod af: Kogte Karper med Flødesauce, Hare- (eller Kalkun?)-Steg og Iskagen, hvortil skænkedes Rødvin, Hvidvin, Portvin og Madeira. Man drak paa en »Glædelig Jul« og takkede Bedstefader og hans ugifte Datter, Tante Mine (Vilhelmine), der boede hos ham, for Dagen. Kl. 10 kørte vi hjem, belæssede med mange smukke og nyttige Gaver.

Juledag spiste Bedstefader og andre af Familien hos os paa Charlottenborg, og Nytaarsaften og Nytaarsdag var vi hos Bedstefader til Middag, — andre Dage hos andre af Familien.«

Signe Ricard, f. Møller. Christian Frederik Ricard.

JULEMINDER.

Af Olfert Ricard.

De tidligste Juleminder er Minder om *Livets Mystik*, om Æventyret midt i alt det dagligdags.

Det laa i Luften, det aabenbarede sig foran enhver Grønthandlerkælder, hvor smaa Grantræer paraderede i umalede Trækryds, det saaes i Urtekræmmervinduer, hvor hele Geledder af smaa Mænd af Sæbe med en Grankvist i Haanden mylrede frem, — Boghandlervinduer havde man ikke Forstand paa dengang, — det kendtes paa Aftenavisen, som saa' anderledes ud end ellers, og paa den ubedragelige Duft af brune Kager en Dag, da man kom hjem fra Skolen. Og de havde Hemmeligheder med hinanden, endogsaa de Voxne, og Ting gemtes pludselig hen, naar én kom igennem Stuen, og Pakker af et ubestemmeligt Indhold — og sommetider med en let gennemskuelig Form — kom ved Døren og anbragtes i et urørligt Skab, og altsammen satte det Fantasien i en vidunderlig Svingning og vakte en sælsom Forlængsel. Man kunde møde et helt Læs af Graner, der kom kørende henad Gaden med en Mand, som maatte være

meget lykkelig, tronende højt højt oppe, og paa de aabne Pladser voxede en hel Granskov frem. Da var Tiden nær. »Lygten tændtes Klokken fire«, som det hedder i en af Sangene, og kastede et trylleagtigt Skær ind i Dagligstuen, naar man sad og ventede paa, at Fader skulde komme hjem. »Peters Jul«, Krohns klassiske Værk, kom frem, og Versene blev læst paany og paany og de runde Billeder med Behag genkendt og betragtede. Man talte Dagene, og nu var der kun tre, nu kun to, nu kun én Dag igen. En Aften kom selve Æventyrtræet hjem. Et Bybud, som syntes helt naturligt, stod dér med et stort Juletræ, men kunde det nu ogsaa være virkeligt! Ja; Bybuddet forsvandt, men Træet blev. Under usigeligt Besvær og med mange Kiler blev det rejst, nu var det ikke mere skævt, nej rankt og mægtigt stod det dèr, alvorligt som en Skov, og gjorde Dagligstuen hellig. Duften fyldte Stuen med Mystik. Man sneg sig ind at betragte dette fremmede, levende Væsen midt i Stuen og fortabte sig i dets dunkle Dybder. Saa laastes Døren, og det blev for Alvor hemmelighedsfuldt. Bakker med Julelysholdere blev baaret ind, Julestjernen fra ifjor blev fundet frem. Den store Trappestige forsvandt ogsaa derinde. Og Fader og Moder gjorde sig ganske tynde, naar de sneg sig ind og ud igennem Døren og strax laasede efter sig. Jeg tænker paa disse to Mennesker, som gik derinde og skabte Fest for deres Børn. Flittige Mennesker var de, pligtopfyldende; nu legede de den Leg at skabe et Ferige for deres Drenge.

Og Dagen kom og sneg sig frem i langsomme Timer; Gaasen, som havde hængt forjættelsesfuldt udenfor Vinduet (eller er det kun et Minde fra Peters Jul?) fyldte nu Korridoren med sin Duft. Og saa efter Middagen gjaldt det at skynde paa Pigerne. Før de var færdige, kunde Festen ikke begynde. Men nu var de færdige. Og saa forestod endnu det usigelig pikante Moment: den mørke Stue. En let lille Gysen, og paa samme Tid en salig Tryghed, — de Voxne var der jo og talte, for ikke at gøre det uhygge-

ligt for os, — og en Lysstribe nede ved Dørtrinet forjættede, at vi stod lige foran Aabenbarelsen. Den Lyd, da Nøglen drejedes i Døren, vil vi nogensinde glemme den? Og Dørene aabnedes, og man var *henne*. Det var, som var man en anden. Og dog var det ingen Drøm, vi var her alle. Vi tog hinanden i Hænderne og gik i Krans om det straalende Vidundertræ. O — og se, derinde i Spejlet endnu ét! Og kniber du Øjnene sammen, staar der en hel Lyskrans om hvert eneste Julelys! Disse Sølvkræmmerhuse, disse Figner med rødt og blaat Silkepapir, disse lange, klippede Net, har Verden siden haft noget skønnere og mærkværdigere at opvise? Tænk, nu er det Juleaften. Nu er vi ved dét, vi saalænge har ventet og glædet os til. »Olfert fra Tante Sofie«. Fader raabte Gaven op og klippede den af Træet. Man hørte sit eget Navn, saa fjernt, saa uvirkeligt, og meldte sig. Ens Sanser for Farve og Lugt og Detailler var endnu finere og skarpere dengang. Man kunde fordybe sig i det Mønster af Papir, der sad paa et Griffel, eller de Marmoraarer, der prydede Indersiden af en Bogs Bind. En stor nubret, rød Æske mindede om noget kongeligt og indeholdt et fantastisk Tog, der kunde trækkes op. O den Duft, der steg op af Spaanæsken med Legetøjshuse og Træer — især Træerne lugtede dejligt harpixagtigt — eller hvad siger du om Lugten af en ny Æske Tinsoldater? Den formelig beruste. En Trold i en Æske var mere end et Stykke Legetøj den Gang, det var et Væsen.

Denne Aften lignede ingen anden i det hele Aar, derfor var den saa fuld af Mystik. Og tilsidst af en altovervældende Træthed. Man gik saa godvilligt i Seng. Næste Dag, vidste man, vilde man genfinde sine Gaver paany i Spisestuevinduet — og i en helt ny Belysning, Dagslysets. Og Juletræet var ogsaa et andet, i sin delvis afklædte Majestæt, og dog endnu saa overjordisk, fremmedartet og farverigt. Man levede og følte med det, efterhaanden som det reduceredes til en Krog, tabte sine Naale og tilsidst blev udvist. Saa var Julens Fortryllelse egentlig ude.

II.

For denne Sinde. Men den kom igen. Og i senere Opvæxt-Aar var det ikke mere *Mystikken,* der var fremherskende ved Julen, men det var den ubeskrivelige *hjemlige Hygge,* som fejrede sin Triumf. Det bestod mere og mere deri, at alt skulde være som ifjor og som det plejede. Overraskelsen var ikke det dragende mere, Æventyret var forsaavidt ude; men Underet gentog sig, og man vaagede nøjagtig over, at Traditionen i alle Stykker blev overholdt. Disse Stjærnekager, disse Jødekager, disse Marenze, Klejnerne og Pebernødderne ikke at forglemme. Ogsaa de traditionelle brune Kager, skønt man jo rigtignok aldrig rørte dem, saalænge der laa hvide i Skaalen; men det hørte sig nu saa engang til. Fremforalt Lagkagen, efter Husets hemmelige Opskrift, den som kun fandtes her og intet andet Steds i Verden, og som ingen kunde eftergøre. Den store Dreng, som nok kunde være noget selvoptaget, noget sentimental, noget bekymret eller urolig, hvilede ud i en usigelig *Julehygge,* som var det bedste i Hjemmet og Stuerne og Samlivet, men i fortættet, forstærket og ublandet Fylde.

Hvad er Hygge? Vi véd det alle og kan ikke udtrykke det. Noget tempereret og afdæmpet er der over det; ikke for overhedet, saa bliver vi døsige, for alt ikke for koldt, saa fryser vi og al Hygge er borte, naar vi hele Tiden har den Undertanke: vi fryser; ikke for broget, det forvirrer, hellerikke for ensartet igen, det keder, og det er aldrig hyggeligt at kede sig; mørkegrønt og mørkeblaat kalder det lettere frem end rødt og gult, mon fordi det er den dunkle, frodige Skovs og den maaneklare og sommervarme Himmels Farver? ikke for lyst, det blænder, hellerikke helt mørkt, det er afgjort uhyggeligt; ikke Støj, hellerikke helt taust; ikke for mange Mennesker, hellerikke helt alene, de skal da være nogenlunde tæt ved, saa man kan naa dem; — noget harmonisk: der maa ikke være Skænderi eller Syg-

dom eller Pengeforlegenhed eller Avispolemik i Luften og i Sindet. Og alt dette, som altid var i Barndomshjemmet, havde der blot ikke været Hjemmeopgaver og altfor mange Lektier og Examiner og Karakterbøger, — alt det fejrede sin Aarsfest i Julen, samlede sig i dette Træ, der voxede op fra Dagligstuegulvet, hvor det stod ifjor, og bredte Varme og Lys og Granduft og Himmerig i Stuen. De vilde intet andet, de henrivende Forældre, end glæde os paa denne Aften. Det var det, de altid vilde, men her aflagde man gensidig Skyheden og Selvfølgeligheden og var festlige og kærlige mod hinanden. Aa den Hygge, den Hvile, at sætte sig hen i en stor Stol og læne Nakken og dvælende se sig om og overskue sine Gaver og mønstre de andres og atter gensé sin gamle Bekendt fra Barneaarene, Juletræet, der naaede fra Gulv til Loft, ellers var det ikke rigtigt. Det hændte, at naar Aftenen var til Ende, og næsten hele »Kongs-Emnerne« var læst, et af de opfyldte Ønsker, saa fandt man paa, da man sagde Godnat, at tilføje et: »Tak for iaften!« Man vovede det, skønt en stor Dreng syntes, det var at udlevere sig selv at røbe en Følelse. Men det fortrødes ikke; en særlig Inderlighed fra den anden Side viste, at man var blevet saa brændende glad for sine Drenges Taknemlighed. Og mens de klædte sig af inde ved Siden af, og de mange stærke Indtryk gjorde overvaagen og lydhør, hørte man uden at ville det en og anden Replik derinde. De var saa taknemlige, sagde Fader. Hvad hun svarede, blev borte. Aa hvor man elskede dem i det Øjeblik. De skulde bare vide. Sligt kunde Julen trylle frem.

III.

Højtiden voxte med Aarene, efter som Mystikken tabte sig og selv noget af Julehyggens Trylleri svandt ved den hyppige Gentagelse. Børnene begyndte nu ogsaa at faa Raad til at give Forældrene Gaver, og kunde forkæle deres Moder en lille Smule. De overtog efterhaanden Arrange-

mentet, nu var det Ungdommen, som festede for de gamle. Der var noget mere bevidst over det hele. Det var ikke godt at vide, hvorlænge man havde hinanden. Desto mere Inderlighed laa der i det »Glædelig Jul«, man sagde hinanden. Uden at det kom frem som en Bekendelse, laa der noget religiøst deri. Tilforn havde det kun faaet Udtryk i en Julesalme til Klaveret om de hellig tre Konger; det var nærmest underligt. Nu afpassedes Maaltidet efter den liturgiske Gudstjeneste, hvis nogen af Familiens Medlemmer vilde derhen, og Familiens Ældste vilde ialfald. Naar saa den glade Aften var til Ende, var det Tid at holde sin stille Andagt og bringe sin Tak ved Vinduet; Stjærnerne mindede den Nat om Bethlehemsstjærnen.

Det kom jo saa ogsaa tilsidst, det man havde anet og frygtet. De kære to er her ikke mere, Barndomshjemmets Dør er lukt og de gamle Ting spredt. Det kom, som det skulde; med Tiden lærer man, at alt sker i sin rette Stund. Julen var blevet til mere end Mystik og Hygge, den var blevet til *Højtid* og anfægtedes ikke mere af skiftende Kaar. Den kunde ogsaa fejres i Udlændighed, og ikke engang et Juletræ var nødvendigt. Den kunde fejres ganske alene, mellem mange kære Breve og Minder. Og den Aften følte det mere end ellers, at Hjemmet var ikke disse Stuer og disse Ansigter, men Aanden som havde boet der og givet dem Præg. Man fornam, at de kære, som nu boede i en anden By eller paa en anden Ø, de var saa at sige inde i Stuen ved Siden af; og de, som var gaaet bort, ja de boede igrunden lige herovenpaa, bare en Etage højere oppe. Der var kun et ganske kort Stykke imellem os, og det blev befaret af Julens Engle.

I nogen Maade er det Ord sandt om et Hjem: Sig mig, hvordan du holder Jul, saa skal jeg sige dig, hvordan du er. Ogsaa *det* takker man sit Hjem for Livet igennem: dèr lærte de os at holde Jul.

Marie Richardt, f. Hammerich. Chr. Richardt.

JULEN I ØRSTED PRÆSTEGAARD.

Af Poul Richardt.

I Efteraaret 1876 blev Fa'r, der i nogle Aar havde været Kapellan i Storehedinge, Sognepræst i Ørsted paa Fyen, og Ørsted Præstegaard blev vort Hjem i 10 Aar indtil han i 1886 vendte tilbage til Stevns, som Præst paa Vemmetofte.

10 Aar! *Var* det virkelig kun 10 Aar? Naar man som ældre ser tilbage paa det svundne, forekommer Barndomstiden saa mærkelig lang, og jo længere Epoken ligger tilbage i Tiden, desto mindre kompliceret og desto klarere bliver Erindringsbilledet. Det er jo virkelig saaledes, at disse 10 Aar med det 7-Aars Skoleophold i Fredericia den Dag i Dag staar som den lange Del af Livet.

Og naar saa alt kommer til alt, — vil man prøve at tidsfæste Erindringerne, viser det sig alligevel, at det er ret tilfældigt, hvad der huskes. Da jeg fortalte mine to Søstre, at man havde bedt mig skrive lidt om Julen i Ørsted, og vi kom til at tale sammen derom, viste det sig i Virkelig-

heden umuligt blot at faa et helt solidt Skema for en Juleaften i Præstegaarden, — der var meget, ingen af os vidste.

Jeg maa da nøjes med i Almindelighed at karakterisere Julen, dens Alvor og Glæder og saa illustrere ved Smaatræk, Minder om Personer og Begivenheder, hentede vilkaarligt fra disse Aars Julehøjtider og set gjennem Barnebriller.

Det var altsaa i Efteraaret 1876, Fa'r blev Landsbypræst, og faa Dage før Jul rejste Mo'r og vi 3 Børn til Fyen. Min yngste Søster »Ma« (Fru Magda Bentsen) var lige født, og hvorledes Flytningen var besørget og Hjemmet gjort blot nogenlunde hyggeligt til vor Modtagelse, begriber jeg ikke. Fa'r var jo alt andet end praktisk og Præstegaarden, naar undtages et lille Gavlparti i Midten, mildest talt meget gammel og forfalden, med Værelser af de mærkeligste Former og med de vidunderligste Hældninger og mange Spor af Formandens alsidige Interesser — vel forsynede Fiskedamme i den store prægtige Have, smaa morsomme Lysthuse og en lille Havestue, hvis besynderlige kulørte Ruder den Dag i Dag staar i et fantastisk Skær. Pastor Dreyer, Fa'rs Formand, der var død i Embedet, havde været mere end Dilettant paa snart sagt alle Omraader af Haandværk og en ivrig Fisker, — ja, man fortalte os om, hvorledes han drog milevis omkring sammen med sine Venner siddende i en Baad, der var anbragt paa en Vogn.

Det vægtigste Minde om den første Jul paa Landet er vel nok den uhyre Skuffelse, det blev, da vi maatte opgive Tanken om Juletræ og den ubeskrivelige Glæde, da det alligevel kom. Det faldt i de Dage ind med et saadant Snevejr, som — det er nu sikkert nok — Nutiden slet ikke kjender. Vi begyndte Præstegaardslivet og Julen med en regulær Indesnening. Et halvthundrede Skridt fra Præstegaarden boede Købmanden »Peter Maler«, og blot en Ekspedition til ham var en Bedrift. At faa skaffet et Juletræ viste sig umuligt. Men blandt Arven fra Pastor Dreyer var ogsaa en Forkarl. Om De nogensinde har kjendt en Præste-

gaardsforkarl, der har været mange Aar i eller paa Embedet, om De véd at sige om en saadan Mands Sindighed i Fremtræden og Arbejde og saa tænker Dem én, der er dobbelt saa sindig, vil De faa et svagt Billede af Jakob. Aa, jeg ser ham for mig, med det mærkelige Ansigt, i den mærkelige korte Figurjakke af den, om muligt, endnu mærkeligere Farve. Jeg ser hans store foroverbøjede Skikkelse bevæge sig over Gaarden, fra Stalden ɔ: Karlekammerset til Bryggerset ɔ: Borgestuen — fra Middagslur til Kaffetaar, med lange drævende Skridt og efter ham 2den-Karlen og Røgteren Ditlev og Drengen Christian, som var taget med os fra Storehedinge og nu ubetalelig værdigt prøvede at efterligne Jakobs Gangart. Naa, men samme Jakob blev strax yderst populær blandt os Børn, idet han Juleaften mødte med et lille skævt Juletræ, som det var lykkedes ham at grave sig frem til et eller andet Sted i Haven. Vi fik Juletræ og Jul og sikkert ogsaa en god Jul, men jeg mindes kun denne Sorg og Fryd over Træet.

Om Julen i Ørsted kan ellers i Almindelighed siges, at Forberedelserne slet ikke var det værste, men baade i sig selv Begivenheder af Rang og af paaviselig Betydning for Julens rette Forløb. Der skulde slagtes og bages og for vort, Børnenes Vedkommende ikke mindst smages. Vi var saa heldige at have en meget god Køkkenforbindelse i Stine. Hun var oprindelig fæstet som min Barnepige, havde fulgt os gjennem de forskjellige Hjem og var nu i Præstegaarden avanceret til Husjomfru og blev efterhaanden betragtet som hørende til Familien. Hun blev hos os til sin Død henimod Slutningen af Ørsted-Tiden. Stine tillod meget, meget mere end Mo'r, der ved Bagningen vilde have skrabet Skaalen ganske anderledes. Jeg gad iøvrigt vidst, om det at skrabe og — skal vi sige slikke en Skaal med Dejg, om denne nu var til brune Kager eller Chokoladekager, Vaniljekranse eller — og det var den bedste — Prinsessekager, virkelig er en Nydelse, saa udsøgt, som den synes i Erindringen. — Brygget blev der ogsaa og det af selvavlet

Humle, og dette hjemmebryggede Øl var meget eftertragtet, navnlig naar det blev gammelt og »stæærkt«, d. v. s. surt. Ja, naar vi taler om Brygning, — Juleforberedelserne begyndte jo allerede ved Efteraarstide med Tilberedelsen af Most. I Præstegaardshaven var som i alle Egnens Haver en Uendelighed af Frugt og deriblandt Masser af nogle smaa simple Æbler — Skarotter kaldte vi dem —, som giver den fineste Most. Som nu tildags et Damptærskeværk gaar fra Gaard til Gaard, gik paa den Tid Most-Persen sin Vandring. I Præstegaarden bryggede vi den gule, klare, syrlige Æblevin, der, tilsat lidt Natron, præsenterede sig som brusende Champagne, den mørkere, sødlige Most af Pærer og saa Slaaenvin og Krayemost. Ja, jeg véd ikke, hvordan det staves, mer det var nogle smaa simple Slaaen-lignende Blommer. Henimod Jul var Mosten tjenlig, og en væsentlig Del brugtes i Borgestuen i Stedet for Øl til Grøden. Folkene fik jo Dag ud og Dag ind deres Boghvedegrød til »Nadder« og i de første Aar deltog jeg saa flittigt i dette Maaltid, at Boghvedegrød er den eneste Spise, jeg ikke *kan* faa ned.

Men det var Juleforberedelserne. Om Aftenen var der hele den herlige Travlhed med at klippe og klistre, men i selve Træets Pyntning fik vi Børn først paa et langt senere Tidspunkt Lov til at deltage, indtil dette Arbejde endelig blev os helt overdraget. Lillejuleaftensdag — eller var det mon Juleaftensdag? — staar for mig som ret anstrængende, men fuld af Glæde. Vi Børn, d. v. s. min ældste Søster Anna-Mathea (Fru Kall, g. m. Pastor J. C. Kall) og jeg havde den Opgave at bringe Julepakker rundt til Fattige eller saadanne, der paa en eller anden Maade stod i Berøring med Præstegaarden, og en Ekspedition som den ud paa Mosen til Rasmus »Dammand« maatte baade forberedes og bringes i Udførelse med Omtanke. Saa var der jo ogsaa betydeligt Rykind i Præstegaarden af andre, der selv mødte op for muligvis at erhverve lidt til Højtiden. Tomhændede gik Ingen bort, men der kunde jo være dem, der var en Smule besværlige. Jeg husker en Kone,

der uvægerligt begyndte med en Henstilling, om der ikke skulde være Mulighed for »tou, trej Gryn« og saa fortsatte med tou, trej Svedsker til tou, trej af alt mellem Himmel og Jord.

Et stort Øjeblik paa denne Dag var det, naar Vognen kom fra Frederikslund med Julegaverne fra Grevinden (Grevinde Rantzau, f. Worsaae). Det er for meget sagt, at jeg kan opregne hendes Gaver fra Aar til Aar, men meget huskes endnu, som var det igaar, og denne Julevogn var et fast Led i Julens Glæder.

Juleaften spiste vi tidlig Middag, af Hensyn til Folkene, der skulde have deres festlige Helligdagsmaaltid. Hvori det bestod, husker jeg ikke, men at det var baade langt og rigeligt er utvivlsomt, at dømme efter den Prøvelse, det altid blev for vor Taalmodighed. Først naar *det* var færdigt, begyndte jo nemlig den rigtige Jul. Vi samledes da alle i det, vi kaldte »Klavérstuen« og saa kom Fa'r ind fra sin Stue og satte sig ved Klaveret. Vi sang en Salme, og Fa'r læste Juleevangeliet. At beskrive det højtidsfulde ved denne Juleandagt kan jeg ikke; men naarsomhelst vi Børn tænker tilbage paa vor Barndoms Jul gjennem mange Aar, samles alle Juleminder som i et Brændpunkt i disse Øjeblikke, naar Fa'r, bevæget indtil Taarer læste de simple, berettende Ord, der hver Gang, de endnu høres eller læses, ved Styrken i dette Minde, bringer Taarer i mine Øjne. — Saa sang vi en Salme til, og af og til læste Fa'r en lille opbyggelig Julefortælling. Strax derefter gik Mo'r ind og tændte Træet i den store Stue, medens vi naturligvis maatte vente i Mørke indtil de 3 Slag lød paa Døren, og denne lukkedes op. Ja, saa kom jo Dansen omkring Træet, der *altid* — selv det lille skæve fra 76 — var kjønnere end i noget foregaaende Aar og Uddelingen af Gaverne, der laa ordnede paa dugede Borde, — først alle Folkenes, saa Børnenes og tilsidst Mo'rs og Fa'rs. Og naar saa Karlene havde sagt God Nat, gik vi til et Aftensbord med megen dejlig Slagtemad og Julekage.

Juledagsminderne samler sig væsentlig om første Halvdel af Dagen, den Del, der særlig fik Præstegaardspræget.

Jeg husker, at jeg maatte meget tidligt op for at kunne være med til Kimningen i Taarnet. I dette Arbejde — ja, for det var et ovenikjøbet ret anstrængende Arbejde og bestod i med smaa, hurtige Bevægelser at trække i et Reb, der forbandt Kneblerne i de to Kirkeklokker — deltog adskillige af Landsbyens Ungdom, idet vi skiftevis traadte til og afløste hinanden.

Efter Gudstjenesten gik »Hansen« og jævnlig enkelte af Menigheden med ind til Frokost i Præstegaarden, og det var herlige Timer for os Børn. Mo'rs Helligdagsfrokost var god, — med Salater, som jeg naturligvis aldrig har kunnet faa dem senere. Ofte fik Anna-Mathea og jeg Lov til at sidde ved eget lille Bord med den lille Themaskine og det øvrige Messingtøj og det lille Stel, som Mo'r altsammen havde faaet som lille Pige og som eksisterer endnu. Det var festligt.

Hansen var den gamle Degn. Et magert, for ikke at sige indfaldent, karakteristisk Ansigt, indrammet af Kindskæg; en udpræget alsisk Dialekt, som jeg endnu hører i Kirkebønnen: »later os alle bete«, — uendelig beskeden og god, et af de prægtigste, mest trofaste og opofrende Mennesker, jeg har kjendt, — i gammeldags Dragt og med lav Silkehat — hans »Brudgomshat«, som han sagde. Den blev med saa og saa mange Aars Mellemrum moderniseret og vakte da Opsigt. Det hændte dog kun én Gang i vor Ørsted-Tid. Han kom altid med ind til Frokost, Søndag efter Søndag i alle Aar, ligesom han havde gjort det i Dreyers Tid. Første Gang kom han af sig selv som noget selvfølgeligt, og vi lærte som sagt alle at elske Hansen. Hansen holdt meget af Musik, men det var en ret platonisk Kærlighed. Han havde saaledes et lille Horn i Siden paa Godsforvalter Hoskjær paa Frederikslund (senere Borgmester i Nakskov), og naar han faldt ud imod Hoskjær, kunde han sige: »det var ogsaa hans Skyld, at vi fik det Orgel«! I Parenthes bemærket, et ganske dejligt Orgel. Hansen kom aldrig rigtig efter Orgelspillet i Kirken, og vi sad alle lidt med Livet i Hænderne, naar han spillede. Derimod kunde han synge

for, saa det var en Lyst, og det *var* ham en Lyst, naar Altertjeneste umuliggjorde Orgelspillet. Naar han da skulde tænde Alterlysene, strøg han altid med et langt, sindigt Tag Tændstikken af paa en ganske bestemt Tone i en bestemt Linie i den til Lejligheden altid benyttede Salme. Det skete saa regelmæssigt som et Uhrværk, og Fa'r, der stod for Alteret i Messehagel og med Ryggen til Menigheden, havde stor Møje med at bevare Alvoren i dette ene Øjeblik. Det vidste vi, og derfor blev der for os noget spændende i dette Moment. — Naa, i alle de senere Aar overtog iøvrigt Anna-Mathea Organisttjenesten til Hansens usigelige Lettelse.

Et lille Træk, der kaster et vist Lys over Hansens samvittighedsfulde og paa samme Tid selvsikre Personlighed, kan jeg ikke lade være at fortælle. Der var paany kommet et vidtløftigt kultusministerielt Cirkulære med en uendelig Række Spørgsmaal til Besvarelse. »Hvorofte gjøres Skolen ren«? stod der. »Saa ofte som det gjøres nødigt«! skrev Hansen, og Provst Tobiesen, Fa'rs meget nære Ven i de senere Aar, lod det passere.

Men Hansen holdt altsaa af Musik, og efter Frokost satte Fa'r sig gærne til Klaveret, og sad han først dér, kunde der gaa Timer, før han rejste sig. Det var ret tilfældigt, hvad han spillede, men dér, hvor han begyndte, blev han ogsaa ved: Bach, Bethoven, Mozart, Mendelsohn og ellers alle de gamle Mestre. Ogsaa dengang forholdsvis nye Arbejder, som f. Ex. af Wagner og Brahms, lærte jeg først at kjende gjennem Fa'rs Spil. A propos Wagner, — Fa'r satte endog stor Pris paa ham, men jeg husker dog den Yttring: Wagner har ikke saa megen Musik i sig, som Mozart i sin lille Finger. Spillede Fa'r de gamle Operaer, gik han tit saaledes op i det, at han, meget musikalsk men uden megen Stemme, sang det Hele med. Paa den Maade lærte jeg Ludlams Hule og Røverborgens Grufuldheder at kjende. Jeg hører endnu Fa'r klukleende synge: En lille Æ-æ-æggekage! Var der kommet en Opera-Nyhed eller et nyt Opus af Hartmann

eller Gade, kunde Fa'r Uger igjennem spille det samme, ikke at tale om »Drot og Marsk«, da det var kommet. Til andre Tider var det Folkesange eller Vaudeviller eller Straussiske og Lumbyeske Dansemelodier, der maatte holde for, og begyndte han først paa Dansemusiken, kastede han i sin Iver jævnlig Frakken. Det var iøvrigt en Nydelse at danse til Fa'rs Musik.

Dette var altsaa Helligdagsmusik efter Frokosten. Til daglig spillede Fa'r gærne en lille Time efter den tidlige Middag og altid om Aftenen, og ofte bevægede han da Mo'r til at synge sine kære gamle Sange, hvortil han leverede det mest fuldendte Akkompagnement. Det har været mig en Glæde gjennem Livet, at jeg fra Barn kom til at *kjende* saa megen og forskjelligartet Musik.

Saa optoges Julen jo iøvrigt af ret stor Selskabelighed. I Præstegaarden var vi som Regel mange. I nogle Aar var min Søsters Veninde Elise Valentiner (g. m. Sehested-Juul til Ravnholt) hos os og jeg har endnu i Øret deres uendelige Firehændiger. Og faste Feriegæster var mine Skolekammerater fra Fredericia: Christian, Vilhelm og Gustav (Byfoged Chr. Becher i Nakskov, Kgl. Skovrider Vilh. Sundby i Hellebæk og Fabrikant Gustav Voss i Fredericia) og saa Hedvig og Ida (Døtre af afd. Etatsraad Dreyer i Odense og Sønnedøtre af Fa'rs Formand). De var altsaa Arvegods, og ingen Arv kunde være mere eftertragtet end de var det af os Drenge, der alle 4 efter Tur gik og var forelskede, saa i den ene og saa i den anden af dem.

Og saa gik Ferien jo med Skøjteløb og Kaneture — det *var* baade Skøjte- og Slædeføre i en hel Del af disse Ørsted-Ferier — og med Lege af enhver tænkelig Art og om Aftnerne Højtlæsning og Julespil om Pebernødder m. m. Og saa var der jo Gjæsteri rundt i Omegnen og Gjenbesøg af vore jævnaldrende Venner.

Faste Jule- og Nytaarsselskaber, der gjentog sig Aar efter Aar, var de paa Frederikslund hos Grev Rantzaus, paa Brahesholm hos unge Greves, paa Erholm hos Cederfeldts

og paa Brahesborg hos Kammerherre Treschows, det Hjem, hvor vi i de senere Aar hyppigst kom. Og overalt var der jævnaldrende Ungdom og Skolekammerater, kun ikke paa Frederikslund; men saa var der til Gjengjæld dér i den store Sal med de fantastiske kinesiske Tapeter den herligste Lirekasse med et helt Orkester, Horn, Piber og Trommer og hele den tyrkiske Musik, en Forløber for de moderne Maskininstrumenter. Og skjøndt vi alle fik Lov til at dreje paa Svinget, var der dog ingen, der gjorde det saa gærne og saa godt som gamle Greve selv.

Ja, vi dansede ikke lidt i disse Juleferier, alle gamle Danse, ikke mindst Høstgildedanse og mellem dem fornemmeligst den nationale »Fyenske Vals«. Men ogsaa ældgamle Turdanse som Fandangoen, hvor jeg endnu kan se gamle Kammerherre Cederfeldt føre op.

Gode Venner havde vi ogsaa i Dr. Stubs i Aarup — Doktoren paa mødrene Side en Bournonville og selv en gammeldags Balletmester i sin hele Optræden, — Godsforvalter Hoskjærs og i de senere Aar Forpagter Blædels paa Erholm. Forpagter Blædel, en Søn af den kjendte Præst, havde et betydeligt Skuespillertalent, der under stor Paaskjønnelse kom til Udfoldelse under de jævnlige Ordsprogslege. En fast Aktør i disse var ogsaa Fa'r, der kunde være kaad med de kaadeste og give de mærkeligste Roller, — ganske sikkert uden Talent, men til ustyrlig Morskab i Kraft af det Groteske og hans egen smittende Kluklatter. Jeg husker navnlig en vidunderlig Eliezer.

Fa'r havde sjældent Lyst til at tage i Selskab, men »blev jo nødt til« at tage med. Men var han saa midt i det, morede han sig næsten altid fortræffeligt og var ikke let at faa hjem. Præstens Vogn var næsten altid den, der sidst blev tilsagt.

For os Børn var der noget æventyrligt over disse Juleselskaber paa de store fyenske Herregaarde. Alene Synet af et helt Vildsvin midt paa Bordet havde noget fantastisk over sig. Jævnlig var der jo ogsaa Overraskelser af den ene eller

anden Art. Jeg husker en tilkaldt Tryllekunstner paa Brahesholm, hvor »unge Greve« selv var en dygtig Dilettant i denne Kunstart. Og en anden Gang, ogsaa paa Brahesholm, en indøvet Dilettantkomedie, der længe havde holdt vor Forventning i Spænding, idet Mo'r, »Præstekonen« var mellem de Agerende.

I selve Præstegaarden havde vi ogsaa som Regel et Julebal med megen Forberedelse, bl. a. i Form af Udsmykning og alle Slags Arrangementer, der gav os unge nok at tage Vare. Men til Tilvejeskaffelsen af de uundgaaelige Deviser var Fa'r Hovedleverandøren.

I de omliggende Præstegaarde havde vi jo ogsaa gode Venner: Provst Bøghs og senere Pastor Holms i Gamtofte og gjennem mange Aar Tobiesens. Det er mærkeligt at tænke paa, at Tobiesen endnu den Dag i Dag lever som Provst i Nabosognet Flemløse. Men selvom vi i det daglige havde megen og god Præstegaardsomgang, saa's vi kun sjældent i Ferierne. De overfyldte Præstegaarde havde da som Regel nok i sig selv. Enkelte Præstegaardsbesøg husker jeg dog ogsaa i Julen, saaledes engang i Gamtofte hos Provst Bøghs, hvor Børnene, navnlig Nikolaj (Prof. N. Bøgh) var utrættelige Værter med et uudtømmeligt Lager af fornøjelige Anekdoter. Et andet Besøg mindes jeg paa anden Maade. Det var, saavidt jeg husker, hos den gamle Pastor Møller i Barløse, hvor de efter min Mening meget uartige Børnebørn (Pastor Olf. Ricard og Brødre) drillede os fra vi kom til vi tog afsted. — Tiderne skifte og vi med dem, men de første Barneindtryk staar urokkelige.

Og de giver Billedet af glade, lykkelige Ferier. I Ørsted Præstegaard blev ogsaa alt i smaat og stort lagt an paa at glæde Børnene. Fa'r og Mo'r tog i Julen heller ikke ud, uden Børnene var bedt med. Og et Billede af Julen i Ørsted Præstegaard bliver saaledes ret troværdigt, naar det er gjengivet efter, hvad Barneøjet har set eller Barnet opfattet og saa gjemt paa gjennem de mange Aar.

B. BEUCHEL'S BOGBINDERI